

**BUZ HOKEYİ SPORCULARININ DUYGUSAL
ZEKÂ VE LİDERLİK ÖZELLİKLERİNİN
SPORTİF SÜREKLİ KENDİNE
GÜVEN ÜZERİNE ETKİSİ**

Murat AYGÜN

**Doktora Tezi
Spor Yönetimi Anabilim Dalı
Dr. Öğr. Üyesi Yunus ÖZTAŞYONAR
2018
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
KIŞ SPORLARI VE SPOR BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SPOR YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

Murat AYGÜN

**BUZ HOKEYİ SPORCULARININ
DUYGUSAL ZEKÂ VE LİDERLİK ÖZELLİKLERİNİN
SPORTİF SÜREKLİ KENDİNE GÜVEN ÜZERİNE ETKİSİ**

DOKTORA TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Yunus ÖZTAŞYONAR**

ERZURUM - 2018

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
KİŞİ SPORLARI VE SPOR BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SPOR YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**BUZ HOKEYİ SPORCULARININ
DUYGUSAL ZEKÂ VE LİDERLİK ÖZELLİKLERİNİN
SPORTİF SÜREKLİ KENDİNE GÜVEN ÜZERİNE ETKİSİ**

Murat AYGÜN

Tez Savunma Tarihi : 28/08/2018

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Yunus ÖZTAŞYONAR

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Engin GEZER

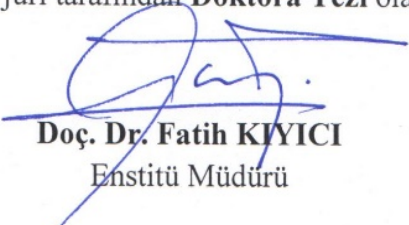
Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Recep CENGİZ

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi M. Haluk SİVRİKAYA

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Alparslan KURUDİREK

Onay

Bu çalışma yukarıdaki jüri tarafından **Doktora Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Fatih KIYICI
Enstitü Müdürü

Doktora Tezi
ERZURUM - 2018

İÇİNDEKİLER

ÖZET	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR DİZİNİ	VI
TABLOLAR DİZİNİ.....	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ	IX
TEŞEKKÜR.....	X
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM**DUYGU VE ZEKÂ**

1.1. DUYGU VE ZEKÂ KAVRAMLARI.....	4
1.1.1. Duygu ve Zekâ İlişkisi.....	5
1.1.1.1. Duygusal Zekâ Kavramının Tanımı.....	5
1.1.1.2. Bilişsel Zekâ (IQ) ve Duygusal Zekâ (EQ) Arasındaki İlişki	6
1.1.2. Duygusal Zekânın Önemi	7
1.1.3. Duygusal Zekâ Modelleri	8
1.1.3.1. John D. Mayer ve Peter Salovey Modeli.....	8
1.1.3.2. Reuven Bar-On Modeli	9
1.1.3.3. Cooper ve Sawaf Modeli.....	10
1.1.3.4. Goleman Yeterlilik Modeli.....	10
1.1.4. Duygusal Zekânın Boyutları	11
1.1.4.1. Kişisel.....	11
1.1.4.2. Kişilerarası.....	12
1.1.4.3. Uyumluluk.....	12
1.1.4.4. Stres Yönetimi	12
1.1.4.5. Genel Ruh Durumu	13

İKİNCİ BÖLÜM**LİDER VE LİDERLİK**

2.1. LİDER ve LİDERLİK KAVRAMLARI.....	14
2.1.1. Liderde Bulunması Gereken Özellikler.....	15

2.1.2. Liderin Etki Kaynakları	16
2.1.3. Liderlikte Kuramsal Yaklaşımlar	16
2.1.3.1. Özellikler Yaklaşımı (Traits Approach).....	17
2.1.3.2. Davranışsal Yaklaşım (Behavioral Approach)	19
2.1.3.3. Durumsallık Yaklaşımı (Contingency Approach)	19
2.1.4. Dönüşümcü ve Karizmatik Liderlik Yaklaşımı	20
2.1.4.1. Etkileşimci Liderlik.....	21
2.1.4.2. Dönüşümcü Liderlik.....	21
2.1.4.3. Karizma ve Karizmatik Özellikler	21
2.1.5. Liderlik Tarzları	22
2.1.5.1. Otokratik Liderlik	22
2.1.5.2. Demokratik Liderlik.....	23
2.1.5.3. Serbestçi (Liberal) Liderlik	24
2.1.5.4. Hümanist Liderler	24
2.1.5.5. Destekleyici Liderler.....	24
2.1.5.6. Karizmatik Liderler.....	25
2.1.5.7. Doğal Liderler.....	25
2.1.5.8. İşe Dönük (Transactional) Liderler.....	25
2.1.5.9. Dönüştürücü Liderler	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SPORTİF KENDİNE GÜVEN

3.1. SPORTİF KENDİNE GÜVEN KAVRAMI.....	27
3.1.1. Sportif Kendine Güven Modelleri.....	28
3.1.1.1. Bandura'nın Öz-Yeterlilik Kuramı.....	28
3.1.1.2. Harter'in Öz-Yeterlilik Kuramı.....	29
3.1.1.3. Vealey'in Sportif Kendine Güven Modeli	29

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BUZ HOKEYİ

4.1. BUZ HOKEYİ KAVRAMI	31
4.1.1. Buz Hokeyi Sporunun Tarihi	32

4.1.2. Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu	32
4.1.3. Olimpiyatlar'da Buz Hokeyi.....	33
4.1.4. Ulusal Hokey Ligi (NHL)'nde Buz Hokeyi.....	34
4.1.5. Türkiye'de Buz Hokeyi.....	34

BEŞİNCİ BÖLÜM

METOT VE BULGULAR

5.1. METOT	36
5.1.1. Araştırma Modeli	36
5.1.2. Araştırma Evren ve Örneklemi	36
5.1.3. Veri Toplama Araçları.....	37
5.1.4. Verilerin Analizi.....	39
5.2. BULGULAR.....	41
5.2.1. Sporda Duygusal Zekâ Envanterine İlişkin Bulgular	42
5.2.2. Liderlik Yönelim Envanterine İlişkin Bulgular	52
5.2.3. Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği'ne İlişkin Bulgular	60
5.2.4. Duygusal Zekâ ile Sporda Sürekli Kendine Güven Değişkenleri Arasındaki Regresyon Modeline İlişkin Bulgular	66
5.2.5. Liderlik ile Sporda Sürekli Kendine Güven Değişkenleri Arasındaki Regresyon Modeline İlişkin Bulgular	69
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	72
KAYNAKÇA	85
EKLER.....	95
EK 1. Kişisel Bilgi Formu	95
EK 2. Sporda Duygusal Zekâ Envanteri	96
EK 3. Liderlik Yönelim Envanteri.....	97
EK 4. Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği	98
EK 5. Envanter Kullanım İzin Yazısı (Sporda Duygusal Zekâ Envanteri).....	99
EK 6. Envanter Kullanım İzin Yazısı (Liderlik Yönelim Envanteri)	100
EK 7. Ölçek Kullanım İzin Yazısı (Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği)	101
EK 8. Türkiye Buz Hokeyi Federasyonu Uygulama İzni	102
ÖZGEÇMİŞ.....	103

ÖZET

DOKTORA TEZİ

**BUZ HOKEYİ SPORCULARININ
DUYGUSAL ZEKÂ VE LİDERLİK ÖZELLİKLERİNİN
SPORTİF SÜREKLİ KENDİNE GÜVEN ÜZERİNE ETKİSİ****Murat AYGÜN****Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Yunus ÖZTAŞYONAR****2018, 103 sayfa****Jüri: Dr. Öğr. Üyesi Yunus ÖZTAŞYONAR (Danışman)
Doç. Dr. Engin GEZER
Dr. Öğr. Üyesi Recep CENGİZ
Dr. Öğr. Üyesi M. Haluk SİVRİKAYA
Dr. Öğr. Üyesi Alparslan KURUDİREK**

19. yüzyılın ortalarında Dünya’da, son yıllarda Türkiye’de tanınırlığı artan buz hokeyi sporu, kuvvet, dayanıklılık, çeviklik, hız, refleks, denge kontrolünü bir arada bulunduran Dünya’nın en hızlı takım sporlarından biridir. Yapılan bu çalışmada; buz hokeyi sporcularının sahip oldukları duygusal zekâ ve liderlik özelliklerinin sportif sürekli kendine güven üzerinde oluşturdukları etkiyi ortaya koyabilmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle duygusal zekâ, liderlik, sportif sürekli kendine güven konuları üzerinde durulmaktadır. Daha sonra buz hokeyi sporcularının duygusal zekâ ve liderlik özelliklerinin sportif sürekli kendine güven arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için Erzurum, Ankara, İzmir ve İstanbul illerinde aktif olarak buz hokeyi sporuyla ilgilenen 435 sporcuya: Sporda Duygusal Zekâ Envanteri (SDZE), Liderlik Yönelim Envanteri ve Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği (SSKG) uygulanarak, elde edilen veriler SPSS 22 programı ile çözümlenmiştir.

Araştırmada sporcuların demografik özelliklerini belirlemek için kişisel sorulara vermiş oldukları cevaplar yüzde ve frekanslara göre yorumlanmıştır. Buz hokeyi sporcularının sporda duygusal zekâ, liderlik ve sporda sürekli kendine güven ölçme araçlarına verdikleri cevaplara ilişkin aritmetik ortalamalar ayrı ayrı hesaplanmıştır. Karşılaştırılan grupların her birinde 30’ dan fazla sporcu yer aldığı için söz konusu karşılaştırmalarda, bağımsız değişkenin iki kategoriden oluştuğu durumlarda t-testi (independent samples t-test) tekniğinden faydalanılmıştır. Veriler analiz edilmeden önce gruplar arası varyansların homojenliğe bakmak için Levene Testi ile incelenmiştir. Varyansların homojen olduğu durumlarda bağımsız değişkenin ikiden fazla kategoriden oluştuğu durumlarda ANOVA (Analysis of Variance) tekniği, varyansların homojen olmadığı durumlar için yapılan karşılaştırmalarda ANOVA’nın non-parametrik alternatifi olan Kruskal-Wallis-H Testi kullanılmıştır. Sporda duygusal zekâ ve sporda sürekli kendine güven, liderlik ve sporda sürekli kendine güven arasındaki ilişkilerin matematiksel denklemlerde tanımlanması gereken durumlarda çoklu doğrusal regresyon analizi tekniğinden yararlanılmıştır.

Sporda sürekli kendine güven bağımlı değişkenin, sporda duygusal zekâ bağımsız değişkeni arasındaki ilişki doğrultusunda; sporda duygusal zekâ alt boyutlarından “başkalarının duygularını değerlendirme (p=0,001), kendi duygularını değerlendirme (p=0,000) ve duyguların kullanımı (p=0,000)” alt boyutları ile sporda sürekli kendine güven arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülürken, sporda sürekli kendine güven bağımlı değişkenin, liderlik bağımsız değişkeni arasındaki ilişki doğrultusunda; liderlik envanteri alt boyutlarından “insana yönelik liderlik (p=0,012), dönüşümsel liderlik (p=0,000) ve karizmatik liderlik (p=0,000)” alt boyutları ile sporda sürekli kendine güven arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür (p<0,05).

Yapılan bu çalışmada; buz hokeyi sporcularının duygusal zekâ, liderlik ve sportif sürekli kendine güven özelliklerinin belirlenerek, duygusal zekâ ve liderlik özelliklerinin sporda sürekli kendine güven ilişkisi sonucunda ortaya çıkan verilerin spor bilimine ve bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Buz hokeyi, duygusal zekâ, liderlik, sportif güven

ABSTRACT**Ph. D. THESIS****THE EFFECT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE AND
LEADERSHIP FEATURES OF ICE HOCKEY PLAYERS
ON THEIR SPORTS TRAIT SELF-CONFIDENCE****Murat AYGUN****Advisor: Assist. Prof. Dr. Yunus OZTASYONAR****2018, 103 pages****Jury: Assist. Prof. Dr. Yunus OZTASYONAR (Advisor)
Assoc. Prof. Dr. Engin GEZER
Assist. Prof. Dr. Recep CENGİZ
Assist. Prof. Dr. M. Haluk SIVRIKAYA
Assist. Prof. Dr. Alparslan KURUDIREK**

Ice hockey which was acknowledged in the middle of 19th century over the world and has gained recently recognition in Turkey is one of the world's fastest team sport including strength, endurance, agility, speed, reflex and balance. In this dissertation, it is aimed to reveal the effect of emotional intelligence and leadership features of ice hockey players on their sports trait self-confidence. In accordance with this purpose, emotional intelligence and sport trait self-confidence were primarily dwelt on. Afterwards, Emotional Intelligence Sport Inventory (EISI), Leadership Practices Inventory and State Self-Confidence Sport Inventory (SSSI) were applied to 435 players who are actively engaged with ice hockey in Erzurum, Ankara, Izmir and Istanbul in order to demonstrate the relationship between their emotional intelligence/leadership features and self-confidence. The obtained results were analysed with SPSS 22 program.

In the research, the answers given to the individual questions were interpreted according to percentage and frequencies to determine the demographics features of the players. Arithmetic average relating to answers given by ice hockey players about emotional intelligence and trait self-confidence in sport were separately calculated. Since there are more than 30 players in each of the compared groups, independent samples t-test technique was utilized in the case of the independent variables. The data were examined with Levene Test to determine the homogeneity of variance between groups before analysis. ANOVA (Analysis of Variance) in the case of homogenous variance and non-parametric alternative to ANOVA, Kruskal-Wallis-H Test in the case of non-homogenous variances were used in the comparisons. Multi-linear regression analysis technique was utilised in the cases where the relationship between emotional intelligence/trait self-confidence in sport and leadership/trait self confidence in sport needs to be defined in mathematical equations.

In the direction of relation between trait self-confidence sport dependent variable and emotional intelligence independent variable in sport, it is conferred that while there is a substantive connection between sub-dimensions of emotional intelligences "evaluation of the others' feelings ($p=0,001$), evaluation of your own feelings ($p=0,000$), use of feelings ($p=0,000$)" and trait self-confidence in sport; in the direction of relation between trait self-confidence dependent variable in sport and leadership independent variable, it is understood that there is also a substantive connection between sub-dimensions of leadership inventory "human-oriented leadership ($p=0,012$), transformational leadership ($p=0,000$), charismatic leadership ($p=0,000$)" and trait self-confidence in sport ($p<0,05$).

In this dissertation, it is considered that the data obtained from the relation between trait self-confidence in sport and emotional intelligence/leadership features by determining the characteristics of emotional intelligence, leadership and sports self-confidence of ice hockey players contribute to sports sciences and the further studies in this field.

Keywords: Ice hockey, emotional intelligence, leadership, sport self-confidence

KISALTMALAR DİZİNİ

BDD	: Başkalarının Duygularını Değerlendirme
DD	: Duyguları Düzenleme
DK	: Duyguların Kullanımı
DL	: Dönüşümsel Liderlik
EQ	: Duygusal Zekâ
EQ-I	: Duygusal Zekâ Envanteri
IIHF	: Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu
IQ	: Bilişsel Zekâ
İYL	: İnsana Yönelik Liderlik
KDD	: Kendi Duygularını Değerlendirme
KL	: Karizmatik Liderlik
NHL	: Ulusal Hokey Ligi
SB	: Sosyal Beceriler
SDZE	: Sporda Duygusal Zekâ Envanteri
SG	: Sporda Güven
SSKG	: Sporda Sürekli Kendine Güven
TBHF	: Türkiye Buz Hokeyi Federasyonu
YYL	: Yapıya Yönelik Liderlik

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler	41
Tablo 2. Sporda Duygusal Zekâ Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	42
Tablo 3. Sporda Duygusal Zekâ Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Yaş Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	44
Tablo 4. Sporda Duygusal Zekâ Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Şehir Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	46
Tablo 5. Sporda Duygusal Zekâ Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Eğitim Durumu Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	48
Tablo 6. Sporda Duygusal Zekâ Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Süre Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	49
Tablo 7. Sporda Duygusal Zekâ Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Milli Sporcu Olup Olmama Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	51
Tablo 8. Liderlik Yönelim Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	52
Tablo 9. Liderlik Yönelim Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Yaş Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	53
Tablo 10. Liderlik Yönelim Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Şehir Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	55
Tablo 11. Liderlik Yönelim Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Eğitim Durumu Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	57
Tablo 12. Liderlik Yönelim Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Süre Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	58
Tablo 13. Liderlik Yönelim Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Milli Sporcu Olup Olmama Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	59
Tablo 14. Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği'nden Alınan Puanların Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	60

Tablo 15. Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği'nden Alınan Puanların Yaş Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	61
Tablo 16. Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği'nden Alınan Puanların Şehir Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	62
Tablo 17. Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği'nden Alınan Puanların Eğitim Durumu Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	63
Tablo 18. Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği'nden Alınan Puanların Süre Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	63
Tablo 19. Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği'nden Alınan Puanların Milli Sporcu Olup Olmama Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	64
Tablo 20. Modelin İstatistiksel Anlamlılığı.....	66
Tablo 21. Regresyon Sabiti ve Regresyon Katsayılarına İlişkin Bulgular.....	66
Tablo 22. Modelin İstatistiksel Anlamlılığı.....	67
Tablo 23. Regresyon Sabiti ve Regresyon Katsayılarına İlişkin Bulgular.....	67
Tablo 24. Modelin Açıklayıcılık Gücüne İlişkin Bulgular.....	68
Tablo 25. Modelin İstatistiksel Anlamlılığı.....	69
Tablo 26. Regresyon Sabiti Ve Regresyon Katsayılarına İlişkin Bulgular.....	69
Tablo 27. Modelin İstatistiksel Anlamlılığı.....	70
Tablo 28. Regresyon Sabiti Ve Regresyon Katsayılarına İlişkin Bulgular.....	70
Tablo 29. Modelin Açıklayıcılık Gücüne İlişkin Bulgular.....	71

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Sportif Güven Modeli 27

TEŞEKKÜR

“Buz Hokeyi Sporcularının Duygusal Zekâ ve Liderlik Özelliklerinin Sportif Sürekli Kendine Güven Üzerine Etkisi” adlı bu çalışma, Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü Spor Yönetimi Anabilim Dalı programında doktora tezi olarak hazırlanmıştır.

Tez çalışmam sürecinde konu seçimi ve tüm aşamalarda sağladığı katkılarla destek olan değerli hocam ve danışmanım “Dr. Öğr. Üyesi Yunus ÖZTAŞYONAR”’a teşekkür ediyorum.

Bugünlere ulaşmamda desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen, tezimin hazırlık sürecinin her anında maddi ve manevi olarak yanımda olarak bu başarımın en büyük sahipleri çok değerli canım anneme, babama ve kardeşlerime sonsuz saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

Erzurum–2018

Murat AYGÜN

GİRİŞ

İnsan yaşamının doğuşu ile başlayan, hayatı devam ettirmek için yapılan hareketler spor kavramının temellerini oluşturmaktadır. Gün geçtikçe gelişen ve değişime uğrayan spor kavramı, aynı standartlarda olan bireylerin birbirleri karşısında fiziksel, zihinsel, teknik ve taktik anlamda üstünlük kurarak başarı elde etmesi olarak tanımlanabilir.

1800'lü yılların ortasında spor olgusu içerisine buz hokeyi sporunun eklenmesi ile birlikte buz hokeyi sporunun gelişim süreci hızlı bir şekilde başlamıştır. 21. yüzyılda buz hokeyi sporu, ulusal müsabakaların yanı sıra, Dünya'nın en önemli spor organizasyonları olan Olimpiyatlarda, Dünya Şampiyonalarında yerini alarak, çok sayıda izleyici kitlesine sahip olmuştur.

Hayatımızda önemli bir yer tutan duygular, bireyler arası ilişkilerin düzenlenmesinde ve gelişmesinde etkilidir. Bu kadar önemli olan duygular, spor açısından düşünüldüğünde beceri ve yeteneklerin düzgün sergilenmesiyle doğru orantılıdır. Çünkü hislerini doğru yönetmeyi bilen birey herhangi bir duygusal etki durumu karşısında doğru bir tepki ortaya koyarak olumlu sonuçlanmasına yarar sağlayacaktır.

Liderlik, doğru bilgi ve birikimle, iletişim becerilerinin etkili kullanılmasıyla, ben değil biz kavramının benimsenmesi sonucunda belirlenen hedeflere ulaşmak daha etkili olacaktır.

Bireyin kendine olan inançları, düşünceleri, başarı isteklerinin tamamı kendine güven olarak ifade edilebilir. Güven duygusu tam olan bireyin başarı yolunda ilerlemesi ve etrafında bireylere de olumlu bir etki yayarak takım ruhunun gelişmesine, başarılı olunmasına yarar sağlayacaktır.

Ülkemizde, duygusal zekâ, liderlik ve sportif güven konuları üzerinde bilimsel çalışmalar farklı alanlarda ki birçok araştırmada ve farklı spor branşlarında uygulanmıştır. Bilimsel açıdan yenilik getireceği düşünülerek, buz hokeyi sporcularının literatür temelli bu araştırmalara dahil edilmek istenilmesi, duygusal zekânın sportif güven üzerine, liderlik kavramının sportif güven üzerine etkisini belirlemek bu çalışmanın yapılmasında belirleyici neden olmuştur.

Son yıllarda psikoloji alanında yapılan araştırmalarda, duygusal zekâ ve güven kavramlarının önemi, son yıllarda yapılan bilimsel çalışmalarda sıklıkla görölmektedir. Duygu, liderlik ve güven kavramları günlük hayatımızda karşımıza çıkan önemli kavramlardır. Buz hokeyi takımlarının daha fazla başarı elde etmesi ve sporcuların gelişimi için duygusal zekâ, liderlik ve sportif güven özelliklerinin araştırılması ve aralarındaki ilişkinin incelenerek spor bilimine, buz hokeyine ve daha sonra yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

Problem Durumu, Hipotez ve Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemleri ile farklı ölçme araçları kullanılarak sonuçlar değerlendirilmektedir. Nicel araştırma kapsamında aşağıda ifade edilen problem cümleleri cevaplanmaya çalışılmıştır:

- 1- Sporda duygusal zekâ envanteri alt boyutlarından elde edilen puanlar cinsiyet değişkeni açasından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 2- Liderlik yönelim envanteri alt boyutlarından elde edilen puanlar cinsiyet değişkeni açasından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 3- Sporda sürekli kendine güven ölçeğini alt boyutundan elde edilen puanlar cinsiyet açasından bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 4- Sporda duygusal zekâ envanteri alt boyutlarından alınan puanlar yaş değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 5- Liderlik yönelim envanteri alt boyutlarından alınan puanlar yaş değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 6- Sporda sürekli kendine güven ölçeğini alt boyutundan alınan puanlar yaş değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 7- Sporda duygusal zekâ envanteri alt boyutlarından alınan puanlar şehir değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 8- Liderlik yönelim envanteri alt boyutlarından alınan puanlar şehir değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 9- Sporda sürekli kendine güven ölçeğini alt boyutundan alınan puanlar şehir değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 10- Sporda duygusal zekâ envanteri alt boyutlarından alınan puanlar eğitim durumu değişkeni açasından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?

- 11- Liderlik yönelim envanteri alt boyutlarından alınan puanlar eğitim durumu değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 12- Sporda sürekli kendine güven ölçeğini alt boyutundan alınan puanlar eğitim durumu değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 13- Sporda duygusal zekâ envanteri alt boyutlarından alınan puanlar spor yaşı değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 14- Liderlik yönelim envanteri alt boyutlarından alınan puanlar spor yaşı değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 15- Sporda sürekli kendine güven ölçeğini alt boyutundan alınan puanlar spor yaşı değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 16- Sporda duygusal zekâ envanteri alt boyutlarından alınan puanlar milli sporcu olup olmama değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 17- Liderlik yönelim envanteri alt boyutlarından alınan puanlar milli sporcu olup olmama değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 18- Sporda sürekli kendine güven ölçeğini alt boyutundan alınan puanlar milli sporcu olup olmama değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 19- Sporda duygusal zekâ envanteri alt boyutları ile sporda sürekli kendine güven ölçeği puanları arasında regresyon denklemi kurulabilir.
- 20- Liderlik yönelim envanteri alt boyutları ile sporda sürekli kendine güven ölçeği puanları arasında regresyon denklemi kurulabilir.

Bu veriler ışığında çalışmamızda; buz hokeyi sporcularının çeşitli demografik değişkenler doğrultusunda; cinsiyet, yaş, yaşadığı il, eğitim durumu, buz hokeyi oynadığı süre ve milli sporcu olma durumu, sporda duygusal zekâ, liderlik, sportif sürekli kendine güven değişkenlerini açısından incelenirken, buz hokeyi sporcularının duygusal zekâ ve liderlik özelliklerinin sportif sürekli kendine güven üzerine etkisi ortaya konmak amaçlanmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DUYGU VE ZEKÂ

1.1. DUYGU VE ZEKÂ KAVRAMLARI

Duygu kelimesi öteye hareket etmek anlamına gelen Latince “Movere” kökünden gelmektedir (Konrad ve Hendll, 2003). Duygular, hayatımızın bireyler arası ilişkiler açısından bizlere rehberlik eden yapı taşlarıdır (Yaylacı, 2006). Bu nedenle, duygu kelimesi birçok bilim insanı tarafından farklı açılardan tanımlanmaktadır;

Aristoteles, duyguları mutlu veya mutsuz zamanlarımızda algılarımız veya varsayımımızla birlikte ortaya çıkan refakatçi şeklinde tanımlarken, Descartes duyguların düşüncelerden oluştuğunu savunarak akılcı bir yaklaşım içinde değerlendirmiştir (akt. Konrad ve Hendl, 2003).

Yavuz (2009)'a göre duygu; yaşamdaki faaliyetlerin başlamasına neden olan, hayatımızı kolaylaşmasındaki dengeyi sağlayan hisler ve harekete geçmemize yarar sağlayan dürtüler olarak ifade edilirken, Frijda (1986) duyguyu, değişime hazırlıklı olma, çevreye veya içsel öğelerle bağlantılı olarak ilişkileri devam ettirmeyi kapsayan edilgen hareket hazırlığı ve doğal hareket kontrolü şeklinde tanımlamaktadır.

Salovey ve Sluyter (1997), insanların davranışına rehberlik ederek ve bilgi olarak amaçlara ulaşılması için yardım eden tepki şeklinde tanımladığı duyguyu, bilişsel deneyimsel bileşen, duygusal durumların düşüncelerini ve farkındalığı ölçmek üzere 3 boyutta ele almaktadır. Goleman (2013), duyguların hangileri olduğu ve birincil duyguların varlığı hakkında tartışılmış olsa bile, bazı kuramcılar temel duygu kümelerini öfke, üzüntü, korku, zevk, sevgi, şaşkınlık, iğrenme ve utanç olarak tanımlamaktadır.

Latince kökeninde zekâ anlamına gelen “intellectus”; anlama, bilme ve tanıma olarak ifade edilmektedir. Zekâ kavramı algılama, bellek, öğrenme, düşünme, soyutlama ve yeni gelişen olaylara uyum sağlama gibi birçok zihinsel eylemin birleşimidir. Zekâ kavramı ile alakalı zamanında birçok tanım yapılmıştır. Eski dönemlerde zekânın nicelikleri üzerinde durulurken son zamanlarda niteliksel anlamı vurgulanmıştır. Bireyin yaşadığı çevreye gerekli uyum sağlamasını sağlayan yetenek olarak kabul görmüştür (Köknel, 1999).

Zekâ birçok şeyi nesnel olarak açıklarken, nasıl hissedeceğimizi açıklayamaz ve kararlarımız konusunda bilge kılan hislerimizdir (Segal, 2009). Bütün tanımların ortak yanı göz önünde bulundurularak zekâ kavramıyla ilgili; bireyin ani gelişen durum, engel ve problemler karşısında tecrübelerinden ve öğrendiği bilgilerden faydalanarak var olan durum karşısında uyum sağlama, gerekeni yapma ve yeni çözümler bulma olarak tanımlanır (Köknel, 1999).

Psikolog Willian Lois Stern'e göre zekâ; hayatın gerektirdiği yeni sorumluluk ve isteklere zihinsel olarak uyum sağlama, düşünceleri bilinçli olarak yeni bir işe yönlendirebilme durumudur (akt. Konrad ve Hendll, 2003).

1.1.1. Duygu ve Zekâ İlişkisi

Zekâ ve duygu kavramları bir bütünün iki parçasıdır. Bu nedenle son yıllarda kalbin zekâsını tanımlamak için EQ terimi türemiştir. EQ kasıtlı olarak beyin göçünü ölçen IQ'yu anımsatmaktadır. Sinerjik kavramlar olmaları nedeni ile biri olmadan diğerinin varlığı eksik ve etkisizdir (Segal, 2009).

1.1.1.1. Duygusal Zekâ Kavramının Tanımı

1980'lerin sonlarına doğru duygusal zekâ ile ilgili başlatılan ilk çalışmalardan itibaren, duygusal zekâ kavramına bir hayli anlam yüklenmiştir. 1905 yılında psikolog Daniel Goleman'ın yazdığı bir kitapta, duygusal zekâ kavramına genel yaklaşımların yanı sıra, detaylı bir açıklama getirmiştir. Bu sayede duygusal zekâ Dünya'da milyonlarca insanın ilgisini çekmiştir. İnsanların kitaba olan ilgisi sonucunda, duygusal zekâ kavramına olan ilgi hızlı bir şekilde artmaya başladı. Bir gecede, testler, yöntemler maalesef duygusal zekânın ne olduğu ve ne işe yaradığı konusunda ortaya atılan yanlış iddialar oluşmuştur. Duygusal zekâ yaklaşımı iki temel prensip üzerine kuruludur; duygusal zekâyı gerçek bir zekâ olarak gören gerçek bilimsel çalışmalara riayet etmek ve sahiplendiğiniz felsefeye hep bağlı kalmak ve yıllardan beri süre gelen bilimsel çalışmalarla aşılacak değerlere riayet etmektir (Caruso ve Salovey, 2007).

Bir zekâ türü olarak karşımıza çıkan duygusal zekâ, duyguların bilişe katkı sağlayacak şekilde ve etkili yönetimine dayanması olarak ifade edilmektedir (Çeşitçioğlu, 2003).

Thorndike (1920), zekâ faaliyetlerini; sosyal zekâ, somut zekâ ve soyut zekâ olarak 3 parçaya ayırarak sıradan pratik amaçlar için inceleme yapmanın yeterli olduğunu belirtmiştir. Somut zekâ olarak adlandırılan mekanik zekâ ile bir bıçak, silah, otomobil vb. mekanizmaları anlama ve yönetmeyi öğrenme yeteneği, sosyal zekâ ile, insan ilişkilerinde akıllıca davranmak için erkek ve kadınların, erkek ve kız çocuklarını anlama ve yönetme yeteneği, soyut zekâ ile, kelimeler, sayılar, kimyasal ve fiziksel formüller, bilimsel yasa ve ilkeler gibi fikir ve sembollerin anlaşılması ve yönetilmesi anlamına gelmektedir. Mekanik zekâ ve sosyal zekâ, bireyin gözünün önündeki gerçek olay ve kişilerle doğrudan ilgili düşünce ve eylemlere atıfta bulunmaktadır. Soyut zekâ, akıl ve insanlar hakkındaki genel gerçeklerle ilgilenirken, fizik, kimya veya tarih ve sosyoloji çalışmalarındaki eylemler soyut zekâyâ atıfta bulunmaktadır (Thorndike, 1920).

Amerikalı psikologlar Peter Salovey ve John Mayer tarafından ilk olarak 1990 yılında kullanılarak, başarı için önem arz eden empati, duyguları açıklama, mizacı kontrol etme, özgürlük, uyumluluk, kişilerarası problemleri çözme, saygı ve nezaket gibi duygusal nitelikler olarak ifade edilmektedir (Yavuz, 2009).

“Duygusal zekâ duyguları algılamak ve ifade etmek, duyguları düşünce içerisinde özümseyebilmek, duygularla anlayabilmek ve sorgulayabilmek, kendinde ve başkalarındaki duyguları düzenleyebilme yeteneğidir” (Yavuz, 2009).

1.1.1.2. Bilişsel Zekâ (IQ) ve Duygusal Zekâ (EQ) Arasındaki İlişki

Thorndike, Poll, Wechsler, Gardner gibi önemli bilim insanları, zekânın bilişsel yönü ve bilişsel olmayan yönleri ile alakalı temel çalışmaları gerçekleştirmiştir. Yaşam içerisinde zekânın bilişsel yönden önemli olduğu belirtilmiştir (akt. Doğan ve Şahin, 2007).

Goleman'ın EQ neden IQ'dan daha önemlidir? çalışmasından bireylerin çocukluk döneminin ilk yıllarından itibaren duygusal okuryazarlık noktasında eğitilmesinin yaşamda doğru davranışlara, huzurlu ve mutlu seçimler yaparak toplumsal güven ve huzur ortamının oluşmasında çok büyük bir önem taşıyacaktır. Duygusal zekânın iş, aile ve sosyal yaşam becerisi üzerinde etkili olduğu görülürken, bilişsel zekânın yani IQ düzeyinin başarıyı etkilediği görülmektedir (Yavuz, 2009).

Bilişsel ve duygusal zekâ süreçleri, bireylerin kendilerini ve değerlerinin duygusal etkileşimlerini algılanmasında, değerlendirilmesinde ve hatırlatılmasında önemli bir faktördür. Böylece gün içerisindeki sosyal etkileşimler süresince iç içe geçmiş olan bilişsel ve duygusal zekâ süreçlerini öncelik değerlendirmesi yapmak oldukça zordur (Planalp ve Fitness, 1999).

Zekâ ve duygusal zekânın birbirinden ayrılması mümkün değildir. Çünkü duygusal zekâ kişinin mevcut durumunu tamamen ortaya çıkardığında Goleman duygusal zekâyı, zekâ için temel şart olarak kabul etmektedir (akt. Konrad ve Hendll, 2003).

Bilişsel zekâ için verebileceğimiz bir örnekte; yaşam boyunca sadece yüksek bir IQ'nun etkilerinde at koşturmayı ummak, ilk ehliyetini sadece yazılı sınavdan sonra almayı ummak gibidir. Bilişsel zekâ sadece diğer bireyler tarafından oluşturulmuş mevcut standartlar içerisinde uygunluğumuzu ve kâğıt üzerinde ne kadar başarılı olduğumuzu tahmin eder. Duygusal zekâyı kendi standartlarımızı oluşturmamıza yardımcı olmaktadır. Duygusal anlamda zeki olan bireyler kendileri ile başkaları için önemli olan şeyler arasındaki farklılıkları, yaşamlarını devam ettirmeleri için ihtiyaç duydukları ve gelip geçici hevesler arasındaki farklılıkları bilirler (Segal, 2009).

1.1.2. Duygusal Zekânın Önemi

19. yüzyıldan sonra duygusal zekâ kavramının ivme kazandığı görülmektedir. Bunun sebebi; yapılan çalışmalarda başarı için bilişsel zekânın tek faktör olmadığının görülmesi, sosyal bilimlere olan taleplerin giderek artması ve toplum odaklı yaklaşımların değer kazanmasını sağlanmıştır. 1920'li yıllarda zekânın bilişsel olmayan boyutlarının bireysel ve kariyer yaşamında başarı için önemli olduğuna ilişkin fikirler ivme kazanmaya başlamıştır (Yaylacı, 2006).

Goleman, beceri ve yetenek olarak tanımladığı duygusal zekâ yeteneklerinin geliştirilmesi, bireylerin duygularını zekice kullanabilmelerinin yaşamlarındaki yararlarını vurgulamaktadır (akt. Yavuz, 2009).

Duygusal eğitimimiz, duygusal zekânın altı temel ilkesiyle başlamaktadır;

- ❖ Duygu, bilgidir.
- ❖ Duyguları görmezden gelerek çalışabiliriz fakat bu bir işe yaramaz.
- ❖ Duyguları saklamaya çalışabiliriz fakat düşündüğümüz kadar başarılı olamayız.
- ❖ Kararların etkili olması için duygularla iş birliği yapılmalıdır.
- ❖ Duygular, mantıklı olanı örnek alırlar.
- ❖ Evrensel geçerliliğe sahip duygular bulunmaktadır, fakat yine de özgürdürler (Caruso ve Salovey, 2007).

1.1.3. Duygusal Zekâ Modelleri

Duygusal zekâ kavramının kabul edildiği günden günümüze kadar, birçok fikir ortaya atılmış ve tanımlar yapılmıştır. Bu çalışmalar ve araştırmalar sonucunda duygusal zekânın alt modellerinden; John D. Mayer ve Peter Salovey tarafından oluşturulan yetenek tabanlı (Ability based) model; Reuven Bar-On, Cooper ve Sawaf, Goleman'ın oluşturduğu modellerse karma (mixed) modeli oluşturmaktadır.

Karma duygusal zekâ modelinde; Bar-On (1997), Cooper ve Sawaf (1997) ve Goleman (1995) bu modelin öncüleri olmuşlardır. Karma duygusal zekâ modelinde; sosyal beceriler, özellik ve davranışların birbiriyle etkileşimi duygusal zekâ kavramının bizlere ulaştırabileceği başarılarla ilişkin vaatlerde bulunmaktadır (Cobb ve Mayer, 2000).

Bir zekâ türü olarak, yetenek temelli duygusal zekâ ve duygusal bilgiyi değerlendirme becerisini açıklayan Mayer ve ark. (2000), karma duygusal zekâ modelinin kabiliyet faktörleri ile bireysel özellikleri birbirine bağlamaktadır (Mayer ve ark., 2000).

1.1.3.1. John D. Mayer ve Peter Salovey Modeli

Günümüzde var olan bu model, yetenek modeli olarak adlandırılmaktadır. Mayer ve ark. (2000) duyguların motivasyon ve biliş ile birlikte gerekli zihinsel faaliyetlerden biri olduğunu ileri sürmektedir (Mayer ve ark., 2000).

Mayer ve Solovey'e göre duygusal zekâ, bireyin duyguları doğru bir şekilde anlama, değerlendirme, kendini ifade etme becerisi, duygusal bilgiyi anlama ve zihinsel gelişimini sağlamada duyguların kontrolünü sağlama becerisidir. Bu tanımda duyguların düşünceyi daha zeki bir hale getirdiği, duygu ve zekâyı birbirine bağladığı ifade edilmektedir (Mayer ve Solovey, 1997).

Mayer ve Salovey (1997), 4 temel boyutta sıralamış olduğu yetenek tabanlı duygusal zekâ modelini şu şekilde belirtmiştir;

- 1- Duyguları Algılama ve İfade Etme: Fiziksel durum, duygu, düşüncelerdeki duyguları anlama ve ifade etmenin dışında, diğer insanlarda, sanat eserlerinde, dil vb. duyguları tanımlamak ve açıklamaktır.
- 2- Duyguların Kullanımı: Dikkati yönetip, düşünceyi sağlayan duygular, karar verme ve hafızaya yardımcı olmaktadır.
- 3- Duyguları Anlama ve Analiz Etme: Karmaşık duygular başta olmak üzere, duyguları etkileme becerisi ve duygu değişmelerine yönelik ilişkileri anlama becerisidir.
- 4- Duyguyu Yönetme ve Düzenleme: Duygusal ve entelektüel gelişmeyi teşvik etmek amacıyla duyguları izleme ve düzenleme becerisi olarak ifade edilmektedir (Mayer ve ark., 2000).

1.1.3.2. Reuven Bar-On Modeli

Bireyin çevresinden gelen istek ve baskılarla başa çıkma becerilerini etkileyen kişisel ve duygusal becerilerdir. Karma duygusal zekâ modellerinden Bar-On modeli 5 temel boyutta ele alınmaktadır;

- 1- Kişisel Beceriler: Duygusal öz-farkındalık, kendine güven, saygı, kendini gerçekleştirme ve bağımsızlık,
- 2- Kişilerarası Beceriler: Kişilerarası ilişkiler, sosyal sorumluluk ve empati,
- 3- Uyumluluk Boyutu: Sorun çözme, esneklik ve gerçeklik testi,
- 4- Stres Yönetim Boyutu: Stres konusunda hoşgörü, dürtü ve kontrol,
- 5- Genel Ruh Durumu: Özgünlük ve iyimserlik olarak ifade edilmektedir (Mayer ve ark., 2000).

1.1.3.3. Cooper ve Sawaf Modeli

Onurlu bir değer olan bu model (Schulze ve Roberts, 2005), Cooper ve Sawaf tarafından geliştirilen 4 köşe taşı modeline göre, köşe taşlarının her biri 4 yetkinliğe sahiptir;

- 1- İlk Yetkinlik: Tüm faaliyetlerimizin duygusal merkezine bağlı duygusal okuryazarlık ile ilgilidir. Enerji ve motivasyonumuzu etkileyen duygusal okuryazarlık dört yetkinliğe sahiptir. Bunlar; duygusal dürüstlük, duygusal enerji, duygusal geri bildirim ve pratik sezgidir.
- 2- İkinci Yetkinlik: Duygusal enerjide ilk köşe taşının ikinci yetkinliğidir. İnsanlar görevlerinin üstesinden gelmek ve insan ilişkilerini geliştirmek için enerjiye sahip olduklarından daha başarılı olurlar. Bunda iki ana bileşen yer almaktadır. İlki bireyin hissettiği gerginlik seviyesi, ikincisiyse kendi enerji seviyesidir.
- 3- Üçüncü Yetkinlik: Duygusal geri bildirim anlaşılmaması ile ilgili beceriler içermektedir. Liderlerin her duygu veya duyguya bir mesaj yolladığını fark etmesi gerekir. Bunun farkına varan liderler, duygusal dürtüsellik yönetiminde ustalaşacaktır. Bu yetkinlik, Goleman tarafından öz-farkındalık ve öz-yönetim alanında benimsenen yetkinliklere benzemektedir.
- 4- Dördüncü Yetkinlik: Duygusal okuryazarlık ve sezgisel becerilerin gelişimi ile ilgilidir. Sezgi, Goleman modelindeki empati yetkinliğine sıkı sıkıya bağlıdır. Empatik birey, konuşulan kelimelerin altındaki duyguları okuyan kişidir (Rowitz, 2018).

1.1.3.4. Goleman Yeterlilik Modeli

Kendimizi ve başkalarının hislerini tanıma, heves ve sebat doğrultusunda kendimizi motive etme becerisini içeren modeldir. Goleman, karma duygusal zekâ modellerinden yeterlilik modelini 5 temel boyutta ele almaktadır;

- 1- Birilerinin Duygularını Bilmek: Bir duyguyu olduğu gibi kabul etmek, anlık değişen duyguları izlemek,
- 2- Duyguları Yönetmek: Sinirlilik durumundan kurtulma becerisi, kendini yatıştırılmaya yönelik kabiliyet,

- 3- Kendini Motive Etme: Bir hedef hizmetinde duyguları sıraya koyma, tatmin edici gecikme ve boğucu dürtüsellik,
- 4- Başkalarının Duygularını Yönetme: Empatik farkındalık, başkalarının ihtiyaç ya da istediği şeylere uyumluluk,
- 5- İlişkileri Kullanma: Diğer bireylerin duygularını yönetme becerisi ve bireylerle sorunsuz etkileşim olarak ifade edilmektedir (Mayer ve ark., 2000).

1.1.4. Duygusal Zekânın Boyutları

Bar-On tarafından belirlenen duygusal zekâ boyutları esas alınarak 5 alt başlık altında sıralanmaktadır; kişisel, kişilerarası, uyumluluk, stres yönetimi ve genel ruh durumudur.

Bar-On (2006) tarafından EQ-I psikometrik ölçek ve modeli bireysel performans ölçüm yöntemi olarak aday toplama ve seçim süreci gerçekleştiren bireylerin eğitim, terfi gibi süreçlerde istihdam sağlamak amacıyla kullanılmaktadır (Bar-On ve ark., 2006).

Sosyal hayatta başarı, kariyer, organizasyon ve bireyleri anlama, yorumlama konusunda rasyonel ve analitik süreçlerden sosyal olgulara doğru yönelim artmaktadır. Bu gelişmeler doğrultusunda kurumsal alana doğru duygusal zekâ konusunda etkili model, ölçümler sunma konusunda çabaların gelişmesinde önem kazanmaktadır (Edizler, 2010).

1.1.4.1. Kişisel

Kişisel farkındalık ve kendini ifade etme olarak açıklanmaktadır. Özsaygı, duygusal farkındalık, girişkenlik, kendini gerçekleştirme ve bağımsızlıktan oluşmaktadır.

- 1- Özsaygı: Bireyin kendisini doğru bir şekilde algılaması ve bunu iyi bir şekilde anlayıp kabul etmesi olarak ifade edilmektedir.
- 2- Duygusal Farkındalık: Bireyin duygularının farkına varması ve anlamasıdır.
- 3- Girişkenlik: Bireyin kendisini ve duygularını etkili biçimde ifade etmesidir.
- 4- Kendini Gerçekleştirme: Bireyin kişisel hedeflere ulaşmak için mücadele etme ve kişisel potansiyeli harekete geçirmesidir.
- 5- Bağımsızlık: Bireyin özgüveninin yerinde olması ve diğer bireyler üzerinde duygusal bağımlılıktan uzak olmasıdır (Bar-On ve ark., 2006).

1.1.4.2. Kişilerarası

Sosyal farkındalık ve kişilerarası ilişkiler; empati, sosyal sorumluluk ve kişilerarası ilişkileri kapsamaktadır.

- 1- Empati: Diğer bireylerin ne hissettiğini fark etme ve anlamaktır.
- 2- Sosyal Sorumluluk: İçinde bulunduğu sosyal grubu destekleme ve diğer bireylerle iş birliği içerisinde olmasıdır.
- 3- Kişilerarası İlişki: Diğer bireylerle karşılıklı ilişkiler kurma ve iyi geçinme olarak ifade edilmektedir (Bar-On ve ark., 2006).

1.1.4.3. Uyumluluk

Değişim yönetimi şeklinde karşımıza çıkan uyumluluk; gerçekliği test etme, esneklik ve problem çözmeden oluşmaktadır.

- 1- Gerçekliği Test Etme: Bireyin kendi hisleri ve kendisi dışında gerçekliklerle alakalı düşüncelerini objektif bir bakış açısıyla değerlendirmesidir.
- 2- Esneklik: Bireyin kendi hislerini ve düşüncelerini yeni koşullara adapte etmesi ve uyumlaştırmasıdır.
- 3- Problem Çözme: Kişisel ve kişilerarası bağlamda etkin bir şekilde problem çözme olarak tanımlanmaktadır (Bar-On ve ark., 2006).

1.1.4.4. Stres Yönetimi

Duyguyu yönetme ve düzenleme olan ifade edilen stres yönetimi; stres direnci ve dürtü kontrolünden oluşmaktadır.

- 1- Stres Direnci: Duyguları etkin ve yapıcı bir şekilde yönetmektir.
- 2- Dürtü Kontrolü: Duyguların kontrolünü Etkin ve yapıcı bir şekilde sağlamaktır (Bar-On ve ark., 2006).

1.1.4.5. Genel Ruh Durumu

Genel ruh durumu içerisinde öz motivasyon yetkinliğine sahip olan duygusal zekâ; iyimserlik ve mutluluktan oluşmaktadır.

- 1- İyimserlik: Pozitif olma, yaşamın güzel ve olumlu yönünü görmektir.
- 2- Mutluluk: Bireyin kendini diğer bireylerle olan ilişkilerinde tatmin olduğunu hissetmesidir (Bar-On ve ark., 2006).

İKİNCİ BÖLÜM

LİDER VE LİDERLİK

2.1. LİDER ve LİDERLİK KAVRAMLARI

1300'lü yıllardan beri kullanılan lider terimi, 19. yüzyılın ilk yarısına kadar İngilizce dilinde bilinmeyen liderlik kelimesi ve İngilizce diline yeni eklenmesine rağmen, liderlik birçok anlama sahiptir (Marquis ve Huston, 2009). Liderlik kavramlarıyla ilgili yapılan tanımlar bunlardır;

Liderlik, bir takım insanı, belirlenmiş hedefler çevresinde toplayabilme ve bu hedefleri gerçekleştirmek için bireyleri harekete geçirerek, etkileyebilme bilgisi ve yeteneklerinin toplamı olarak tanımlanmaktadır (Zel, 2011).

Liderlik, bir bireyin yardım ettiği, liderin ve takipçilerinin paylaştığı hedefleri takip etmek için oluşturulan grubun ikna süreci veya örnektir. Oluşturulan bir grupta, bireyler farklı roller üstlenmektedirler. Bu rollerden bir tanesi de liderdir (Gardner, 1990).

Liderlik, başkalarının harekete geçmesini gerektirmektedir. Liderler meşru yetkiyi kullanma, modelleme, hedef belirleme, ödüllendirme, cezalandırma, örgütsel yeniden yapılanma ve ekip oluşturma gibi bireylerin çeşitli yollarla hareket etmelerini teşvik etmektedir (Locke ve ark., 1999). En iyi liderlik yapan, en çok hizmet edendir özdeyişinden yola çıkarak, takım ruhunu yaratabilen, heyecanlı ve son derece motive olmuş personele sahip, başarı sayesinde zorlu hedeflerin üstesinden gelebilen liderlerin başlıca hedefi hem onu takip edenlere hem de kurumun kendisine hizmet etmektir (McNair, 2010).

Liderlik, yaşamdaki amacımızı bilerek, gerekli sorumlulukları almak iç dürtülerinizi dış etkilerle dengeleyerek, meydan okumak, sorgulamak için kendine güveni, yapıcı eleştirilerde bulunmayı, kendini uyarlamayı ve önceden faal olmayı gerektirmektedir (Owen ve ark., 2007).

Yapılan tanımlar doğrultusunda; liderlik kavramı, genellikle bir altın kadeh ve en çok aranan nesne olarak ifade etmektedir (Western, 2013).

2.1.1. Liderde Bulunması Gereken Özellikler

Liderin en temel özelliği çevresindekileri etkilemektir. Bass ve Avolio, değişim sağlayan liderlerin karizma, ilham, zihinsel ve entelektüel birikim, özgün bireysel görüş şeklinde dört davranış üzerinde durmuşlardır (akt. Baltaş, 2013). Liderlik rolleri olarak ifade edilen özellikler şunlardır; karar verici, iletişimci, risk alan, akıl hocası, enerji verici, kolaylaştırıcı, koç, danışman, kritik düşünen, rol model, öğretici, savunucu, tatminci, etkileyici ve insan ilişkilerinde uzmandır (Marquis ve Huston, 2009).

Liderlerin özelliklerinin bir kısmını açıklarken, liderin lider olmayanlardan farklı 6 özellik ile belirtilmiştir. Bunlar; dürtü, liderlik arzusu, dürüstlük/bütünlük, özgüven, bilişsel yetenek ve iş bilgisidir. Dürtünün 5 yönü bulunmaktadır. Bunlar; başarı motivasyonu, arzu, enerji, azim ve girişimdir (Kirkpatrick ve Locke, 1991).

Durumu kavrama, iş birliği yapabilme, ruhsal denge, uyum sağlama, özgün olma, azimli olma, etrafındaki bireylere karşı duyarlı olma, güçlü hafıza, coşkusal istikrar, yargılama gücü, iletişim yeteneği, tahmin gücü, ısrarlı olma, örnek olma, anlayışlı davranma, genel kültür ve bireyleri motive edebilme becerisi bir liderde bulunması gereken özellikler olarak karşımıza çıkmaktadır (Sunay, 2017).

Doğan (2015) liderde bulunması gereken özellikleri şu şekilde sıralamıştır;

- ❖ Kendi olumlu ve olumsuz özellikleri ve diğer bireyleri iyi tanır,
- ❖ Kendi duygu, düşünce ve kararlarını iyi şekilde ifade eder,
- ❖ Diğer insanları etkileyebilme yeteneğine sahiptir,
- ❖ Alanın da bilgi ve beceriye sahiptir
- ❖ Hızlı ve cesur kararlar vererek bunları uygular,
- ❖ Azimli, kararlı ve üretken bir yapıya sahiptir,
- ❖ Kendisine verilen sorumluluktan kaçmaz, grubun sorumluluğunu üstlenir,
- ❖ Tanınan biri olmasının ve statüsünün yüksek olması başarı ihtimalini artırır,
- ❖ Hisleri güçlüdür,
- ❖ Grup üyeleri arasındaki ilişkisi saygıya dayanır ve onlara değer verir,
- ❖ Eleştiriye açıktır ve özeleştiri yapar (Doğan, 2015).

Liderlik özelliklerine fazlasıyla sahip olan bir yönetici, başarı ve etkinlik durumu da o düzeyde artma gösterecektir (Şimşek ve ark., 2008).

2.1.2. Liderin Etki Kaynakları

Liderin daha iyi anlaşılması için önce liderin güç kaynaklarının analiz edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Liderin 5 farklı etki veya güç kaynağı vardır;

- ❖ Yasal Güç: Hiyerarşik yapı içerisindeki sahip olduğu yetkiye dayalı konumunu veya pozisyonu ile ilişkili olan güçtür. Liderin yöneticileri üzerindeki sorumluluklarına ve yöneticileri tarafından onaylanan güçtür.
- ❖ Ödül Gücü: Çoğunlukla örgüt içerisinde ödül gücünü kullanarak yöneticilerinin becerilerini değerlendirirler. İş görenlerin istediği ödülü denetlerler. Liderler ödülün hangi kişiye ve ne ölçütte verileceğini belirlemektedir.
- ❖ Zorlayıcı Güç: Ödül gücünün tersi olan bu güç, liderin yönlendirmelerine rağmen yöneticilerin bu yönlendirmeleri kabul etmemeleri durumunda denetleme ve ceza gücünü göstermektedir.
- ❖ Uzmanlık Gücü: Bir grup insanın gücü karşısında, liderin özel beceri ve bilgileridir. Liderler analiz etme, uygulama ve kontrol etme yeteneğine sahiptirler.
- ❖ Karizmatik Güç: Liderin izleyenler üzerindeki çekingenliği ve saygınlığı ifade etmektedir. İzleyenler üzerinde güçlü etkiye dayanmaktadır. Tarih içindeki Atatürk, Mahatama Gandhi ve Martin Luter King karizmatik liderlerin örneklerindedir (akt. Çelik, 1999).

2.1.3. Liderlikte Kuramsal Yaklaşımlar

Güçlü yönetim becerileri, güçlü liderlik becerilerinden daha değerli olduğu için bilimsel liderlik çalışmaları 20. yüzyıla kadar başlamamıştır. İlk çalışmalar, liderliğin özelliği yada davranışları gibi liderliğin kavramsallaştırılmasına odaklanmıştır. Çağdaş araştırmacılar, liderlik ve çalışanların ilişkileri ve örgüt kültürü içerisinde başkalarını etkileme süreci olarak liderliğe daha fazla odaklanır. Geçmiş yüzyıllarda liderlik teorisine bakmak, liderlik hakkındaki görüşleri daha iyi anlamaya yarar sağlayacaktır (Marquis ve Huston, 2009).

Tarih boyunca bir çok liderlik teorisi geliştirilmiştir. Geliştirilen bu teorilerin bazıları insanoglunu iyi veya kötü varsaymış, diğer bireylerle olan etkileşimlerini algısal, davranışsal ve bilişsel anlamda ele almıştır (Karsantık, 2017). Tarihsel süreç içerisinde 3 ayrı yaklaşım olarak ifade edilen liderlik kuramlarını bunlardır;

- ❖ Özellik ve nitelik kuramı dönemi (M.Ö. 450-1940'lı yıllar arası)
  - ❖ Davranış kuramı dönemi (1940-1960 yılları arası)
  - ❖ Durumsallık kuramı dönemi (1960'lardan günümüze kadar olan dönem).
- (Zel, 2011).

2.1.3.1. Özellikler Yaklaşımı (Traits Approach)

Liderlik eğitimi yaklaşımının en eskilerinden birisinde bazı özelliklerin ve yeteneklerin bireye liderlik pozisyonunu kazandırdığına ve bu pozisyonda bireyin etkili olunacağına inanılan özellikler kuramıdır. Özellikler kuramında, informal bir grupta kimin lider olarak önce çıkmasından çok liderin beceri ve yeteneklerinin yönetsel etkililiğe ve gelişime katkı yaptığı vurgulanmaktadır (Karsantık, 2017).

Büyük adam teorisi olarak bilinen özellikler kuramı, 1940'lı yılların ortasına kadar liderlik araştırmalarının temelini oluşturmaktadır. Aristoteles felsefesinden gelen büyük adam teorisi, bazı kişilerin önderlik etmek için doğduğunu, diğer bireylerinde doğmak için doğduğunu iddia etmektedir. Özellikler kuramına göre, bazı insanların bazı özellikleri veya kişilikleri vardır. Özellikler kuramında tanımlanan özelliklerin çoğu günümüzde başarılı liderleri tanımlamak için hala kullanılmaktadır. Bu özellikler; zekâ, bilgi, sözel akıcılık, bağımsızlık, adapte olabirlik, yaratıcılık, yardım severlik, uyanıklık, özgüven, kişisel bütünlük, yetenek, iş birliği yapabilmek, bireylerarası beceri, diplomasi, saygınlık, sosyal katılım, duygusal denge ve kontroldür (Marquis ve Huston, 2009).

Bir liderin sahip olduğu özellikler, bir grup içerisinde lider olarak görülmesine ve grubu yönetmesinde etkili nedendir. Aynı zamanda yalnızca lider değişkenini inceleyen bu teori eleştirilere uğramıştır (Koçel, 2011).

Özellik kuramında başarı ve başarısız liderlerin özellikleri karşılaştırılmaya çalışılmıştır. Bu karşılaştırmada liderlerin belirgin özellikleri ortaya konulmuştur. Stogdill, liderleri izleyicilerden ayıran 5 farklı özellik şunlardır;

- ❖ Kapasite (Zekâ, dikkatli olma, orijinallik ve yargılama).
- ❖ Başarı (Eğitim, bilgi ve atletik başarı).
- ❖ Sorumluluk (Bağımlılık, girişim, direnme, saldırganlık, kendine güven ve üstün olma isteği).
- ❖ Katılma (Etkinlik, sosyallik, iş birliği, uyum sağlama, nüktedanlık).
- ❖ Konum (Sosyo-ekonomik konum ve popülerite).

Liderlerin özelliklerini belirlemeye yönelik geliştirilen bu kriterler, soyut kriterlerdir (akt. Çelik, 1999). Özellikler kuramları eğitim kurumları tarafından değerlendirildiğinde statü ne olursa olsun eğitim öğretim aşamasında yer alan bir eğitimcinin, bazı kişilik özelliklerine sahip olması gerekliliği ortaya konulmuştur. Bunun nedeni; eğitim ortamı, temelde öğrenen ve öğretmenin iletişimine dayalı davranış değişikliğinin gerçekleştirilmesine dayanmaktadır (Celep, 2004).

Bireysel özelliklere göre liderlik sürecinin incelemek verimli olmamıştır. Liderin özelliklerini ölçebilecek şekilde tanımlamanın zorluğu ve farklı şekilde anlaşılan belirli bir özelliğin araştırmalarda karşılaşılan en büyük sorun olmuştur (Şimşek ve ark., 2008).

Liderlik sürecini açıklamakla yetersiz kalan özellikler teorisinde, araştırmacılar bilgilerini liderliğe konu olan grupların yapısını ve işleyiş şekline çevirmişlerdir. Liderin özellikleri yerine, izleyicilerin özelliklerine ve liderin ne şekilde davrandığına bakmaya başlamışlardır (Koçel, 2011). Özellikler teorisinin eksik kalması üzerine araştırmacılar ilgilerini liderliğin konusunu oluşturan grup üyelerine ve liderin davranış şekillerine yöneltmişlerdir (Sabuncuoğlu ve Tüz., 2005).

Günümüzde duygusal zekâ araştırmalarında verilen yeterliliklerin ve liderlikteki özelliklere benzemesi önemlidir. Örneğin: Özellikler teorisinde belirtilen kendine güven ve inisiyatif gibi iki özelliğin, duygusal zekâ modellerinin alt boyutları olduğu belirtilmelidir. Liderlikte duygusal zekâ araştırmalarının, özellikler teorisinden farkı ise EQ araştırmalarında hem kişisel hem de sosyal faktörlerin bir araya değerlendirmeye alınmasıdır (Aslan, 2009).

2.1.3.2. Davranışsal Yaklaşım (Behavioral Approach)

Liderlik sürecini anlaşılabilmesi için farklı değişkenlere de bakılmasını zorunluluk göstermiştir. Liderlik sürecini belirtmeye çalışan bu teori, liderlik özelliklerinden çok, liderin gösterdiği davranışlar ve insan ilişkilerinin özellikleridir. Bu nedenle liderin kendisi kadar, diğer etken olan izleyicilere de önem göstermiştir (Koçel, 2011).

Davranış yaklaşımının temel amacı katılımcılara bir davranış değişikliği oluşturmak veya sahip olmadığı bir davranışı kazanımının sağlamaktır. Davranış yaklaşımında, yapılan işler geri bildirim daha elverişli olması nedeniyle eğitim sonrası yetişkinlerin geri bildirim beklentisinin de somutluğu nedeniyle tatmin edici şekilde karşılamaktadır (İrfan, 2011).

Wann (1997), yapılan araştırmaların davranışsal yaklaşımın özellikler yaklaşımına göre daha başarılı olduğunu savunmaktadır (akt. Şirin, 2008).

Uygulamalı ve teorik çalışmalar, davranışsal liderlik teorisinin gelişmesine faydası olmuştur. Çalışmaların sonucunda birçok liderlik davranışları bulunmuştur. Bunlar sınıflanarak liderlik tarzları belirlenmiş ve kapsamı araştırılmıştır. Davranışsal liderlik teorisine temel oluşturan çalışmalar şunlardır;

- ❖ Ohio State Üniversitesi Liderlik Çalışmaları,
- ❖ Michigan Üniversitesi Liderlik Çalışmaları
- ❖ Blake ve Mouton'un Yönetim Tarzı Matriksi (Managerial Grid) Modeli,
- ❖ McGregor'un X ve Y Teorileri,
- ❖ Likert'in Sistem 4 Modeli,
- ❖ Liderlik Tarzları ile Alakalı Diğer Sınıflandırmalar (Koçel, 2011).

2.1.3.3. Durumsallık Yaklaşımı (Contingency Approach)

Liderlikte bilginin önemini vurgulayan durumsallık yaklaşımı, yönetmenin en iyi yolunun bir çalışan grubunda karşılaşılan belli durumlar karşısında liderlik yönünü ortaya koyduğunu varsaymaktadır (Adair, 2009; Wibbeke, 2009). Değişik koşullar farklı liderlik tarzlarını ortaya çıkarmaktadır (Aşkun ve Tokat., 2017). Yıllar boyunca görev ve ilişkilerin tanımlanması liderlik davranışlarını belirleyen iki unsur olarak görülmüştür (Karsantık, 2017).

Her yerde ve her zaman geçerli bir örgüt yapısından söz edilmemekle birlikte, örgüt ile ilgili her şey duruma bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Değişik durum ve şartlar, yönetimde başarılı olmak amacıyla, farklı tanım, teknik ve tutumları gerekli kılmaktadır. Örgütü bir sistem olarak ele alan durumsallık yaklaşımı, örgüt yapısını, örgüt içerisindeki süreçleri, örgüt içi ve dışı arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. Alt sistemlerin kendi arasındaki ilişkisini ve bu sistemlerin dış çevre unsurlarıyla ilişkileri konusunda yoğunlaşan durumsallık yaklaşımı, esas olarak örgütün mevcut durum ve koşullar karşısında hangi prensiplere, nasıl ve ne zaman uyulması gerektiğini araştırmaktadır. (Vural, 2016).

Liderlik olayını, şartlar dikkate alarak ifade etmeye çalışan bu teoride, liderin etkin durumunu belirleyen nedenler şunlardır;

- ❖ Gerçekleştirilmek istenen amacın niteliği,
- ❖ İzleyicinin (grup üyelerinin) yetenekleri ve beklentileri,
- ❖ Liderin olduğu organizasyonun özellikleri,
- ❖ Liderin ve izleyicilerin geçmiş tecrübeleridir.

En uygun liderlik davranışının şart ve durumlara göre farklılık göstereceğini durumsallık teorisi ifade etmektedir (Koçel, 2011). Lider, ortamın özellik ve gereksinimlerine göre ortaya çıkmaktadır (Sabuncuoğlu ve Tüz., 2005).

2.1.4. Dönüşümcü ve Karizmatik Liderlik Yaklaşımı

Örgütler sürekli değişmek zorundadır. Örgütsel değişim bazen evrensel bazen de tamamen (kökten) dönüşümsel bir süreç içerisinde gerçekleşmektedir. Günümüzde hızlı bir değişim sürecinin yaşanması nedeniyle, geçmiş dönemlerdeki liderlik davranışlarıyla değişim sürecine adapte olmak mümkün değildir (Çelik, 1999). Dönüşümcü ve karizmatik liderlik son yıllarda üzerinde durulan iki yeni liderlik yaklaşımıdır. Toplam kalite anlayışı, çağdaş yönetim ve organizasyon kavramlarının türemesine sebep olan koşulları liderlik olgusunun açıklanmasında yeni fikirlerle yarar sağlamıştır (Koçel, 2011).

2.1.4.1. Etkileşimci Liderlik

Belli amaçlara yönelmiş formel bir organizasyonda çalışmak amacıyla bir arada bulunan çalışanlar ile gruba liderlik eden bireyin ilişkiler üzerinde durarak, bu davranış ilişkisini 4 ayrı durumda olabileceğini belirtmiştir;

- ❖ Birinci tür davranış; koşula bağlı davranış olarak ifade edilerek, çalışanların çabaları sonucunda ulaştıkları performans ile aynı doğrultuda olarak, liderin grup üyelerine daha çok kaynak, destek sağlamasına yönelik davranıştır.
- ❖ İkinci ve üçüncü tür davranış; liderin çalışanlara iş esnasında yaptığı müdahale, karışma ve yönlendirme şeklinde ki tutumları ile ilgilidir. İstisnalarla yönetim olarak da bilinen yönetim tarzının iki farklı türünü kapsayan bu yaklaşımda, ikinci tür davranış da lider, iş yapma ölçütünü belirler ve iş yapma aşamasını takip ederek, gerek duyduğunda müdahalede bulunup, düzenleyici kararlar alır. Üçüncü davranış türünde lider daha çekingendir fakat iş ile alakalı bir problem durumunda olaya müdahale eder.
- ❖ Dördüncü tarz liderlik davranışı; “laissez faire” liderlik tarzı veya grup üyelerini iş hedeflerini, iş ölçütlerini belirlemek konusunda serbest bırakan, iş ile ilgisi hiç olmayan duruş sergilemektedir. Bir görüşe göre liderlik görev ve sorumluluklarının hiçbirini uygulamayan bir liderlik davranış halidir (Koçel, 2011).

2.1.4.2. Dönüşümcü Liderlik

Dönüşümsel liderler, iş görenlerin yeteneklerini, becerilerini ortaya çıkararak ve iş görenlerin kendilerine olan güvenlerini arttırarak, bireylerden beklenenlerden daha çok sonuç almayı hedeflemektedir. Bu modelin temelinde dönüşümsel liderin çalışanların adanmışlık ve beklentilerini aşan gerçekleştirmiş sonuçların farkına varmaları için fikirleri vardır. Dönüşümsel liderler, çalışanların ahlaki değerler ve daha yüksek idealler göstererek güdüleyen kişilerdir (Celep, 2004).

2.1.4.3. Karizma ve Karizmatik Özellikler

Karizmatik liderlik kavramı, karizma kavramının liderin başarısı veya lider olmasının asıl nedenini inceleyen birçok alanda tartışılmıştır. Karizma veya karizmatik

liderlik, milletin hayatında önemli izler bırakarak, değişimler yapmış, ünlü devlet adamları, bilim adamları, komutanlar, sporcular akla gelmektedir. Bütün liderleri birbirinden ayıran karizmaları (çekicilikleri) olmuştur. Karizmatik özellikler, tüm liderlik yaklaşımları için, liderin izleyenlerini etkilemedi ve yönlendirmesi konusunda önemli bir etkidir. Karizma olgusunun nasıl oluştuğu ve karizma sağlayan nedenlerin bilinmesi liderlik konusunun anlaşılmasına yarar sağlayacaktır (Koçel, 2011).

2.1.5. Liderlik Tarzları

Liderler, sorumluluklarını yerine getirirken içinde buldukları ortamın şartlarına ve durumuna göre farklı davranış tarzlarını benimsemektedir. Şartlara uygun liderlik tarzının seçilmesi birey hem de örgütün hedeflerini gerçekleştirmesine katkı sağlayacaktır (Sabuncuoğlu ve Tüz., 2005). Yöneticilerin yerine getirmesi gereken görevler arasında liderlik de yer almaktadır. Bütün yöneticilerin liderlik özellikleri taşımaları gerektiğini ve buna karşılık liderlerin yönetici olmak gibi mecburiyetlerinin olmadığından da söz edilebilir (İmamoğlu ve Ekenci, 2014).

Şimşek ve ark. (2008) liderlik tarzlarını; demokratik, otokratik, serbesiyetçi (liberal), hümanist, destekleyici, karizmatik, doğal, işe dönük (transactional) ve dönüştürücü (transformational) liderler şeklinde açıklamaktadır (Şimşek ve ark., 2008).

2.1.5.1. Otokratik Liderlik

Eski olmasına rağmen çok sık karşılaşılan bir liderlik tarzıdır (Aşkun ve Tokat., 2017). Otokratik lider, kendinin karar aldığı ve bu kararları grup üyelerine dayatan liderlik tarzıdır. Grup üyelerinin alınan kararları gerekçelerini sorgulamadan, bunları yapmaları beklenmektedirler (Sadler, 2003). Değişiklik şart, benimle birlikte sahneye çıkın ve hep birlikte başaralım mesajı vererek kendinden emin, vizyon sahibi ve başkalarıyla güçlü empati kurabilen liderlik tarzıdır (Owen ve ark., 2007). Otokratik liderin kısıtlayıcı ve agresif bir yapısı vardır. Yetkisi olmaksızın hiçbir çalışan veya üye bir şey yapamaz. Talimat verir ve kurum çalışanları baş eğer. Daha çok çalışanlar karşısında korku, tehdit ve ceza sistemi uygular. Örgüt yapısı içerisinde tepeden aşağıya doğru itimat duyarken, tersi durumu kuşku ile karşılamaktadır (Şimşek ve ark., 2008).

Otokratik liderler birtakım davranışlarla karakterize edilmektedir;

- ❖ Çalışma grubu üzerinde güçlü bir kontrol sağlar,
- ❖ Diğer çalışanları zorlama ile motive olur,
- ❖ Diğer çalışanları emirler ile yönlendirilir,
- ❖ Hitap şekli farklıdır (Ben ve Sen),
- ❖ İletişim aşağı doğru akar,
- ❖ Karar verme süreci başkalarını içermez,
- ❖ Eleştiri yapanlar cezalandırılır (Marquis ve Huston, 2009).

2.1.5.2. Demokratik Liderlik

Demokratik lider, otokratik liderin aksine, karar alma sürecini benimsemek yerine, çalışanların karar alma sürecinde paylaşmayı teşvik eder ve grup çalışmalarının koordinatörü olarak görülmektedir (Sadler, 2003). Ekip çalışmalarıyla, iş birliği ve iletişimin önemli olduğunu, motivasyon için anlaşmanın temel olduğunu düşünmektedir (Owen ve ark., 2007).

Demokratik liderin sergilediği davranışlar;

- ❖ Daha az kontrol sağlanır,
- ❖ Diğer bireyleri öneri ve rehberlik yaparak yönlendirir,
- ❖ Karar verme süreci çalışanları da içerir,
- ❖ Ben ve senden ziyade biz'i vurgular,
- ❖ Eleştirileri yapıcıdır (Marquis ve Huston, 2009).

Aynı zamanda demokratik liderlik, uzun süreler boyunca birlikte çalışan gruplar için, bireysel çalışanlarda büyüme ve özerkliği teşvik etmektedir. Bu liderlik türünde yer alan özellikler gruplar arasında iş birliği ve koordinasyon gerektiğinde etkili bir rol oynamaktadır (Marquis ve Huston, 2009).

Yöneticileriyle istişare ederek kalan demokratik ve katılımcı lider, kriz dönemleri dışında, örgüt hedefleri grubun kararlarına göre yönlendirilmektedir. Yöneticilerin planlama, karar alma ve örgütlenme çalışmalarında etkin rol oynamalarını özendirilmektedir. Cezadan çok, ödül sistemi uygulanmaktadır (Şimşek ve ark., 2008).

Demokratik tarzın etkili yanı bireylere haberleşme paylaşımıyla istek ve güç kazandırmasıdır (Bloch ve Whiteley., 2007).

2.1.5.3. Serbestçi (Liberal) Liderlik

Otokontrol sisteminin hâkim olduğu serbestçi (liberal) liderlik, grupta yer alan bireyleri serbest bırakan bir liderlik modelidir. Çalışanlara güç uygulamaktan kaçınmaktadır. Liderin fonksiyonu diğer bireyler gibidir. Yalnızca örgüt dışından bilgi ve kaynak toplayarak yardımcı olur. Serbesiyetçi liderlik çok kullanılan bir liderlik modelidir. Grup üyeleri birbirleri karşısında farklı nitelikte hedefler geliştirebilir. Kriz dönemlerinde mevcut durum özellikle örgütün parçalanmasında etkili olabilir (Şimşek ve ark., 2008). Bir kişi eğer işin gerektirdiği özelliklere sahip olmadan liderlik veya yönetim pozisyonuna getirilirse ya da atanırsa görülmektedir (Sabuncuoğlu ve Tüz., 2005). Bu tip liderler yetkiye sahip çıkmamakta ve yetki kullanma haklarını tamamen yöneticilerine bırakmaktadırlar (Aşkun ve Tokat., 2017).

Serbesiyetçi liderlikte problemler yeterince tanımlanmadığında uygun alternatif çözümler üretmek için beyin fırtınası gereklidir. Serbesiyetçi lider aşağıda belirtilen davranışları sergilemektedir;

- ❖ Çok az veya hiç kontrol yoktur,
- ❖ Eleştirmez,
- ❖ Gruba vurgu yapar,
- ❖ Çok az veya hiç yönlendirme yapmaz (Marquis ve Huston, 2009).

2.1.5.4. Hümanist Liderler

Babacan tavırları olan hümanist lider, korumacı rolündedir. Ara sıra orta basamaktakilerin fikrini alır. Zorunluluk olmadıkça cezalandırmaya gitmeyen hümanist lider, ödül sistemini ağırlıklı şekilde kullanır (Şimşek ve ark., 2008). Bireyleri duygusal yönlendirmelerle motive etmektedir (Sabuncuoğlu ve Tüz., 2005).

2.1.5.5. Destekleyici Liderler

Kararları grup üyeleri ile beraber almamasına rağmen, grup üyelerinin fikir ve tavsiyelerini alarak karara varır. Örgüt içerisinde yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya bilgi akışı vardır. Katılım ve ödül sistemlerini uygulamaktadır (Şimşek ve ark., 2008).

2.1.5.6. Karizmatik Liderler

1977 yılında House ve Howell isimli araştırmacılar tarafından, çalışanların, liderlerin kahramanca ve olağanüstü yeteneklere sahip olduğuna inandıkları liderlik tarzıdır. Temeli adından da anlaşıldığı üzere karizma olgusunu içinde bulundurmaktadır (akt. Sabuncuoğlu ve Tüz., 2005).

Etkinliği yüksek olan karizmatik liderler, grup üyelerini peşinden sürükleyen bir yapısı vardır. Çalışanları ile aralarında mesafe olmasına karşın emirleri kolaylıkla uygulanır. Vizyon sahibi olan karizmatik liderler, bunu izleyenlerine iletme yeteneği gelişmiştir. Kendi güçlü özellikleri hakkında bilgi sahibidirler. Bazı araştırmacılar karizmatik liderliğin doğuştan geldiği ve daha sonra kazanılamayacağını iddia etmiş olmalarına rağmen, araştırmalar bireylerin karizmatik lider olabilmek için eğitilebileceğini belirtmiştir (Şimşek ve ark., 2008).

2.1.5.7. Doğal Liderler

Grubun ortaya çıkardığı doğal liderler, resmi yetkiye sahip olmadıkları halde grup üzerindeki etkisi resmi liderden daha fazladır. Grup üyelerini iyi açıdan yönlendirebileceği gibi, resmi liderle çatışmaya da girebilir (Şimşek ve ark., 2008).

2.1.5.8. İşe Dönük (Transactional) Liderler

İşe dönük liderler, geçmiş dönemdeki olumlu ve yararlı alışkanlıkları sürdürme ve bunları sonraki kuşağa iletme konusunda başarılıdırlar. 3 farklı yönetim tarzı sergilemektedir; koşullu ödüllendirme, aktif olarak istisnalarla yönetim ve pasif olarak istisnalarla yönetimdir.

- ❖ Koşullu ödüllendirme; sorumluluklarını üst düzeyde çaba harcayan çalışanları ödüllendirmek için kullanılmaktadır. Ödüller, para veya pozisyon şeklindedir. İzleyiciler kendinden istenilenler hakkında fikir sahibidir.
- ❖ Aktif olarak istisnalarla yönetim; belli bir standartın belirlendiği ve bir problem oluşana kadar bir müdahale bulunmamaktadır. Yanlıslara odaklanılması ve yaptırımlar çalışanlar üzerinde gerginliğe neden olabilmektedir.

- ❖ Pasif olarak istisnalarla yönetim; liderlerin hiçbir şekilde izleyicilerle ilgilenmedikleri, ancak hedeflenen standartlara ulaşamadığında müdahalede bulunmaktadır. Bireyin kendisini yönetmesi hakkında gelişmiş ekipler üzerinde etkili yönetim tarzıdır (Şimşek ve ark., 2008).

2.1.5.9. Dönüştürücü Liderler

Yöneticilerin yetenek ve becerilerine yoğunlaşarak, kendilerine olan güvenini arttırmayı, beklenenden daha fazla başarı elde etmeye çalışırlar. Bu şekilde çalışanlarda bireysellikten ziyade örgüt çıkarları üzerinde dururlar. Karizma, idealleştirerek etkileme, ilham verme, entelektüel uyarım ve bireysel ilgi, dönüştürücü liderlerin uyguladıkları belli başlı yönetim tarzlarıdır.

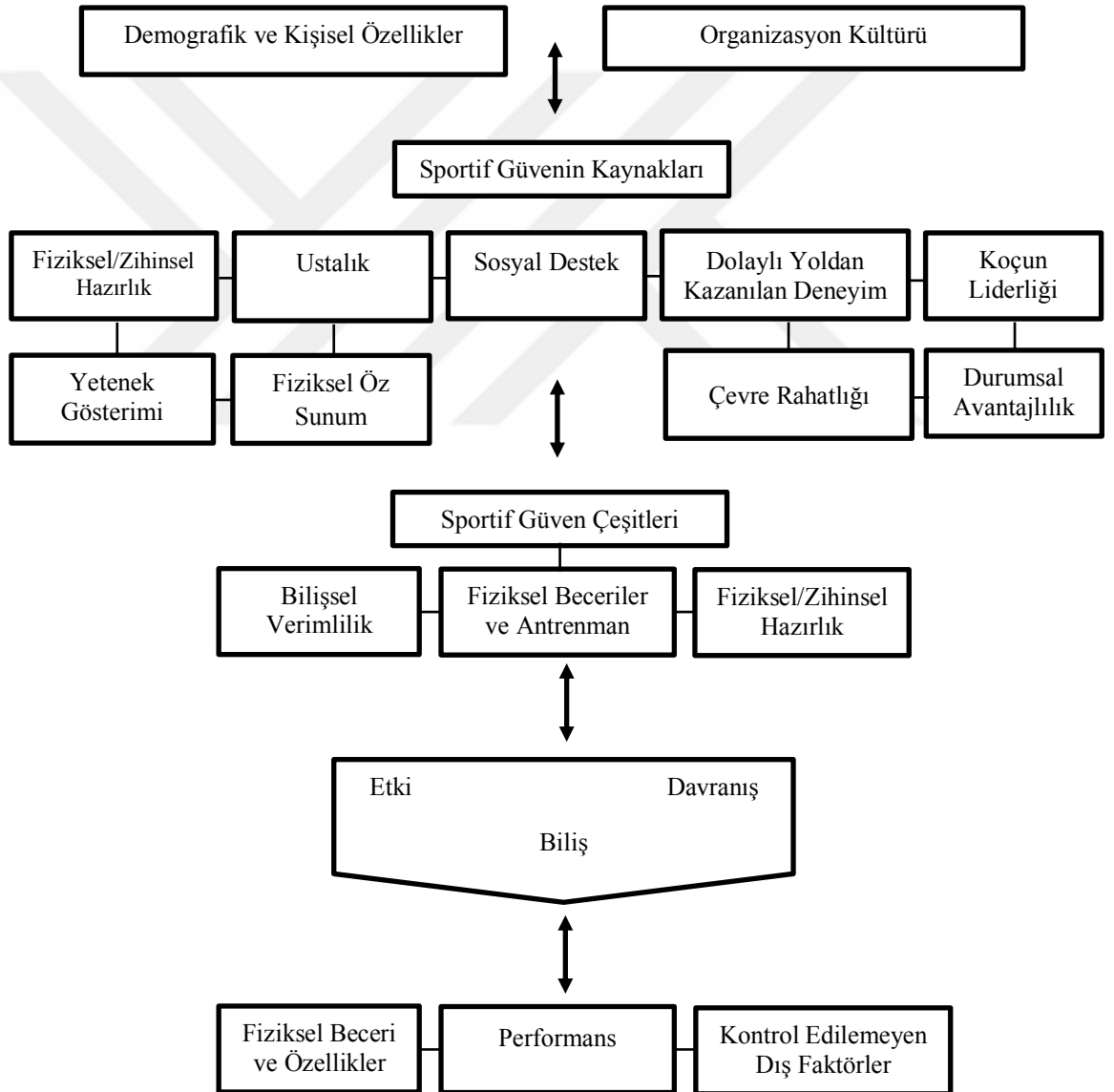
Dönüştürücü liderlik tarzı ile yüksek verimlilik, düşük oranda işten ayrılma ve yüksek oranda çalışan doyumu arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Dönüştürücü liderliğin bir diğer boyutu da karizmatik liderliği bünyesinde bulundurur (Şimşek ve ark., 2008).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SPORTİF KENDİNE GÜVEN

3.1. SPORTİF KENDİNE GÜVEN KAVRAMI

Vealey (2001) tarafından en son kavramsal ve teorik bulguları içerecek şekilde bütünleştirici sportif güveni modelini güncellemiştir. Önceki literatür ile uyumlu olarak, sportif güveni, bireylerin sporda başarılı olma yetenekleri hakkında sahip oldukları kesinlik derecesi olarak tanımlanmıştır (Vealey, 2001).

Şekil 1. Sportif Güven Modeli (Vealey and Chase, 2008).

Vealey ve Chase (2008), sporcunun özgüvenini, iyi olma ve atletik performans duygusu için önemli olduğunu, etki, davranış ve biliş süreciyle gerçekleşmesinin önerildiği vurgulanmıştır (Vealey and Chase, 2008). Sportif güven, bireylerin sporda başarılı olma yetenekleri hakkında sahip oldukları inanç ve derece olarak tanımlanmıştır (Vealey, 1988).

Kendine güven, sporcuların başarıya ulaşmaları için beceri ve yeteneklere sahip olduklarına inanmaktadırlar. Spor psikologları, sporcuların özgüvenlerini anlamak için Bandura'nın (1997) ve Vealey'in (2001) teorilerini kullanmışlardır. Bandura ve Vealey, sporcuların başarılı olma yeteneklerine olan inançlarını, motivasyonlarını, davranışlarını, düşüncelerini ve duygularını, başarılı olma olasılığını artıracak şekilde etkilediğini öne sürmüşlerdir (akt. Tod ve ark., 2010).

Başarı beklentisi ile karakterize edilebilir olan kendine güveni olan sporcuların, başarılı olacaklarına, başarılı olmak için gerekli fiziksel ve zihinsel beceriye sahip olduklarına inanmaktadırlar. Bu durum sonucunda stres altındayken bile sakin olarak rahat davranabilme ve pozitif düşüncelere odaklanabilmelerine yardımcı olan önemli bir etkendir (Yıldırım, 2013).

3.1.1. Sportif Kendine Güven Modelleri

Sportif kendine güven kavramlarına ilişkin Bandura'nın öz-yeterlilik kuramı, Harter'in öz-yeterlilik kuramı ve Vealey'in sportif kendine güven modeli olmak üzere üç model karşımıza çıkmaktadır.

3.1.1.1. Bandura'nın Öz-Yeterlilik Kuramı

Bandura (1997) öz-yeterlilik kavramını bir hedefe ulaşmak için gerekli olan organizasyon sürecini düzenlemek ve işleyişin devamlılığı için bireyin kendi yeteneklerine olan inancı olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 1997).

Öz-yeterlilik, bireylerin yaşamlarını etkileyen olaylar karşısında etkili olan başarı düzeyleri hakkındaki görüşleri şeklinde ifade edilir. Öz-yeterlilik görüşleri, bireylerin kendilerini nasıl hissettiğini, nasıl düşündüğünü, kendilerinin nasıl motive olduğu ve nasıl davranış sergilediklerini belirlemektedir. Becerilerinden kuşku duyan bireyler, bireysel

tehdit olarak düşündüğü zor görevlerden uzaklaşarak, zorlu görevlerle karşılaştıklarında, eksik yönlerini, karşılaşacakları problemleri ve kararlı şekilde nasıl performans göstereceklerine odaklanmak yerine birçok olumsuz sonucu düşünerek zorluklar karşısında çabuk pes ederler (Bandura, 1994).

Öz-yeterlilik teorisi, insan etkinliğinin nasıl geliştirileceği konusunda açık kılavuzlar sağlamaktadır (Bandura, 1995). Olumlu duygular, öz-yeterlilik algısının güçlenmesine yarar sağlarken, olumsuz duygular öz-yeterlilik algısının zayıflamasına neden olmaktadır (Bandura, 1986).

3.1.1.2. Harter'in Öz-Yeterlilik Kuramı

Harter organizmayı yetkinliğe doğru yönlendiren ve bir etkinlik duygusuyla tatmin edilen bir motivasyon üzerine inşa etmiştir. Uсталık yaşantılarının önem arz ettiği ve bireylerin algılamaları olumlu ise ustalık dönemleri de bu süreçten olumlu etkilenir ve yeterlilik duygusu olumlu yönde gelişmektedir (Harter, 1978).

3.1.1.3. Vealey'in Sportif Kendine Güven Modeli

Vealey (1986), özellikle sporcular için özgüvenin işlevselleştirilmesinin, farklı spor etkinliklerinde daha tutarlı davranış tatmini olacağını öne sürmektedir. Fenomenlerin, özellik ve sporcular tarafından analiz edilmesini ve bir sporcunun baskın özelliklerini bireysel spor müsabakalarında değişebilen seviyelerden ayırt etmeyi önermektedir. Vealey, özgüven özelliklerini ve sporcunun rekabet eğiliminin, her spor olayında durumları etkileyerek davranışsal tepkileri sonucunda başarı algısı ve kendi performansından memnun kalma gibi öznel sonuçları etkilemektedir. (Vealey, 1986). Vealey tarafından geniş bir yelpazede spor karşılaşmalarındaki davranışları tahmin etmek için tasarlanmış, kendine güven içerisinde öncelikli 2 yapı vardır;

- ❖ Sürekli Kendine Güven: Kendine özgü güven, doğuştan gelen ve nispeten istikrarlı bir yapıdan söz edilmektedir.
- ❖ Durumluk Kendine Güven: Duruma bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Belirli bir durumda, güven düzeyinizin görev veya etkinliğe bağlı olduğundan farklı yanıt verebilirsiniz.

Rekabetçi bir durumla karşılaştığımızda, durumunuz doğrutusunda veya spor branşınızda özgüvene neden olan belirli bir seviyede güvene sahip olursunuz. Davranışlarımızın önemli belirleyicilerinden biri olan özgüven, durum, performans ile pozitif bir ilişki içerisindedir. Bu yüzden kendinden emin olan birey, genellikle hedeflere ulaşmakta başarılı olur (Cohen, 2016).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BUZ HOKEYİ

4.1. BUZ HOKEYİ KAVRAMI

Kış sporlarından biri olan buz hokeyi, geçmişten günümüze kadar spor kavramının yenilikçi yapısı içerisinde birçok değişime uğramıştır. Bu yenilikçi yapı içerisinde değişim ve gelişime uğrayan buz hokeyi sporu hakkında birçok tanım yapılmıştır. Yapılan bu tanımlar doğrultusunda;

Buz hokeyi kapalı bir alanda, buz pateni giyen ve ince uçlu bir sopa kullanarak sert bir kauçuğun kaleci karşısında hareket ettirerek gol atmak ve diğer takımın gol atmasını engellemek amacıyla altı oyuncudan oluşan iki takım arasında oynanan oyundur (Zeisler, 2013).

Buz hokeyi, puck'ın 160 km hıza ulaşabildiği, doğal buz yüzeyinde hızlı tempoda oynanan, her takımdan 6 oyuncunun olduğu, pak olarak ifade edilen parçayı sopalar kullanarak kale noktasında daha fazla gol atmaya çalışmasıdır (Harari ve Ominsky, 2002; Farrukh, 2015). Buz hokeyi, yüksek güç ve dayanıklılık gerektiren yüksek yoğunluk içeren bir spordur (Nightingale, 2014).

Buz hokeyi, buz üzerinde her takımdan 6 oyuncudan oluşan, toplamda 60 dakikalık ve 3 devreden oluşmaktadır. Bunların 3'ü hücum, 2'si savunma, 1'i kaleci olarak bilinmektedir (Dolphin, 2010) Buz hokeyi, disk olarak ifade edilen oyun topunun mümkün olduğunda daha fazla elde etmek ve 2 takımında birbirleri karşısında kalelerine gol atmaya çalışması olarak ifade edilir (Hance, 2015; Farrukh, 2015).

Yapılan tanımlardan da anlaşıldığı üzere; buz hokeyi, buz üzerinde 5 oyuncu ve 1 kalecinin olduğu, 20 dakikalık 3 devreden oluşan, oyun topu olarak adlandırılan puck'ı oyun kuralları doğrultusunda teknik ve taktik anlamda üstünlük kurarak rakip takımın kalesinde gol ile sonuçlandırmak olarak tanımlanabilir.

Yaralanmaları önlemek amacıyla Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu kuralları sürekli olarak uygulanmaktadır (Biasca ve ark., 2005).

4.1.1. Buz Hokeyi Sporunun Tarihi

Buz hokeyinin temelleri yıllarca tartışılmıştır (Peters, 2015). Buz hokeyi hakkında birçok tarihçi, çim hokeyinin yarım asırdan fazla zaman önce Kuzey Avrupa ülkelerinde oynanmaya başladığını ve önemli bir yaz sporu olduğu belirtmiştir. İnsanlar çim hokeyine benzerliğiyle anılan bandy oyunu kışın nehirler ve göller donduğu zaman oynarlardı (Paslı, 2002). Buz hokeyi Kanada'nın doğu bölgelerinde 1800'lerin ortasından doğmuştur (Farrukh, 2015). 1870'lerde Nova Scotia'dan James G. Creighton, genel olarak Montreal'e "Halifax-kuralları" adını verdiği ve sonunda "McGill-kurallarına" dönüştürüldüğü için kabul edilmektedir. Creighton, bugün bilinen anlamda düzenlenen ilk buz hokeyinin organize edilmesinde etkili olan kişidir (IIHFc, 2018).

1880 yılında kurulmasıyla ilk kayıtlara geçen takım, McGill Üniversitesi Hokey Kulübü olmuş ve Kanada ulusal sporu haline gelerek ülke genelinde yayılmıştır (Olympic, 2018). Bu dönemlerde, pek çok sakatlık meydana geldiğinden dolayı maçlar sırasında kimse kale arkasında durmak istemiyordu. Bunun dışında gol olup olmadığı anlaşılması üzerine Francis Nelson, 1890 yılında Montreal'de ilk kale filesini yapmış ve bir balıkçı ağını limandan alarak kaleye takmıştır. Bu spordan etkilenen İngiltere'nin Kanada Genel Valisi Preston Lordu Stanley, 1892 yılında topa benzeyen, iç kısmı altın kaplı gümüş bir kupa getirerek, her yıl Kanada'daki en iyi amatör takıma verilmesini emretmiştir. O yıldan beri bu kupa "Stanley Kupası" olarak anılmaktadır (Paslı, 2002).

Erkek buz hokeyi çalışmalarının çoğu Kuzey Amerika'da gerçekleştirilmiştir (Tuominen, 2017). Buz hokeyi Kuzey Amerika'dan Avrupa'ya geçerek hızlı bir şekilde gelişme göstermiş ve İskandinav ülkelerinde, Rusya'da çok sevilmiştir (Paslı, 2002).

4.1.2. Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu

1908 yılında Paris'te Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonunun doğuşu ile Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu, 15 Mayıs 1908'de Paris'te, 34 sokakta, Ligue International de Hockey sur Glace (LIHG) olarak kurulmuştur. Belçika, Fransa, İngiltere ve İsviçre'den temsilciler kuruluş belgelerini imzalamışlardır. Aynı yıl içinde Çekoslovakya (eski adıyla Bohemya) beşinci üye olarak katılmıştır. LIHG'nin ilk başkanı Fransız olan Louis Magnus'dur (IIHFb, 2018).

15 Mayıs 1908 tarihinde Fransa, Paris’de kurulan IIHF, Uluslararası buz hokeyi ve inline hokeyinin yönetim organıdır. Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu, her biri kendi ülkesinde buz hokeyi sporunun ulusal yönetim organı olan 76 üye birliğine sahiptir. Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu hokeyi daha geniş kitlelere taşımak için hazırlanmış çok sayıda geliştirme programı yürütmektedir. Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu ayrıca Olimpiyat Oyunları'nda buz hokeyi ve her seviyede Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu tarafından düzenlenen Dünya Şampiyonası, erkekler, kadınlar, 20 yaşın altındaki gençler, 18 yaşın altındaki gençler ve 18 yaşından küçük kadınlar için de geçerlidir. Her sezon içerisinde, ülke organizasyon komiteleriyle iş birliği içinde olan Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu, beş farklı kategoride yaklaşık 25 farklı Dünya Şampiyonası organize etmektedir. Dünya Şampiyonalarının yanı sıra, Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu aynı zamanda bir dizi Avrupa kulübü müsabakasını ve tekerlekli paten alanında Dünya Şampiyonasını da düzenlemektedir (IIHF, 2018).

Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu, Dünya genelindeki tüm ülkelere seslenen, bu sporun her yaş kategorisinde ülkeler arasında oldukça zorlu ve seyir zevki yüksek karşılaşmalar düzenlenmektedir. Gerçekleşen maçlar sonucunda her grup birincisi bir üst gruba (seviyeye) çıkarak, mevcut başarısını daha güçlü ülkelere karşı sürdürmek isteyecektir. Bu nedenle üst klasmanda mücadele eden ülkeler neredeyse 100 yıl’dan fazla süredir buz hokeyi sporunun yapıldığı ülkeler olduğu ifade edilmektedir (Paşlı, 2002).

4.1.3. Olimpiyatlar’da Buz Hokeyi

1920 yılında buz hokeyi branşı kış Olimpiyat oyunlarına dahil edilmiştir (Paşlı, 2002). 1924 yılında Fransa Chomonix de, 28 Ocak-3 Şubat tarihleri arasında düzenlenen Kış Olimpiyatlarına buz hokeyi de eklenmiş ve bu Olimpiyatlarda Kanada altın madalya kazanmıştır (Zeisler, 2013). Buz hokeyi o yıldan sonra Olimpiyatların bir parçası olmuştur (Peters, 2015). Kadın buz hokeyinin tarihine bakıldığında kadınların 1890 yılında ilk olarak eğlence amacıyla buz hokeyini oynadıkları görülmüştür. 80 yıl sonra Avrupa’da oynanmaya başlamıştır. İlk kadın hokeyiciler patenlerine kadar uzayan etekleri ile 7 kişi olarak oynamışlardır. Bu dönemlerde profesyonel olarak Amerika ve Kanada’da oynanmaktadır. İlk olarak Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu’nun katkılarıyla gerçekleşen kadın buz hokeyi Dünya Şampiyonasını Kanada kazanmıştır (Paşlı, 2002).

Kadın buz hokeyi, 1992'de Olimpik bir spor olarak kabul edilmiş ve resmi olarak 1998'de Nagano Olimpiyatları'nda yer almıştır (Olympic, 2018). 1998 yılında gerçekleşen Olimpiyatlarda Amerika şampiyon olmuştur. Kadın buz hokeyinin yavaş ilerlemesindeki en büyük nedeni yeterli sayı ve zamanda çalışmalar yapılamaması olmuştur. Büyük fedakârlıklar sonucunda gece yarısında antrenman yapmışlardır (Paslı, 2002).

4.1.4. Ulusal Hokey Ligi (NHL)'nde Buz Hokeyi

1917 yılında kurulan Dünya'da en önemli hokey organizasyonundan biri olan Ulusal Hokey Ligi (NHL) kurulmuştur. Kanada ve Amerika'nın en iyi takımlarının oluşturduğu bir yapıdır (Paslı, 2002). Frank Calder NHL'in ilk başkanı olmuştur (Zeisler, 2013). NHL tarihinde önem arz eden tarihler şu şekildedir;

- ❖ 24 Eylül 1937 yılında NHL buzlanma olarak ifade edilen ilk kuralı tanıtmıştır.
- ❖ 1998 yılında NHL'de her oyunda 2 başhakem kullanılmasına başlanmıştır.
- ❖ 1998 Şubat ayında NHL oyuncularını ilk kez Nagano Olimpiyatlarda yarıştı ve Çek Cumhuriyeti altın madalya kazanmıştır
- ❖ Pittsburgh'da, 1 Ocak 2011 yılında NHL Kış Klasığı olarak bilinen açık alan buz hokeyi oyunlarının dördüncüsü düzenlenmiştir (Zeisler, 2013).

4.1.5. Türkiye'de Buz Hokeyi

1917 yılında İstanbul'da olan İngiliz askerlerinin donmuş sular üzerinde buz hokeyi oynamak ve geliştirmek için çaba gösterdikleri bilinmektedir. Gerçek anlamda buz hokeyi çalışması, Amerikalı Subay Glenn Brown (Profesyonel Buz Hokeyi Antrenörü) önderliğinde, Türkiye'nin ilk buz pisti Ankara Atatürk buz pistinde 1983 yılında başlamıştır. Glenn ve ona inanan bir grup çocuk, ilk ciddi takım olarak kendi imkanları ile süngerden yaptıkları koruma malzemeleri, birkaç sopa ve puck ile çalışmalarına başlamışlardır. Antrenmanların büyük kısmı Ankara gençlik parkındaki donmuş havuzda gerçekleştirilmiştir. Aynı tarih içerisinde İstanbul'da çalışmalarına daha önce başlayan İstinye Boğaziçi Buz Hokeyi takımı ile 9 Ocak 1988 yılında, Ankara Atatürk buz pistinde 200 civarı seyirci önünde yaklaşık -15 derece soğukta ilk buz hokeyi maçı gerçekleşmiştir (Paslı, 2002).

1989 yılında dönemin spor bakanı ile görüşen Glenn ve arkadaşları, resmi olarak buz hokeyi dosyasını açmışlardır. Tarım Kredi Kooperatifleri spor kulübü büyük maddi destek sağlayarak tüm oyuncuların malzemeleri Amerika'dan getirtilmiştir. Türkiye'de buz hokeyinin gelişmesinde yapılan en önemli adım, belpa buz pateni çatısı altında ilk buz hokeyi okulunun açılması olmuştur.

1989 yılında kayak federasyonuna bağlı olarak ilk resmi çalışmalar başlamıştır. "Ocak 1990" adlı şampiyona, Türkiye için ilk önemli şampiyona olmuştur. 2000 civarında seyircinin maçları izlemesi buz hokeyinin tanıtımında etkili olmuştur. Tüm medya kuruluşları maçları yakından izlemiş ve yayımlamışlardır.

Kayak Federasyonundan 1991 yılında ayrılarak, yeni kurulan Buz Sporları Federasyonu çatısı altına girmiş ve 1991 yılında Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu'na (IIHF) bağlanmıştır. Buz hokeyi milli takımımız ilk kez Güney Afrika'da düzenlenen Buz Hokeyi Dünya Şampiyonası C grubuna katılmıştır. İlk milli maçlarını kaybetmiş olmalarına rağmen, Dünyaya Türkiye'de buz hokeyi oynandığı gösterilmiştir (Paslı, 2002).

2005 yılında Türkiye Buz Hokeyi Federasyonu Buz Pateni branşından ayrılmış ve kendi içinde en yüksek hedefe ulaşmak için çalışmalar göstermiştir. 2006 yılında idari ve mali özerkliğe kavuşmuştur (TBHF, 2018).

BEŞİNCİ BÖLÜM

METOT VE BULGULAR

5.1. METOT

Bu çalışmada: Buz hokeyi sporcularının duygusal zekâ ve liderlik özelliklerinin sportif sürekli kendine güven üzerine etkisi araştırılmıştır. Bu çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, araştırma evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklerle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

5.1.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma modellerinden biri olan tarama ve nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır. Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek amacıyla verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama (survey) modeli denir. Nedensel karşılaştırma modelinde, insan grupları arasındaki farklılıkların nedenlerini, sonuçlarını ve koşullarını araştırmaya katılanlar üzerinde herhangi bir müdahale olmadan belirlemeyi amaçlamaktadır (Büyüköztürk ve ark., 2018).

5.1.2. Araştırma Evren ve Örnekleme

Çalışmada kullanılacak evreni, buz hokeyi sporcuları; araştırmanın örneklemini, buz hokeyi salonlarının bulunduğu Erzurum, Ankara, İzmir ve İstanbul illerinde aktif olarak buz hokeyi sporuyla ilgilenen 16-30 yaş aralığında 120'si kadın, 315'i erkek, toplamda 435 sporcu oluşturmuştur. Ölçme araçlarında uygulanacak örnek büyüklüğünün belirleyebilmek için aşağıda yer alan denklem kullanılmıştır (Oktay ve ark., 2007).

$$n = \frac{NPQZ^2}{(N - 1)d^2 + PQZ^2}$$

Bu denklemde;

n : Örnek kütle büyüklüğü

N: Ana kütle hacmi (2017 Buz Hokeyi Faal Sporcu Sayısı:1196) (SGM, 2018).

P: Aktif buz hokeyi sporu yapıyor olma oranı

Q= (1-P): Aktif buz hokeyi sporu yapmama oranı

α = Önem

Z: %(1- α) düzeyindeki Z test değeri

d: Hata (tolerans) payını ifade etmektedir.

Olabilirdiğince en büyük örnekle çalışmak için buz hokeyi yapıyor olma ve yapıyor olmama olasılıkları 0,5 olarak alınmıştır. %5 önem düzeyinde ve %5 hata payı ile ana kütleyi temsil edecek örnek hacmi,

$$n = \frac{1196(0,5)(0,5)(1,96)^2}{(1196 - 1)0,05^2 + (0,5)(0,5)(1,96)^2} \cong 291$$

olarak hesaplanmıştır.

Araştırmada hedeflenen minimum örneklem büyüklüğü yaklaşık 291 olarak hesaplanmış olması ile beraber; 450 adet ölçme aracından eksik ve hatalı doldurulmuş ölçme araçları çıkarılarak 435 ölçme aracı analize dahil edilmiştir. Bu örnek hacmi minimum örnek hacmi 291'den fazla olması, araştırmada öngörülen α ve d hatası daha düşük bir seviyeye indirgemıştır.

5.1.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada, araştırmacı tarafından hazırlanan demografik özelliklerin yer aldığı Kişisel Bilgi Formu ve veri toplama aracı olarak Sporda Duygusal Zekâ Envanteri (SDZE), Liderlik Yönelim Envanteri ve Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği (SSKG) kullanılmıştır.

Sporcuların duygusal zekâlarını ölçmek için; Shuttle ve ark. (1998)'nin geliştirmiş olduğu, Lane ve ark. (2009) tarafından düzenlenerek sporda kullanım için uyarlanan, Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması Adiloğulları ve Görgülü (2015) tarafından yapılan 18 madde ve 5 alt boyuttan (Başkalarının Duygularını Değerlendirme, Kendi Duygularını Değerlendirme, Duyguları Düzenleme, Sosyal Beceriler, Duyguların Kullanımı) oluşan "Sporda Duygusal Zekâ Envanteri" kullanılmıştır.

Sporda duygusal zekâ envanteri “Kesinlikle Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4), Kesinlikle Katılıyorum (5)” şeklinde 5’li likert tipi üzerinden değerlendirilmektedir.

Sporda duygusal zekâ envanterinin alt boyutlarına ilişkin: Başkalarının Duygularını Değerlendirme alt boyutunda 4 madde (BDD:1-2-3-4), Kendi Duygularını Değerlendirme alt boyutunda 3 madde (KDD:5-6-7), Duyguları Düzenleme alt boyutunda 2 madde (DD:8-9), Sosyal Beceriler alt boyutunda 3 madde (SB:10-11-12), Duyguların Kullanımı alt boyutunda 6 madde (DK:13-14-15-16-17-18) yer almaktadır. Envanter alt boyutlarının güvenilirlik katsayılarının 0,61 ile 0,85 arasında olduğu, envanterin iç tutarlılık katsayısı 0,91 ve envanterin tamamı için güvenilirlik katsayıları 0,92 olduğu görülmüştür (Adiloğulları ve Görgülü, 2015).

Sporcuların liderlik biçimlerini ölçmek için; Bolman ve Deal (1991) tarafından geliştirilen, ülkemizde geçerlik ve güvenilirlik çalışması Dereli (2003) tarafından gerçekleştirilen, temel liderlik özelliklerini belirlemek amacıyla 32 madde, 4 alt boyuttan (İnsana Yönelik Liderlik, Yapıya Yönelik Liderlik, Dönüşümsel Liderlik, Karizmatik Liderlik) oluşan “Liderlik Yönelim Envanteri” kullanılmıştır. Liderlik Yönelim Envanteri “Hiçbir zaman (1), Nadiren (2), Bazen (3), Sık sık (4), Her zaman (5)” şeklinde 5’li likert tipi üzerinden değerlendirilmektedir. Değerlendirme sonucunda envanterden alınan yüksek puan, kişinin liderlik özelliğine sahip olduğunu gösterirken, düşük puan hiçbir zaman sahip olmadığını göstermektedir. Envanterden her alt boyut için alınabilecek en yüksek puan 40’dır. Bu puan 4 seviyede sınıflandırılmış olup; 0-10 aralığı düşük bir puanı, 11-20 aralığı ortalama bir puanı, 21-30 aralığı yüksek bir puanı, 31-40 aralığı çok yüksek bir puanı ifade etmektedir. Liderlik yönelim envanterinin alt boyutlarına ilişkin: İnsana Yönelik Liderlik (İnsan Kaynağı Çerçevesi) alt boyutunda 8 madde (2-6-10-14-18-22-26-30), Yapıya Yönelik Liderlik (Yapısal Çerçeve) alt boyutunda 8 madde (1-5-9-13-17-21-25-29), Dönüşümsel Liderlik (Politik Çerçeve) alt boyutunda 8 madde (3-7-11-15-19-23-27-31), Karizmatik Liderlik (Sembolik Çerçeve) alt boyutunda 8 madde (4-8-12-16-20-24-28-32) yer almaktadır. Envanterin İngilizce versiyonu için güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Envanterin alt boyutlarının güvenilirlik katsayıları 0,837 ile 0,882 arasında olduğu belirtilmiştir (Dereli, 2003).

Sporcuların sportif sürekli kendine güvenini ölçmek için; Vealey (1986) tarafından geliştirilen, ülkemizde Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması Yıldırım (2013) tarafından gerçekleştirilmiş 13 madde ve tek alt boyuttan (Sürekli Güven) oluşan “Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek likert tipi olup maddeler 1 ve 9 arasında sıralanmış, 1-2-3 düşük puanı, 4-5-6 orta puanı, 7-8-9 yüksek puanı belirtecek şekilde 9’lu likert tipi üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,89 bulunmuş, tekrar-test güvenilirlik katsayısı 0,78’dir (Yıldırım, 2013). Orijinal ölçeğin güvenilirlik katsayısının 0,93 olduğu görülmüştür (Vealey, 1986).

5.1.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın ilk üç alt problemde sporda duygusal zekâ ve liderlik yönelim envanterleri ile sporda sürekli kendine güven ölçeği’nin alt boyutlarından elde edilen puanlar cinsiyet değişkeni bakımından karşılaştırılmıştır. Karşılaştırılan grupların her birinde 30’dan fazla sporcu yer aldığı için söz konusu karşılaştırmalarda bağımsız gruplar t-testi (independent samples t-test) tekniğinden faydalanılmıştır.

Araştırmanın 4., 5. ve 6. alt problemlerinde sporda duygusal zekâ ve liderlik yönelim envanterleri ile sporda sürekli kendine güven ölçeği’nin alt boyutlarından elde edilen puanlar yaş değişkeni bakımından karşılaştırılmıştır. Yaş değişkeninde 16-20 yaş, 21-25 yaş, 26 yaş ve üzeri olmak üzere üç kategori bulunmaktadır. Karşılaştırılan grupların her birinde 30’dan fazla sporcu yer almaktadır. Veriler analiz edilmeden önce gruplar arası varyansların homojenliği varsayımı Levene Testi ile incelenmiş, varsayımın karşılandığı durumlar için yapılan karşılaştırmalarda ANOVA (Analysis of Variance) tekniği, varsayımın karşılanmadığı durumlar için yapılan karşılaştırmalarda ANOVA’nın non-parametrik alternatifi olan Kruskal-Wallis-H Testi kullanılmıştır.

Araştırmanın 7., 8. ve 9. alt problemlerinde sporda duygusal zekâ ve liderlik yönelim envanterleri ile sporda sürekli kendine güven ölçeği’nin alt boyutlarından elde edilen puanlar şehir değişkeni bakımından karşılaştırılmıştır. Şehir değişkeninde Erzurum, Ankara, İstanbul ve İzmir olmak üzere dört kategori bulunmaktadır. Karşılaştırılan grupların her birinde 30’dan fazla sporcu yer almaktadır. Veriler analiz edilmeden önce gruplar arası varyansların homojenliği varsayımı Levene Testi ile incelenmiş, varsayımın karşılandığı durumlar için yapılan karşılaştırmalarda ANOVA

(Analysis of Variance) tekniği, varsayımın karşılanmadığı durumlar için yapılan karşılaştırmalarda ANOVA'nın non-parametrik alternatifi olan Kruskal-Wallis-H Testi kullanılmıştır.

Araştırmanın 10., 11. ve 12. alt problemlerinde sporda duygusal zekâ ve liderlik yönelim envanterleri ile sporda sürekli kendine güven ölçeği'nin alt boyutlarından elde edilen puanlar eğitim durumu değişkeni bakımından karşılaştırılmıştır. Eğitim durumu değişkeni lise ve lisans ve üzeri olmak üzere iki kategoride ele alınmıştır. Karşılaştırılan grupların her birinde 30'dan fazla sporcu yer aldığı için söz konusu karşılaştırmalarda bağımsız gruplar t-testi (independent samples t-test) tekniğinden faydalanılmıştır.

Araştırmanın 13., 14. ve 15. alt problemlerinde sporda duygusal zekâ ve liderlik yönelim envanterleri ile sporda sürekli kendine güven ölçeği'nin alt boyutlarından elde edilen puanlar spor yaşı değişkeni bakımından karşılaştırılmıştır. Spor yaşı değişkeninde 1ay-1 yıl, 2-3 yıl, 4-5 yıl, 6 yıl ve üzeri olmak üzere dört kategori bulunmaktadır. Karşılaştırılan grupların her birinde 30'dan fazla sporcu yer almaktadır. Veriler analiz edilmeden önce gruplar arası varyansların homojenliği varsayımı Levene Testi ile incelenmiş, varsayımın karşılandığı durumlar için yapılan karşılaştırmalarda ANOVA (Analysis of Variance) tekniği, varsayımın karşılanmadığı durumlar için yapılan karşılaştırmalarda ANOVA'nın non-parametrik alternatifi olan Kruskal-Wallis-H Testi kullanılmıştır.

Araştırmanın 16., 17. ve 18. alt problemlerinde sporda duygusal zekâ ve liderlik yönelim envanterleri ile sporda sürekli kendine güven ölçeği'nin alt boyutlarından elde edilen puanlar milli sporcu olup olmama değişkeni bakımından karşılaştırılmıştır. Karşılaştırılan grupların her birinde 30'dan fazla sporcu yer aldığı için söz konusu karşılaştırmalarda bağımsız gruplar t-testi (independent samples t-test) tekniğinden faydalanılmıştır.

Araştırmanın 19. ve 20. alt problemlerine çözüm aramak amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi'nden yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında yapılan tüm analizler SPSS V22 programı üzerinden gerçekleştirilmiştir.

5.2. BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

		n	%
Cinsiyet	Kadın	120	27,59
	Erkek	315	72,41
Yaş	16-20 yaş	268	61,61
	21-25 yaş	136	31,26
	26 yaş ve üzeri	31	7,13
Şehir	Erzurum	184	42,30
	Ankara	109	25,06
	İstanbul	99	22,76
	İzmir	43	9,88
Eğitim Durumu	Lise	144	33,10
	Lisans ve Üzeri	291	66,90
Spor Yaşı	1 ay-1 yıl	85	19,54
	2-3 yıl	50	11,49
	4-5 yıl	100	22,99
	6 yıl ve üzeri	200	45,98
Milli Sporcu Durumu	Hayır	290	66,67
	Evet	145	33,33
		435	100,00

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler incelendiğinde, araştırmaya katılan toplam 435 sporcu ile ilgili olarak; cinsiyet değişkenine bakıldığında, 120 kişi ile %27,59'unun kadın, 315 kişi ile %72,41'inin erkek olduğu; katılımcıların yaş değişkenine ilişkin dağılımlarına bakıldığında, 268 kişi ile %61,61'inin 16-20 yaş aralığında, 136 kişi ile %31,26'sının 21-25 yaş aralığında, 31 kişi ile %7,13'ünün 26 yaş ve üzerinde olduğu;

Şehir değişkenine ilişkin dağılımlara bakıldığında, 184 kişi ile %42,30'unun Erzurum ilinde, 109 kişi ile %25,06'sının Ankara ilinde, 99 kişi ile %22,76'sının İstanbul ilinde, 43 kişi ile %9,88'inin İzmir ilinde olduğu; eğitim durumu değişkenine ilişkin dağılımlara bakıldığında, 144 kişi ile %33,10'unun lise mezunu, 291 kişi ile %66,90'ının lisans ve üzerinde bir eğitim programından mezun olduğu; buz hokeyi ile ilgilendikleri süreye ilişkin dağılımlara bakıldığında, 85 kişi ile %19,54'ünün 1 ay-1yıl aralığında, 50 kişi ile %11,49'unun 2-3 yıl aralığında, 100 kişi ile %22,99'unun 4-5 yıl aralığında, 200 kişi ile %45,98'inin 6 yıl ve üzerinde buz hokeyi sporunu yaptıklarına; milli sporcu durum değişkenine ilişkin dağılımlara bakıldığında 290 kişi ile %66,67'sinin milli sporcu olmadıkları, 145 kişi ile %33,33'ünün milli sporcu oldukları görülmektedir.

5.2.1. Sporda Duygusal Zekâ Envanterine İlişkin Bulgular

Tablo 2. Sporda Duygusal Zekâ Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

	Cinsiyet	n	$\bar{X} \pm ss$	Levene testi(p)	t	sd	t-testi (p)
Başkalarının Duygularım Değerlendirme	Kadın	120	18.458 ± 3.972	0.329	1.156	433	0.249
	Erkek	315	17.956 ± 4.087				
Kendi Duygularım Değerlendirme	Kadın	120	10.600 ± 2.642	0.755	-1.204	433	0.229
	Erkek	315	10.933 ± 2.557				
Duyguları Düzenleme	Kadın	120	7.508 ± 1.923	0.390	1.486	433	0.138
	Erkek	315	7.193 ± 1.991				
Sosyal Beceriler	Kadın	120	10.933 ± 2.503	0.270	2.175	433	0.030*
	Erkek	315	10.324 ± 2.652				
Duygularım Kullanımı	Kadın	120	18.583 ± 3.980	0.426	0.649	433	0.517
	Erkek	315	18.302 ± 4.073				

*p<0.05

Tablo 2 incelendiğinde, Sporda Duygusal Zekâ Envanteri'ni yanıtlayan 120 kadın sporcunun ve 315 erkek sporcunun olduğu görülmektedir. Kadın ve erkek sporcuların envantere ait alt boyutlardan aldıkları puanların varyanslarının homojen olup olmadığı Levene Testi ile incelenmiştir. Teste ilişkin p değerlerinin tüm alt boyutlar için 0.05 değerinden büyük olduğu görülmektedir. Söz konusu değerlerden hareketle, kadın ve erkek sporcuların alt boyutlardan aldıkları puan varyansları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı, başka bir ifadeyle, varyansların homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç karşılaştırmalar için kullanılacak olan t-testleri için gerekli varsayımın karşılandığını göstermektedir.

Sporcuların **duyguların kullanımı** alt boyutundan elde ettiği puanlara ilişkin bulgular incelendiğinde kadınların ilgili alt boyutta yer alan maddelerden aldıkları toplam puanların ortalamasının 18.583; erkeklerin ise 18.302 olduğu belirlenmiştir. Söz konusu bulgudan hareketle, kadınların bu alt boyuta ait maddelerden ortalama daha yüksek bir puan elde ettiği ifade edilebilir. Bununla birlikte, iki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı t-testi ile değerlendirildiğinde p değerinin 0.517 olduğu görülmüş ve aradaki farkın anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($0.517 > 0.05$). Buna benzer şekilde **başkalarının duygularını değerlendirme, kendi duygularını değerlendirme ve duyguları düzenleme** alt boyutlarında anlamlı olmadığı görülmektedir ($p > 0.05$).

Sosyal beceriler alt boyutunda kadın sporcular lehine ($\bar{X}=10.933 \pm 2.503$) anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Ulaşılan sonuç, p değerinin 0.030 olduğu görülmüş ve aradaki farkın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal beceriler konusunda kadın ve erkek sporcuların kendilerini benzer şekilde değerlendirdiklerini göstermektedir ($p < 0.05$).

Tablo 3. Sporda Duygusal Zekâ Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Yaş Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

	Yaş	n	$\bar{X} \pm ss$	Levene testi(p)	F	χ^2	sd	p
Başkalarının Duygularını Değerlendirme	16-20	268	17.820 ± 4.219	0.074	1.921		2	0.148
	21-25	136	18.654 ± 1.935					
	26 +	31	18.000 ± 3.873					
Kendi Duygularını Değerlendirme	16-20	268	10.534 ± 2.794	0.000*	-	6.387	2	0.041*
	21-25	136	11.324 ± 2.129					
	26 +	31	11.387 ± 2.092					
Duyguları Düzenleme	16-20	268	7.045 ± 2.146	0.000*	-	6.019	2	0.049*
	21-25	136	7.654 ± 1.593					
	26 +	31	7.677 ± 1.681					
Sosyal Beceriler	16-20	268	10.336 ± 2.733	0.149	1.342		2	0.263
	21-25	136	10.699 ± 2.472					
	26 +	31	10.936 ± 2.623					
Duyguların Kullanımı	16-20	268	18.265 ± 4.420	0.003*	-	0.019	2	0.990
	21-25	136	18.574 ± 3.383					
	26 +	31	18.516 ± 3.315					

*p<0.05

Tablo 3 incelendiğinde, Sporda Duygusal Zekâ Envanteri’ni yanıtlayan sporcuların 268’inin 16-20 yaş aralığında, 136’sının 21-25 yaş aralığında ve 31’inin 26 ve üzeri yaş aralığında olduğu görülmektedir. İkidenden fazla gruba ait puan ortalaması karşılaştırıldığı için karşılaştırmalarda ANOVA (Analysis of Variance) tekniği kullanılmak istenmiş fakat bu tekniğe ilişkin bir varsayım olan varyansların homojenliği varsayımı Levene Testi ile sınındığında söz konusu varsayımın **kendi duygularını değerlendirme, duyguları düzenleme ve duyguların kullanımı** alt boyutları için sağlanmadığı belirlenmiştir. Söz konusu nedenle bu üç alt boyuttan elde edilen puanların karşılaştırılması için ANOVA’nın non-parametrik alternatifi olan Kruskal-Wallis-H Testi kullanılmış; **başkalarının duygularını değerlendirme ve sosyal beceriler** alt boyutlarından elde edilen puanların karşılaştırılmasında ANOVA tekniği kullanılmıştır.

Sporcuların kendi duygularını değerlendirme ve duyguları düzenleme alt boyutlarında 26 yaş ve üzeri olan sporcular lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Sporcuların **kendi duygularını değerlendirme ve duyguları düzenleme** alt boyutlarından elde ettiği puanlara ilişkin bulgular incelendiğinde, 26 yaş ve üzerinde ki sporcuların en yüksek aritmetik ortalamayı aldığı görülmektedir. Kendi duygularını değerlendirme alt boyutunda 16-20 yaş aralığında ki sporcuların puan ortalamasının 10.534, 21-25 yaş aralığında ki sporcuların 11.324, 26 yaş ve üzerinde ki sporcuların 11.387 olduğu, duyguları düzenleme alt boyutunda 16-20 yaş aralığında ki sporcuların puan ortalamasının 7.045, 21-25 yaş aralığında ki sporcuların 7.654, 26 yaş ve üzerinde ki sporcuların 7.677 olduğu belirlenmiştir.

Kendi duygularını değerlendirme alt boyutunda **16-20 yaş ve 21-25 yaş** ($p=0,011$) arasında; **duyguları düzenleme** alt boyutunda **16-20 yaş ve 21-25 yaş** ($p=0,010$) arasında anlamlı fark vardır.

Tablo 4. Sporda Duygusal Zekâ Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Şehir Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

	Şehir	n	$\bar{X} \pm ss$	Levene testi(p)	χ^2	sd	p
Başkalarının Duygularım Değerlendirme	Erzurum	184	16.962 ± 4.401	0.001*	26.156	3	0.000*
	Ankara	109	19.083 ± 3.784				
	İstanbul	99	19.010 ± 3.639				
	İzmir	43	18.326 ± 2.827				
Kendi Duygularım Değerlendirme	Erzurum	184	10.598 ± 2.686	0.008*	5.426	3	0.143
	Ankara	109	10.899 ± 2.392				
	İstanbul	99	11.374 ± 2.275				
	İzmir	43	10.512 ± 3.104				
Duyguları Düzenleme	Erzurum	184	6.690 ± 2.079	0.002*	34.367	3	0.000*
	Ankara	109	8.018 ± 1.490				
	İstanbul	99	7.323 ± 1.994				
	İzmir	43	7.280 ± 1.811				
Sosyal Beceriler	Erzurum	184	9.929 ± 2.944	0.001*	21.466	3	0.000*
	Ankara	109	11.110 ± 2.412				
	İstanbul	99	10.979 ± 2.377				
	İzmir	43	10.209 ± 1.473				
Duygularım Kullanımı	Erzurum	184	17.266 ± 4.567	0.000*	23.890	3	0.000*
	Ankara	109	19.183 ± 3.317				
	İstanbul	99	19.141 ± 3.344				
	İzmir	43	19.349 ± 3.791				

*p<0.05

Tablo 4 incelendiğinde, Sporda Duygusal Zekâ Envanteri'ni yanıtlayan sporcuların 184'ünün Erzurum'da, 109'unun Ankara'da, 99'unun İstanbul'da ve 43'ünün İzmir'de ikamet ettiği görülmektedir. İki'den fazla gruba ait puan ortalaması karşılaştırıldığı için karşılaştırmalarda ANOVA (Analysis of Variance) tekniği kullanılmak istenmiş fakat bu tekniğe ilişkin bir varsayım olan varyansların homojenliği varsayımı Levene Testi ile sınındığında söz konusu varsayımın tüm alt boyutlarda ihlal edildiği görülmüştür. Bu nedenle ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığının test edilmesi için ANOVA'nın non-parametric alternatifi olan Kruskal-Wallis-H Testi kullanılmıştır.

Sporcuların **başkalarının duygularını değerlendirme, duyguları düzenleme, sosyal beceriler ve duyguların kullanımı** alt boyutlarından elde ettiği puanlara ilişkin bulgular incelendiğinde, başkalarının duygularını değerlendirme alt boyutunda Erzurum'daki sporcuların puan ortalamasının 16.962, Ankara'daki sporcuların 19.083, İstanbul'daki sporcuların 19.010 ve İzmir'deki sporcuların puan ortalamasının 18.326 olduğu, duygularını düzenleme alt boyutunda Erzurum'daki sporcuların puan ortalamasının 6.690, Ankara'daki sporcuların 8.018, İstanbul'daki sporcuların 7.323 ve İzmir'deki sporcuların puan ortalamasının 7.280 olduğu, sosyal beceriler alt boyutunda Erzurum'daki sporcuların puan ortalamasının 9.929, Ankara'daki sporcuların 11.110, İstanbul'daki sporcuların 10.979 ve İzmir'deki sporcuların puan ortalamasının 10.209 olduğu, duyguların kullanımı alt boyutunda Erzurum'daki sporcuların puan ortalamasının 17.266, Ankara'daki sporcuların 19.183, İstanbul'daki sporcuların 19.141 ve İzmir'deki sporcuların puan ortalamasının 19.349 olduğu belirlenmiştir.

Kruskal-Wallis-H testine ilişkin p değeri incelendiğinde ise karşılaştırılan ortalamalardan en az ikisi arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p < 0.05$) görülmektedir.

Başkalarının duygularını değerlendirme alt boyutunda **Erzurum-Ankara** ($p=0,000$) arasında, **Erzurum-İstanbul** ($p=0,000$) arasında; **duyguları düzenleme** alt boyutunda **Erzurum-Ankara** ($p=0,000$) arasında, **Erzurum-İstanbul** ($p=0,047$) arasında, **Erzurum-İzmir** ($p=0,002$) arasında; **sosyal beceriler** alt boyutunda **Erzurum-Ankara** ($p=0,001$) arasında, **Erzurum-İstanbul** ($p=0,007$) arasında; **duyguların kullanımı** alt boyutunda **Erzurum-Ankara** ($p=0,000$) arasında, **Erzurum-İstanbul** ($p=0,001$) arasında, **Erzurum-İzmir** ($p=0,012$) arasında anlamlı fark vardır.

Sporcuların **kendi duygularını değerlendirme** alt boyutundan elde ettiği puanlara ilişkin bulgular incelendiğinde, Erzurum'daki sporcuların puan ortalamasının 10.598, Ankara'daki sporcuların 10.899, İstanbul'daki sporcuların 11.374 ve İzmir'deki sporcuların puan ortalamasının 10.512 olduğu belirlenmiştir. Kruskal-Wallis-H testine ilişkin p değeri incelendiğinde ($0.143 > 0.05$) kendi duygularını değerlendirme bakımından farklı illerdeki sporcuların birbirlerinden istatistiksel olarak anlamlı derecede ayrılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5. Sporda Duygusal Zekâ Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Eğitim Durumu Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

	Eğitim Durumu	n	$\bar{X} \pm ss$	Levene testi(p)	t	sd	t-testi(p)
Başkalarının Duygularını Değerlendirme	Lise	144	17.222 ± 4.455	0.001*	-3.015	247.492	0.003*
	Lisans ve üzeri	291	18.526 ± 3.778				
Kendi Duygularını Değerlendirme	Lise	144	10.555 ± 2.872	0.002*	-1.536	246.065	0.126
	Lisans ve üzeri	291	10.983 ± 2.418				
Duyguları Düzenleme	Lise	144	7.097 ± 2.260	0.006*	-1.266	237.162	0.207
	Lisans ve üzeri	291	7.371 ± 1.817				
Sosyal Beceriler	Lise	144	9.944 ± 2.758	0.327	-3.092	433	0.002*
	Lisans ve üzeri	291	10.763 ± 2.515				
Duyguların Kullanımı	Lise	144	17.792 ± 4.849	0.000*	-1.932	221.502	0.055
	Lisans ve üzeri	291	18.670 ± 3.556				

*p<0.05

Tablo 5 incelendiğinde, Sporda Duygusal Zekâ Envanteri’ni yanıtlayan sporcuların 144’ünün lise mezunu olduğu; 291’inin ise lisans ya da daha üzeri bir eğitim programından mezun olduğu görülmektedir. Levene testi sonuçları incelendiğinde yalnızca **sosyal beceriler** alt boyutundan elde edilen puanların varyanslarının homojen olduğu ($0.327 > 0.05$) belirlenmiştir. Diğer boyutlar için ilgili t-testi varsayımı karşılanmamıştır. Buna karşın t-testi tekniğinde varyansların homojen olmadığı durumlar için de çözümleme yapmak mümkündür. Söz konusu durumun karşılaştırmalara ilişkin sonuçlar için önemli bir hataya yol açmayacağı görüşü ileri sürülebilir.

Sporcuların **başkalarının duygularını değerlendirme ve sosyal beceriler** alt boyutundan elde ettiği puanlara ilişkin bulgular incelendiğinde başkalarının duygularını değerlendirme alt boyutunda lise mezunlarının yer alan maddelerden aldıkları toplam puanların ortalamasının 17.222; lisans ve üzeri programlardan mezun olanların ise 18.526 olduğu, sosyal beceriler alt boyutunda lise mezunlarının aldıkları toplam puan ortalamasının 9.944; lisans ve üzeri programlardan mezun olanların ise 10.763 olduğu belirlenmiştir. Bu ortalamalar arasındaki fark istatistiksel olarak lisans ve üzeri programlardan mezun olan sporcular lehine anlamlıdır ($p < 0.05$).

Söz konusu bulgudan hareketle, lisans ve üzeri programlardan mezun olanların başkalarının duygularını değerlendirme noktasında lise mezunlarına göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek puanlar aldıkları ifade edilebilir.

Tablo 6. Sporda Duygusal Zekâ Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Süre Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

	Süre	n	$\bar{X} \pm ss$	Levene testi(p)	F	χ^2	sd	p
Başkalarının Duygularını Değerlendirme	1 ay-1 yıl	85	19.035 ± 3.379	0.003*	-	10.597	3	0.014*
	2-3 yıl	50	17.500 ± 3.564					
	4-5 yıl	100	17.950 ± 4.635					
	6 yıl +	200	17.915 ± 4.094					
Kendi Duygularını Değerlendirme	1 ay-1yıl	85	11.047 ± 1.927	0.000*	-	6.169	3	0.104
	2-3 yıl	50	9.580 ± 3.411					
	4-5 yıl	100	10.960 ± 2.796					
	6 yıl +	200	11.010 ± 2.402					
Duyguları Düzenleme	1 ay-1 yıl	85	7.153 ± 2.061	0.076	0.694		3	0.556
	2-3 yıl	50	6.980 ± 2.325					
	4-5 yıl	100	7.380 ± 1.932					
	6 yıl +	200	7.360 ± 1.870					
Sosyal Beceriler	1 ay-1 yıl	85	11.058 ± 2.718	0.496	1.776		3	0.151
	2-3 yıl	50	10.480 ± 2.549					
	4-5 yıl	100	10.230 ± 2.382					
	6 yıl +	200	10.385 ± 2.699					
Duyguların Kullanımı	1 ay-1 yıl	85	18.812 ± 3.527	0.441	1.025		3	0.381
	2-3 yıl	50	17.960 ± 4.252					
	4-5 yıl	100	17.920 ± 4.192					
	6 yıl +	200	18.530 ± 4.122					

*p<0.05

Tablo 6 incelendiğinde, Sporda Duygusal Zekâ Envanteri’ni yanıtlayan sporcuların 85’inin 1 ay-1 yıl aralığında, 50’sinin 2-3 yıl aralığında, 100’ünün 4-5 yıl aralığında, 200’ünün 6 yıl ve üzerinde buz hokeyi sporuyla ilgilendikleri görülmektedir. İki den fazla gruba ait puan ortalaması karşılaştırıldığı için karşılaştırmalarda ANOVA (Analysis of Variance) tekniği kullanılmak istenmiş fakat bu tekniğe ilişkin bir varsayım olan varyansların homojenliği varsayımı Levene Testi ile sınındığında söz konusu varsayımın

tüm alt boyutlarda ihlal edildiği görülmüştür. Bu nedenle ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığının test edilmesi için ANOVA'nın non-parametric alternatifi olan Kruskal-Wallis-H Testi kullanılmış; **duyguları düzenleme, sosyal beceriler ve duyguların kullanımı** alt boyutlarından elde edilen puanların karşılaştırılmasında ANOVA tekniği kullanılmıştır.

Sporcuların **başkalarının duygularını değerlendirme** alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Sporcuların **başkalarının duygularını** alt boyutundan elde ettiği puanlara ilişkin bulgular incelendiğinde, başkalarının duygularını değerlendirme alt boyutunda 1 ay-1 yıl süre aralığında buz hokeyi sporuyla ilgilenen sporcuların puan ortalamasının 19.035, 2-3 yıl süre aralığında olanların 17.500, 4-5 yıl süre aralığında 17.950, 6 yıl ve üzerinde buz hokeyi sporuyla ilgilenenlerin puan ortalamasının 17.915 olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda başkalarının duygularını değerlendirme alt boyutunda 1 ay-1 yıl süre aralığında buz hokeyi sporuyla ilgilenen sporcuların en yüksek aritmetik ortalamayı aldıkları görülmektedir.

Başkalarının duygularını değerlendirme alt boyutunda **1 ay-1 yıl ve 2 yıl-3 yıl** ($p=0,008$) arasında, **2-3 yıl ve 4-5 yıl** ($p=0,011$) arasında, **2-3 yıl ve 6 yıl ve üzeri** ($p=0,003$) arasında anlamlı fark vardır.

Kendi duygularını değerlendirme, duyguları düzenleme, sosyal beceriler ve duyguların kullanımı alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0.05$).

Tablo 7. Sporda Duygusal Zekâ Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Milli Sporcu Olup Olmama Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

	Milli Sporcu	n	$\bar{X} \pm ss$	Levene testi(p)	t	sd	t-testi(p)
Başkalarının Duygularını Değerlendirme	Hayır	290	17.938 ± 3.939	0.117	-1.137	433	0.256
	Evet	145	18.407 ± 4.280				
Kendi Duygularını Değerlendirme	Hayır	290	10.652 ± 2.621	0.582	-2.176	433	0.030*
	Evet	145	11.220 ± 2.468				
Duyguları Düzenleme	Hayır	290	7.135 ± 1.935	0.056	-2.188	433	0.029*
	Evet	145	7.572 ± 2.033				
Sosyal Beceriler	Hayır	290	10.348 ± 2.631	0.887	-1.618	433	0.106
	Evet	145	10.779 ± 2.594				
Duyguların Kullanımı	Hayır	290	18.175 ± 4.8099	0.457	-1.485	433	0.138
	Evet	145	18.786 ± 3.918				

*p<0.05

Tablo 7 incelendiğinde, Sporda Duygusal Zekâ Envanteri'ni yanıtlayan 290'ının milli sporcu olmadığı, 145'inin milli sporcu olduğu görülmektedir. Milli olan ve olmayan sporcuların envantere ait alt boyutlardan aldıkları puanların varyanslarının homojen olup olmadığı Levene Testi ile incelenmiştir. Teste ilişkin p değerlerinin tüm alt boyutlar için 0.05 değerinden büyük olduğu görülmektedir. Söz konusu değerlerden hareketle, milli olan ve olmaya sporcuların alt boyutlardan aldıkları puan varyansları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı, başka bir ifadeyle, varyansların homojen olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç karşılaştırmalar için kullanılacak olan t-testleri için gerekli varsayımın karşılandığını göstermektedir.

Sporcuların **kendi duygularını değerlendirme (0,030<0.05)** ve **duyguları düzenleme (0.029<0.05)** alt boyutlarında milli olan sporcular lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir (p<0.05). Sporcuların **kendi duygularını değerlendirme ve duyguları düzenleme** alt boyutlarından elde ettiği puanlara ilişkin bulgular incelendiğinde kendi duyguları düzenleme alt boyutunda milli olmayan sporcuların ilgili alt boyutta yer alan maddelerden aldıkları toplam puanların ortalamasının 10.652; milli sporcuların ise 11.220 olduğu, duyguları düzenleme alt boyutunda milli olmayan sporcuların ilgili alt

boyutta yer alan maddelerden aldıkları toplam puanların ortalamasının 7,135; milli sporcuların ise 7,572 olduğu belirlenmiştir. Söz konusu bulgudan hareketle, milli sporcuların bu alt boyutlara ait maddelerden ortalama daha yüksek bir puan elde ettiği ifade edilebilir.

5.2.2. Liderlik Yönelim Envanterine İlişkin Bulgular

Tablo 8. Liderlik Yönelim Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

	Cinsiyet	n	$\bar{X} \pm ss$	Levene testi(p)	t	sd	t-testi (p)
İnsana Yönelik Liderlik	Kadın	120	31.758 ± 4.142	0.143	2.242	433	0.025*
	Erkek	315	30.651 ± 4.769				
Yapıya Yönelik Liderlik	Kadın	120	30.342 ± 4.133	0.045*	0.756	433	0.450
	Erkek	315	29.965 ± 4.821				
Dönüşümsel Liderlik	Kadın	120	28.383 ± 5.003	0.279	-1.450	433	0.148
	Erkek	315	29.140 ± 4.810				
Karizmatik Liderlik	Kadın	120	28.700 ± 5.343	0.161	-1.189	433	0.235
	Erkek	315	29.346 ± 4.958				

*p<0.05

Tablo 8 incelendiğinde, Liderlik Yönelim Envanteri’ni yanıtlayan 120 kadın sporcunun ve 315 erkek sporcunun olduğu görülmektedir. Kadın ve erkek sporcuların envantere ait alt boyutlardan aldıkları puanların varyanslarının homojen olup olmadığı Levene Testi ile incelenmiştir. **Yapıya yönelik liderlik** boyutu için elde edilen p değerinin 0.05’ten küçük olduğu görülmüştür. Bu boyuta ait puanların cinsiyet değişkenine göre dağılımı söz konusu olduğunda gruplara ait varyansların homojen olduğu varsayımının ihlal edildiği görülmektedir. Diğer alt boyutlar için varsayımın sağlandığı belirlenmiştir.

Sporcuların **insana yönelik liderlik** alt boyutundan elde ettiği puanlara ilişkin bulgular incelendiğinde kadınların ilgili alt boyutta yer alan maddelerden aldıkları toplam puanların ortalamasının 31.758; erkeklerin ise 30.651 olduğu belirlenmiştir. Söz konusu bulgudan hareketle, kadınların bu alt boyuta ait maddelerden ortalama daha yüksek bir puan elde ettiği ifade edilebilir. İki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı t-testi ile değerlendirildiğinde p değerinin 0.025 olduğu görülmüştür. Bu bulgu, iki ortalama arasında istatistiksel olarak kadın sporcular lehine anlamlı derecede bir farklılığa işaret etmektedir ($0.025 < 0.05$).

Tablo 9. Liderlik Yönelim Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Yaş Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

	Yaş	n	$\bar{X} \pm ss$	Levene testi(p)	F	x^2	sd	p
İnsana Yönelik Liderlik	16-20	268	30.463 ± 4.814	0.179	5.363	-	2	0.005*
	21-25	136	31.486 ± 4.170					
	26 +	31	33.000 ± 4.209					
Yapıya Yönelik Liderlik	16-20	268	30.045 ± 4.993	0.003*	-	8.162	2	0.017*
	21-25	136	29.710 ± 3.842					
	26 +	31	32.000 ± 4.383					
Dönüşümsel Liderlik	16-20	268	29.153 ± 4.807	0.534	3.873		2	0.022*
	21-25	136	28.145 ± 4.984					
	26 +	31	30.621 ± 4.379					
Karizmatik Liderlik	16-20	268	29.291 ± 5.098	0.609	3.248		2	0.040*
	21-25	136	28.529 ± 5.008					
	26 +	31	31.069 ± 4.667					

*p<0.05

Tablo 9 incelendiğinde, Liderlik Yönelim Envanteri'ni yanıtlayan sporcuların 268'inin 16-20 yaş aralığında, 136'sının 21-25 yaş aralığında ve 31'inin de 26 yaş ve üzeri yaş aralığında olduğu görülmektedir. İki'den fazla gruba ait puan ortalaması karşılaştırıldığı için karşılaştırmalarda ANOVA (Analysis of Variance) tekniği kullanılmak istenmiş fakat bu tekniğe ilişkin bir varsayım olan varyansların homojenliği varsayımı Levene Testi ile sınıandığında söz konusu varsayımın **yapıya yönelik liderlik**

alt boyutu için sağlanmadığı belirlenmiştir. Söz konusu nedenle bu alt boyuttan elde edilen puanların karşılaştırılması için ANOVA'nın non-parametrik alternatifi olan Kruskal-Wallis-H Testi kullanılmış; diğer alt boyutlardan elde edilen puanların karşılaştırılmasında ANOVA tekniği kullanılmıştır.

Sporcuların **insana yönelik liderlik (0.005)**, **dönüşümsel liderlik (0.022)** ve **karizmatik liderlik (0.040)** alt boyutlarında ANOVA testine ilişkin p değeri incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p < 0.05$) görülmektedir. Sporcuların **yapıya yönelik liderlik** alt boyutunda Kruskal-Wallis-H Testine ilişkin p değeri istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($0.017 < 0.05$) görülmektedir. Elde edilen bulgulara dayalı olarak, yaş değişkeninin, sporcuların insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik ve karizmatik liderlik puanları üzerinde etkili bir değişken olduğu yorumuna gidilebilir. Bu anlamda, insana yönelik liderlik (33.000), yapıya yönelik liderlik (32.000), dönüşümsel liderlik (30.621) ve karizmatik liderlik (31.069) alt boyutlarından en yüksek aritmetik ortalama puanları alanların 26 yaş ve üzerinde olan sporcular olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İnsana yönelik liderlik alt boyutunda **16-20 yaş ve 26 yaş ve üzeri** ($p=0,014$) arasında; **yapıya yönelik liderlik** alt boyutunda **21-25 yaş ve 26 yaş ve üzeri** ($p=0,047$) arasında; **dönüşümsel liderlik** alt boyutunda **21-25 yaş ve 26 yaş ve üzeri** ($p=0,038$) arasında; **karizmatik liderlik** alt boyutunda **21-25 yaş ve 26 yaş ve üzeri** ($p=0,042$) arasında anlamlı fark vardır.

Tablo 10. Liderlik Yönelim Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Şehir Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

	Şehir	n	$\bar{X} \pm ss$	Levene testi(p)	χ^2	F	sd	p
İnsana Yönelik Liderlik	Erzurum	184	29.185 ± 4.910	0.081	-	18.019	3	0.000*
	Ankara	109	31.862 ± 3.950					
	İstanbul	99	32.434 ± 4.059					
	İzmir	43	32.837 ± 3.598					
Yapıya Yönelik Liderlik	Erzurum	184	28.766 ± 4.865	0.048*	49.398	-	3	0.000*
	Ankara	109	30.706 ± 4.431					
	İstanbul	99	31.525 ± 4.034					
	İzmir	43	30.674 ± 4.127					
Dönüşümsel Liderlik	Erzurum	184	28.522 ± 4.562	0.051	-	1.052	3	0.369
	Ankara	109	29.239 ± 4.923					
	İstanbul	99	28.970 ± 4.943					
	İzmir	43	29.814 ± 5.766					
Karizmatik Liderlik	Erzurum	184	28.364 ± 4.808	0.479	-	3.140	3	0.025*
	Ankara	109	29.569 ± 4.960					
	İstanbul	99	30.182 ± 4.935					
	İzmir	43	29.256 ± 6.245					

*p<0.05

Tablo 10 incelendiğinde, Liderlik Yönelim Envanteri'ni yanıtlayan sporcuların 184'ünün Erzurum'da, 109'unun Ankara'da, 99'unun İstanbul'da ve 43'ünün İzmir'de ikamet ettiği görülmektedir. Tabloda yer alan Levene Testi'ne ilişkin p değerleri incelendiğinde **yapıya yönelik liderlik** alt boyutunda varyansların homojenliği varsayımının ihlal edildiği görülmüştür. Söz konusu nedenle ilgili alt boyuta ilişkin karşılaştırmalar için ANOVA'nın non-parametrik alternatifi olan Kruskal-Wallis-H Testi kullanılmıştır. Diğer alt boyutlarda varyans ihlali görülmediği için ikiden fazla gruba ait puanların ortalamaları arasındaki farklılıkların anlamlı olup olmadığının araştırılmasında ANOVA tekniğinden yararlanılmıştır.

Sporcuların **insana yönelik liderlik (0.000)** ve **karizmatik liderlik (0.025)** alt boyutlarında ANOVA testine ilişkin p değeri incelendiğinde ise karşılaştırılan ortalamalardan en az ikisi arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu (p<0.05) görülmektedir. Sporcuların **yapıya yönelik liderlik** alt boyutunda Kruskal-Wallis-H

Testine ilişkin p değeri incelendiğinde karşılaşılan ortalamalardan en az ikisi arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($0.000 < 0.05$) görülmektedir. Elde edilen bulgulara dayalı olarak, şehir değişkeninin, sporcuların insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik ve karizmatik liderlik puanları üzerinde etkili bir değişken olduğu yorumuna gidilebilir. Bu anlamda, insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik ve karizmatik liderlik alt boyutundan en düşük puanları alan sporcuların Erzurum ilinde olduğu; en yüksek puanları alan sporcuların ise İzmir ve İstanbul illerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İnsana yönelik liderlik alt boyutunda **Erzurum-Ankara** ($p=0,000$) arasında, **Erzurum-İstanbul** ($p=0,000$) arasında, **Erzurum-İzmir** ($p=0,000$) arasında; **yapıya yönelik liderlik** alt boyutunda **Erzurum-Ankara** ($p=0,002$) arasında, **Erzurum-İstanbul** ($p=0,000$) arasında; **karizmatik liderlik** alt boyutunda **Erzurum-İstanbul** ($p=0,024$) arasında anlamlı fark vardır.

Sporcuların **dönüşümsel liderlik** alt boyutunda elde edilen puanlara ilişkin bulgular incelendiğinde İzmir ilindeki sporcuların ilgili alt boyutta yer alan maddelerden aldıkları toplam puan ortalamasının 29.814; Erzurum ilindeki sporcuların ise 28.552 olduğu belirlenmiştir. Bu ortalamalar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmemiştir ($0.369 > 0.05$).

Tablo 11. Liderlik Yönelim Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Eğitim Durumu Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

	Eğitim Durumu	n	$\bar{X} \pm ss$	Levene testi(p)	t	sd	t-testi(p)
İnsana Yönelik Liderlik	Lise	144	30.090 ± 4.615	0.207	-2.767	433	0.006*
	Lisans ve üzeri	291	31.385 ± 4.580				
Yapıya Yönelik Liderlik	Lise	144	29.569 ± 4.768	0.220	-1.582	433	0.114
	Lisans ve üzeri	291	30.316 ± 4.563				
Dönüşümsel Liderlik	Lise	144	29.569 ± 4.655	0.693	1.929	433	0.054
	Lisans ve üzeri	291	28.615 ± 4.950				
Karizmatik Liderlik	Lise	144	29.750 ± 4.767	0.648	1.689	433	0.092
	Lisans ve üzeri	291	28.880 ± 5.196				

*p<0.05

Tablo 11 incelendiğinde, Liderlik Yönelim Envanteri’ni yanıtlayan sporcuların 144’ünün lise mezunu olduğu; 291’inin ise lisans ya da daha üzeri bir eğitim programından mezun olduğu görülmektedir. Levene testi sonuçları incelendiğinde, eğitim durumlarına göre sınıflandırılan sporculara ait puanların Liderlik Yönelim Envanteri’nin tüm alt boyutlarında varyansların homojenliği varsayımına uygun bir dağılım gösterdiği belirlenmiştir.

Sporcuların **insana yönelik liderlik** alt boyutundan elde ettiği puanlara ilişkin bulgular incelendiğinde lise mezunlarının ilgili alt boyutta yer alan maddelerden aldıkları toplam puanların ortalamasınının 30.090; lisans ve üzeri programlardan mezun olanların ise 31.385 olduğu belirlenmiştir. Bu ortalamalar arasındaki fark lisans ve üzeri programdan mezun olan sporcular lehine istatistiksel olarak anlamlıdır (0.006<0.05). Söz konusu bulgudan hareketle, lisans ve üzeri programlardan mezun olan sporcuların insana yönelik liderlik noktasında lise mezunlarına göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek puanlar aldıkları ifade edilebilir.

Tablo 12. Liderlik Yönelim Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Süre Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

	Süre	n	$\bar{X} \pm ss$	Levene testi(p)	F	χ^2	sd	p
İnsana Yönelik Liderlik	1 ay-1 yıl	85	30.871 ± 4.546	0.580	0.074	-	3	0.974
	2-3 yıl	50	31.080 ± 4.035					
	4-5 yıl	100	30.810 ± 4.503					
	6 yıl +	200	31.035 ± 4.883					
Yapıya Yönelik Liderlik	1 ay-1 yıl	85	30.129 ± 4.813	0.439	2.644	-	3	0.049*
	2-3 yıl	50	29.220 ± 3.683					
	4-5 yıl	100	29.270 ± 4.638					
	6 yıl +	200	30.655 ± 4.721					
Dönüşümsel Liderlik	1 ay-1 yıl	85	28.071 ± 4.437	0.335	1.733	-	3	0.159
	2-3 yıl	50	28.520 ± 5.261					
	4-5 yıl	100	28.860 ± 4.874					
	6 yıl +	200	29.435 ± 4.870					
Karizmatik Liderlik	1 ay-1 yıl	85	28.894 ± 5.031	0.004*	-	12.308	3	0.006*
	2-3 yıl	50	27.080 ± 5.034					
	4-5 yıl	100	28.700 ± 5.720					
	6 yıl +	200	30.040 ± 4.564					

*p<0.05

Tablo 12 incelendiğinde, Liderlik Yönelim Envanteri'ni yanıtlayan sporcuların 85'inin 1 ay-1 yıl aralığında, 50'sinin 2-3 yıl aralığında, 100'ünün 4-5 yıl aralığında, 200'ünün 6 yıl ve üzerinde buz hokeyi sporuyla ilgilendikleri görülmektedir. Tabloda yer alan Levene Testi'ne ilişkin p değerleri incelendiğinde **karizmatik liderlik** alt boyutunda varyansların homojenliği varsayımının ihlal edildiği görülmüştür. Söz konusu nedenle ilgili alt boyuta ilişkin karşılaştırmalar için ANOVA'nın non-parametrik alternatifi olan Kruskal-Wallis-H Testi kullanılmıştır. Diğer alt boyutlarda varyans ihlali görülmediği için ikiden fazla gruba ait puanların ortalamaları arasındaki farklılıkların anlamlı olup olmadığının araştırılmasında ANOVA tekniğinden yararlanılmıştır.

Sporcuların **yapıya yönelik liderlik** alt boyutlarında ANOVA testine ilişkin p değeri incelendiğinde ise karşılaştırılan ortalamalardan en az ikisi arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($0.049 < 0.05$) görülmektedir. Sporcuların **karizmatik liderlik** alt boyutunda Kruskal-Wallis-H Testine ilişkin p değeri incelendiğinde karşılaştırılan ortalamalardan en az ikisi arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($0.006 < 0.05$) görülmektedir. Elde edilen bulgulara dayalı olarak, yapıya yönelik liderlik (30.655), karizmatik liderlik (30.040) alt boyutlarında en yüksek aritmetik ortalamayı alarak, 6 yıl ve üzerinde buz hokeyi sporuyla ilgilenenler lehine anlamlı farklılık tespit edilirken, yapıya yönelik liderlik (29.220) ve karizmatik liderlik (27.080) alt boyutlarının en düşük aritmetik ortalamayı aldıkları görülmektedir.

Yapıya yönelik liderlik alt boyutunda **4-5 yıl ve 6 yıl ve üzeri** ($p=0,015$) arasında; **karizmatik liderlik** alt boyutunda **2-3 yıl ve 6 yıl ve üzeri** ($p=0,001$) arasında anlamlı fark vardır.

Sporcuların **insana yönelik liderlik ve dönüşümsel liderlik** alt boyutlarında ortalamalar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmemiştir ($p > 0.05$).

Tablo 13. Liderlik Yönelim Envanterinin Alt Boyutlarından Alınan Puanların Milli Sporcu Olup Olmama Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

	Milli Sporcu	n	$\bar{X} \pm ss$	Levene testi(p)	t	sd	t-testi(p)
İnsana Yönelik Liderlik	Hayır	290	31.086 ± 4.086	0.000*	0.749	224.141	0.455
	Evet	145	30.697 ± 5.559				
Yapıya Yönelik Liderlik	Hayır	290	29.882 ± 4.269	0.015*	-1.103	239.997	0.237
	Evet	145	30.441 ± 5.300				
Dönüşümsel Liderlik	Hayır	290	28.700 ± 4.630	0.001*	-1.339	256.201	0.182
	Evet	145	29.393 ± 5.302				
Karizmatik Liderlik	Hayır	290	28.597 ± 4.818	0.106	-3.363	433	0.001*
	Evet	145	30.310 ± 5.373				

* $p < 0.05$

Tablo 13 incelendiğinde, Liderlik Yönelim Envanteri’ni yanıtlayan sporcuların 290’ının milli sporcu olmadığı; 145’inin milli sporcu olduğu görülmektedir. Milli olan ve olmayan sporcuların envantere ait alt boyutlardan aldıkları puanların varyanslarının homojen olup olmadığı Levene Testi ile incelenmiştir. **İnsana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik** ve **dönüşümsel liderlik** alt boyutu için elde edilen p değerinin 0.05’ten küçük olduğu görülmüştür. Bu boyuta ait puanların cinsiyet değişkenine göre dağılımı söz konusu olduğunda gruplara ait varyansların homojen olduğu varsayımının ihlal edildiği görülmektedir. Diğer alt boyutlar için varsayımın sağlandığı belirlenmiştir.

Sporcuların **karizmatik liderlik** alt boyutundan elde ettiği puanlara ilişkin bulgular incelendiğinde milli olmayan sporcuların ilgili alt boyutta yer alan maddelerden aldıkları toplam puanların ortalamasının 28.597; milli olan sporcuların ise 30.310 olduğu belirlenmiştir. Bu ortalamalar arasındaki fark milli olan sporcular lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($0.001 < 0.05$).

5.2.3. Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği’ne İlişkin Bulgular

Tablo 14. Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği’nden Alınan Puanların Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Cinsiyet	n	$\bar{X} \pm ss$	Levene testi(p)	t	sd	t-testi(p)
Kadın	120	74.042 ± 17.381	0.919	-3.951	433	0.000*
Erkek	315	81.397 ± 17.342				

*p<0.05

Tablo 14 incelendiğinde, Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği’ni yanıtlayan 120 kadın sporcunun ve 315 erkek sporcunun olduğu görülmektedir. Kadın ve erkek sporcuların ölçek puanlarının varyanslarının homojen olup olmadığı Levene Testi ile incelenmiş ve varyanslar arasında anlamlı bir değişkenliğin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sporcuların ölçekten elde ettikleri puanlara ilişkin bulgular incelendiğinde kadınların puan ortalamasının 74.042; erkeklerin ise 81.397 olduğu belirlenmiştir. İki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı t-testi ile değerlendirildiğinde p değerinin 0.000 olduğu görülmüştür. Bu bulgu, iki ortalama arasında istatistiksel olarak erkek sporcular lehine anlamlı derecede bir farklılığa işaret etmektedir ($0.000 < 0.05$).

Tablo 15. Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği'nden Alınan Puanların Yaş Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Yaş	n	$\bar{X} \pm ss$	Levene testi(p)	χ^2	sd	p
16-20	268	80.776 ± 19.005				
21-25	136	75.304 ± 14.617	0.000*	16.180	2	0.000*
26 yaş ve üzeri	31	85.690 ± 13.903				

*p<0.05

Tablo 15 incelendiğinde, Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği'ni yanıtlayan sporcuların 268'inin 16-20 yaş aralığında, 136'sının 21-25 yaş aralığında ve 31'inin de 26 ve üzeri yaş aralığında olduğu görülmektedir. Tabloda yer alan Levene Testi'ne ilişkin p değeri incelendiğinde yaş değişkenine göre sınıflandırılan sporcuların ölçek puanlarının homojen bir dağılım göstermediği görülmektedir. Söz konusu nedenle araştırmaya farklı illerden katılan sporcuların ölçek puanlarının karşılaştırılmasında ANOVA'nın non-parametrik alternatifi olan Kruskal-Wallis-H Testi kullanılmıştır.

Sporcuların ölçek puanlarının ortalamalarına ilişkin bulgular incelendiğinde, 16-20 yaş aralığındaki sporcuların puan ortalamasının 80.776, 21-25 yaş aralığındaki sporcuların 75.304, 26 yaş ve üzerindeki sporcuların 85.690 olduğu belirlenmiştir. Bu bulgudan hareketle, sporda sürekli kendine güven bakımından en yüksek puanlara sahip sporcuların 26 yaş ve üzerinde olduğu söylenebilir. Buna karşın Kruskal-Wallis-H testi sonucu elde edilen p değeri incelendiğinde aradaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir (0.000<0.05).

Sporda sürekli kendine güven ölçeği'nden alınan puanların yaş değişkenine göre; **16-20 yaş ve 21-25 yaş** (p=0,005) arasında, **21-25 yaş ve 26 yaş ve üzeri** (p=0,003) arasında anlamlı fark vardır.

Tablo 16. Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği'nden Alınan Puanların Şehir Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Şehir	n	$\bar{X} \pm ss$	Levene testi(p)	χ^2	sd	p
Erzurum	184	78.060 ± 16.686				
Ankara	109	79.330 ± 14.355	0.000*	4.735	3	0.192
İstanbul	99	81.162 ± 19.100				
İzmir	43	80.930 ± 24.588				

*p<0.05

Tablo 16 incelendiğinde, Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği'ni yanıtlayan sporcuların 184'ünün Erzurum'da, 109'unun Ankara'da, 99'unun İstanbul'da ve 43'ünün İzmir'de ikamet ettiği görülmektedir. Tabloda yer alan Levene Testi'ne ilişkin p değeri incelendiğinde il değişkenine göre sınıflandırılan sporcuların ölçek puanlarının homojen bir dağılım göstermediği görülmektedir. Söz konusu nedenle araştırmaya farklı illerden katılan sporcuların ölçek puanlarının karşılaştırılmasında ANOVA'nın non-parametrik alternatifi olan Kruskal-Wallis-H Testi kullanılmıştır.

Sporcuların ölçek puanlarının ortalamalarına ilişkin bulgular incelendiğinde, Erzurum'daki sporcuların puan ortalamasının 78.060, Ankara'daki sporcuların 79.330, İstanbul'daki sporcuların 81.162 ve İzmir'deki sporcuların puan ortalamasının 80.930 olduğu belirlenmiştir. Bu bulgudan hareketle, sporda sürekli kendine güven bakımından en yüksek puanlara sahip sporcuların İstanbul'da, en düşük puanlara sahip sporcuların ise Erzurum'da olduğu söylenebilir. Buna karşın Kruskal-Wallis-H testi sonucu elde edilen p değeri incelendiğinde aradaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir (0.192>0.05). Söz konusu değer, il değişkeninin sporda sürekli kendine güven değişkeni üzerinde etkili bir değişken olmadığına işaret etmektedir.

Tablo 17. Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği'nden Alınan Puanların Eğitim Durumu Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Eğitim Durumu	n	$\bar{X} \pm ss$	Levene testi(p)	t	sd	t-testi(p)
Lise	144	86.333 ± 16.758	0.867	6.023	433	0.000*
Lisans ve üzeri	291	75.921 ± 17.068				

*p<0.05

Tablo 17 incelendiğinde, Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği'ni yanıtlayan sporcuların 144'ünün lise mezunu olduğu; 291'inin ise lisans ya da daha üzeri bir eğitim programından mezun olduğu görülmektedir. Levene testi sonuçları incelendiğinde, sporculara ait puanların varyansların homojenliği varsayımına uygun bir dağılım gösterdiği belirlenmiştir.

Sporcuların ölçekten elde ettikleri puanlara ilişkin bulgular incelendiğinde lise mezunu olan sporcuların puan ortalamasının 86.333; lisans ve üzeri programlardan mezun olanların ise 75.921 olduğu belirlenmiştir. İki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı t-testi ile değerlendirildiğinde p değerinin 0.000 olduğu görülmüştür. Bu bulgu, iki ortalama arasında istatistiksel olarak lise mezunu olan sporcular lehine anlamlı derecede bir farklılığa işaret etmektedir (0.000<0.05).

Tablo 18. Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği'nden Alınan Puanların Süre Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Süre	n	$\bar{X} \pm ss$	Levene testi(p)	χ^2	sd	p
1 ay-1 yıl	85	71.553 ± 14.601	0.000*	44.613	3	0.000*
2-3 yıl	50	71.400 ± 22.626				
4-5 yıl	100	79.310 ± 17.601				
6 yıl +	200	84.710 ± 15.426				

*p<0.05

Tablo 18 incelendiğinde, Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği'ni yanıtlayan sporcuların 85'inin 1 ay-1 yıl aralığında, 50'sinin 2-3 yıl aralığında, 100'ünün 4-5 yıl aralığında, 200'ünün 6 yıl ve üzerinde buz hokeyi sporuyla ilgilendikleri görülmektedir. Tabloda yer alan Levene Testi'ne ilişkin p değeri incelendiğinde sporla ilgilendikleri süre değişkenine göre sınıflandırılan sporcuların ölçek puanlarının homojen bir dağılım göstermediği görülmektedir. Söz konusu nedenle araştırmaya farklı illerden katılan sporcuların ölçek puanlarının karşılaştırılmasında ANOVA'nın non-parametrik alternatifi olan Kruskal-Wallis-H Testi kullanılmıştır.

Sporcuların ölçek puanlarının ortalamalarına ilişkin bulgular incelendiğinde, 1 ay-1 yıl aralığındaki buz hokeyi sporuyla ilgilenen sporcuların puan ortalamasının 71.553, 2-3 yıl aralığında buz hokeyi ile ilgilenen sporcuların 71.400, 4-5 yıl aralığında buz hokeyi ile ilgilenen sporcuların 79.310 olduğu, 6 yıl ve üzerinde buz hokeyi ile ilgilenen sporcuların 84.710 olduğu görülmektedir. Bu bulgudan hareketle, sporda sürekli kendine güven bakımından en yüksek puanlara sahip sporcuların 6 yıl ve üzerinde olduğu söylenebilir. Buna karşın Kruskal-Wallis-H testi sonucu elde edilen p değeri incelendiğinde aradaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($0.000 < 0.05$).

Sporda sürekli kendine güven ölçeği'nden alınan puanların süre değişkenine göre; **1 ay-1 yıl ve 4-5 yıl** ($p=0,011$) arasında, **1 ay-1 yıl ve 6 yıl ve üzeri** ($p=0,000$) arasında, **2-3 yıl ve 4-5 yıl** ($p=0,040$) arasında, **2-3 yıl ve 6 yıl ve üzeri** ($p=0,000$) arasında anlamlı fark vardır.

Tablo 19. Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği'nden Alınan Puanların Milli Sporcu Olup Olmama Değişkenine Bağlı Olarak Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Milli Sporcu	n	$\bar{X} \pm ss$	Levene testi(p)	t	sd	t-testi(p)
Hayır	290	75.283 ± 17.320	0.164	-7.221	433	0.000*
Evet	145	87.538 ± 15.338				

* $p < 0.05$

Tablo 19 incelendiğinde, Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği'ni yanıtlayan 290'unun milli sporcu olmadığı, 145'inin milli sporcu olduğu görülmektedir. Milli olan ve milli olmayan sporcuların ölçek puanlarının varyanslarının homojen olup olmadığı Levene Testi ile incelenmiş ve varyanslar arasında anlamlı bir değişkenliğin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sporcuların ölçekten elde ettikleri puanlara ilişkin bulgular incelendiğinde milli olmayan sporcuların puan ortalamasının 75.283; milli sporcuların ise 87.538 olduğu belirlenmiştir. İki ortalama arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı t-testi ile değerlendirildiğinde p değerinin 0.000 olduğu görülmüştür. Bu bulgu, iki ortalama arasında istatistiksel olarak milli sporcular lehine anlamlı derecede bir farklılığa işaret etmektedir ($0.000 < 0.05$).

Duygusal zekâ alt boyutları ile sporda sürekli kendine güven arasında korelasyonlar incelenmiş, başkalarının duygularını değerlendirme alt boyutu ile sporda sürekli kendine güven arası korelasyon katsayısı 0,192, kendi duygularını değerlendirme alt boyutu ile sporda sürekli kendine güven arası 0,368, duyguları düzenleme alt boyutu ile sporda sürekli kendine güven arası 0,254, sosyal beceriler alt boyutu ile sporda sürekli kendine güven arası 0,185, duyguların kullanımı alt boyutu ile sporda sürekli kendine güven arası 0,325 korelasyon katsayısına sahip oldukları görülmüştür.

Liderlik alt boyutları ile sporda sürekli kendine güven arasında korelasyonlar incelenmiş, insana yönelik liderlik alt boyutu ile sporda sürekli kendine güven arası korelasyon katsayısı 0,267, yapıya yönelik liderlik alt boyutu ile sporda sürekli kendine güven arası 0,393, dönüşümsel liderlik alt boyutu ile sporda sürekli kendine güven arası 0,496, karizmatik liderlik alt boyutu ile sporda sürekli kendine güven arası 0,503 korelasyon katsayısına sahip oldukları görülmüştür.

Duygusal zekâ envanteri ve liderlik yönelim envanteri alt boyutlarının sporda sürekli kendine güven üzerindeki etkilerinin daha kapsamlı incelenebilmesi ve matematiksel bir denklemle ifade edilebilmesi amacıyla doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

5.2.4. Duygusal Zekâ ile Sporda Sürekli Kendine Güven Değişkenleri Arasındaki Regresyon Modeline İlişkin Bulgular

Sporda Sürekli Kendine Güven bağımlı değişken, Sporda Duygusal Zekâ alt boyutları ise bağımsız değişkenler olarak ele alınmış ve elde edilen regresyon analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 20. Modelin İstatistiksel Anlamlılığı

Model		Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
1	Regresyon	24193.726	5	4838.745	18.719	0.000*

Bağımsız değişkenler: (Sabit), BDD, KDD, DD, SB, DK

Bağımlı değişken: Sporda Sürekli Kendine Güven

Tablo 20’de yer alan p değeri ($0.000 < 0.05$) sporda sürekli kendine güven bağımlı değişkeninin ve başkalarının duygularını değerlendirme (BDD), kendi duygularını değerlendirme (KDD), duyguları düzenleme (DD), sosyal beceriler (SB) ve duyguların kullanımı (DK) bağımsız değişkenlerinin yer aldığı regresyon modelinin istatistiksel olarak anlamlı bir model olduğuna işaret etmektedir. Bağımsız değişkenlerinin regresyon denkleminde yaptığı katkılar Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21. Regresyon Sabiti ve Regresyon Katsayılarına İlişkin Bulgular

Model		Standardize edilmemiş katsayılar		Standardize edilmiş katsayılar	t	p
		B	Std. Hata	Beta		
1	Sabit	49.274	4.024	-	12.244	0.000*
	BDD	-0.946	0.310	-0.218	-3.051	0.002*
	KDD	2.105	0.403	0.308	5.227	0.000*
	DD	0.809	0.510	0.091	1.587	0.113
	SB	-0.635	0.455	-0.094	-1.397	0.163
	DK	1.369	0.346	0.314	3.955	0.000*

Bağımlı değişken: SG

*p<0.05

Tablo 21 incelendiğinde, BDD, KDD ve DK değişkenlerinin modele istatistiksel olarak anlamlı derecede katkı sağladıkları belirlenmiş, buna karşın, DD ve SB değişkenlerinin modele katkısının anlamlı olmadığı görülmüştür ($p_{DD}=0.113 > 0.05$; $p_{SB}=0.163 > 0.05$). Bu nedenle önce SB değişkeni modelden çıkarılarak analiz yenilenmiş fakat DD değişkeninin yeni modele de anlamlı bir katkı sunmadığı görülmüştür. Bu aşamadan sonra her iki değişkenin de regresyon modelinden çıkarılmasına karar verilmiş ve oluşturulan nihai modelin istatistiksel anlamlılığı Tablo 22’te sunulmuştur.

Tablo 22. Modelin İstatistiksel Anlamlılığı

Model		Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
2	Regresyon	23299.821	3	7766.607	29.944	0.000*

Bağımsız değişkenler: (Sabit), BDD, KDD, DK
Bağımlı değişken: Sporda Sürekli Kendine Güven

Tablo 22’de yer alan p değeri ($0.00 < 0.05$) sporda sürekli kendine güven değişkeninin BDD, KDD ve DK değişkenleri ile istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde açıklanabileceğini göstermektedir. Söz konusu değişkenlerin modele katkıları tablo 23’de sunulmuştur.

Tablo 23. Regresyon Sabiti ve Regresyon Katsayılarına İlişkin Bulgular

Model		Standardize edilmemiş katsayılar		Standardize edilmiş katsayılar	t	p
		B	Std. Hata	Beta		
2	Sabit	49.602	3.944	-	12.577	0.000*
	BDD	-1.021	0.302	-0.235	-3.376	0.001*
	KDD	2.229	0.397	0.326	5.614	0.000*
	DK	1.309	0.304	0.300	4.302	0.000*

Bağımlı değişken: SG

Tablo 23'te görüldüğü üzere nihai modelde tüm bağımsız değişkenlerin p değerinin 0.05'ten küçük olduğu, başka bir ifadeyle modele istatistiksel olarak anlamlı düzeyde katkı yaptıkları belirlenmiştir.

Sporcuların başkalarının duygularını değerlendirme (BDD) özelliğindeki bir puanlık artış onların sporda sürekli kendine güven algısında 1.021 (B) puanlık bir azalmaya yol açmaktadır.

Sporcuların kendi duygularını değerlendirme (KDD) özelliğindeki bir puanlık artış sporda sürekli kendine güven algısında 2.229 (B) puanlık bir artışa yol açmaktadır.

Sporcuların duyguların kullanımı (DK) özelliğindeki bir puanlık artış sporda sürekli kendine güven algısında 1.309 (B) puanlık bir artışa yol açmaktadır.

Bu aşamada sporda sürekli kendine güven (SSKG) bağımlı değişkenini açıklayan regresyon denklemi aşağıdaki şekilde kurulabilir:

$$SSKG = 49.602 - 1.021 \times BDD + 2.229 \times KDD + 1.309 \times DK$$

Son olarak, kurulan regresyon denkleminin bağımlı değişkeni açıklama gücü Tablo 24'de verilmiştir.

Tablo 24. Modelin Açıklayıcılık Gücüne İlişkin Bulgular

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Kestirimin Standart Hatası
1	0.415	0.172	0.167	16.105

Bağımsız değişkenler: (Sabit), BDD, KDD, DK
Bağımlı değişken: Sporda Sürekli Kendine Güven

Tablo 24 incelendiğinde, regresyon modeline dâhil edilen bağımsız değişkenlerin sporda sürekli kendine güven bağımlı değişkenini yaklaşık %17 (Düzeltilmiş R²= 0.167) oranında açıkladığı görülmektedir. Sporda sürekli kendine güven değişkeninde açıklanamayan yaklaşık %83'lük kısım modele dâhil edilmeyen (bilinmeyen) başka değişkenlerce açıklanmaktadır.

5.2.5. Liderlik ile Sporda Sürekli Kendine Güven Değişkenleri Arasındaki Regresyon Modeline İlişkin Bulgular

Sporda sürekli kendine güven bağımlı değişken, Liderlik Yönelim Envanteri alt boyutları ise bağımsız değişkenler olarak ele alınmış ve elde edilen regresyon analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur.

Tablo 25. Modelin İstatistiksel Anlamlılığı

Model		Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
1	Regresyon	39285.017	4	9821.254	44.082	0.000*

Bağımsız değişkenler: (Sabit), İnsana Yönelik L., Yapıya Yönelik L., Dönüşümsel L., Karizmatik L.
Bağımlı değişken: Sporda Sürekli Kendine Güven

Tablo 25’de yer alan p değeri ($0.00 < 0.05$) sporda sürekli kendine güven bağımlı değişkeninin ve insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik ve karizmatik liderlik bağımsız değişkenlerinin yer aldığı regresyon modelinin istatistiksel olarak anlamlı bir model olduğuna işaret etmektedir. Bağımsız değişkenlerinin regresyon denkleminde yaptığı katkılar Tablo 26’da sunulmuştur.

Tablo 26. Regresyon Sabiti Ve Regresyon Katsayılarına İlişkin Bulgular

Model		Standardize edilmemiş katsayılar		Standardize edilmiş katsayılar	t	p
		B	Std. Hata	Beta		
1	Sabit	27.283	5.271	-	5.176	0.000*
	İYL	-0.720	0.232	-0.189	-3.104	0.002*
	YYL	0.472	0.251	0.124	1.880	0.061
	DL	0.906	0.264	0.250	3.429	0.001*
	KL	1,165	0.271	0.335	4.295	0.000*

Bağımlı değişken: SG

* $p < 0.05$

Tablo 26 incelendiğinde, İYL (insana yönelik liderlik), DL (dönüşümsel liderlik) ve KL (karizmatik liderlik) değişkenlerinin modele istatistiksel olarak anlamlı derecede katkı sağladıkları belirlenmiş, buna karşın, YYL (yapıya yönelik liderlik) değişkeninin modele katkısının anlamlı olmadığı görülmüştür ($p=0.061>0.05$). Başka bir ifadeyle YYL puanlarındaki değişimin sporcuların sporda sürekli kendine güven puanları üzerinde anlamlı bir etki oluşturmadığı söylenebilir. Bu nedenle, söz konusu değişken modelden çıkarılarak analiz yenilenmiştir. Oluşturulan son regresyon modelinin istatistiksel anlamlılığı Tablo 27’de sunulmuştur.

Tablo 27. Modelin İstatistiksel Anlamlılığı

Model		Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
2	Regresyon	38497.170	3	12832.390	57.260	0.000*

Bağımsız değişkenler: (Sabit), İnsana Yönelik L., Dönüşümsel L., Karizmatik L.
Bağımlı değişken: Sporda Sürekli Kendine Güven

Tablo 27’de yer alan p değeri ($0.00<0.05$) sporda sürekli kendine güven değişkeninin İYL, DL ve KL değişkenleri ile istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde açıklanabileceğini göstermektedir. Söz konusu değişkenlerin modele katkıları tablo 28’de sunulmuştur.

Tablo 28. Regresyon Sabiti Ve Regresyon Katsayılarına İlişkin Bulgular

Model		Standardize edilmemiş katsayılar		Standardize edilmiş katsayılar	t	p
		B	Std. Hata	Beta		
2	Sabit	29.335	5.172	-	5.672	0.000*
	İYL	-0.522	0.207	-0.137	-2.518	0.012*
	DL	1.006	0.260	0.278	3.874	0.000*
	KL	1.272	0.266	0.365	4.782	0.000*

Bağımlı değişken: Sporda Sürekli Kendine Güven

Tablo 28’de görüldüğü üzere nihai modelde tüm bağımsız değişkenlerin p değerinin 0.05’ten küçük olduğu, başka bir ifadeyle modele istatistiksel olarak anlamlı düzeyde katkı yaptıkları belirlenmiştir.

Sporcuların insana yönelik liderlik (İYL) özelliğindeki bir puanlık artış onların sporda sürekli kendine güven algısında 0.522 (B) puanlık bir azalmaya yol açmaktadır.

Sporcuların dönüşümsel liderlik (DL) özelliğindeki bir puanlık artış sporda sürekli kendine güven algısında 1.006 (B) puanlık bir artışa yol açmaktadır.

Sporcuların karizmatik liderlik (KL) özelliğindeki bir puanlık artış sporda sürekli kendine güven algısında 1.272 (B) puanlık bir artışa yol açmaktadır.

Bu aşamada sporda sürekli kendine güven (SSKG) bağımlı değişkenini açıklayan regresyon denklemi aşağıdaki şekilde kurulabilir:

$$SG = 29.335 - 0.522 \times İYL + 1.006 \times DL + 1.272 \times KL$$

Son olarak, kurulan regresyon denkleminin bağımlı değişkeni açıklama gücü Tablo 29’te verilmiştir.

Tablo 29. Modelin Açıklayıcılık Gücüne İlişkin Bulgular

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Kestirimin Standart Hatası
1	0.534	0.285	0.280	14.970

Bağımsız değişkenler: (Sabit), İnsana Yönelik L., Dönüşümsel L., Karizmatik L.
Bağımlı değişken: Sporda Sürekli Kendine Güven

Tablo 29 incelendiğinde, regresyon modeline dâhil edilen bağımsız değişkenlerin sporda sürekli kendine güven bağımlı değişkenini %28 (Düzeltilmiş R²= 0.280) oranında açıkladığı görülmektedir. Sporda sürekli kendine güven değişkeninde açıklanamayan %72’lik kısım modele dâhil edilmeyen (bilinmeyen) başka değişkenlerce açıklanmaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde buz hokeyi sporcularının duygusal zekâ ve liderlik özelliklerinin sportif sürekli kendine güven üzerine etkisini tespit etmek üzere 315'i erkek, 120'si kadın sporcu olmak üzere toplam 435 sporcunun, cinsiyet, yaş, yaşanılan il ve eğitim durumu gibi çeşitli demografik değişkenlerle ilişkisine yönelik bulgular literatür temelli tartışılmıştır.

Tablo 2'de, sporda duygusal zekâ envanteri'nde cinsiyet değişkenine göre; kadın sporcuların erkek sporculara göre daha yüksek aritmetik ortalamaya sahip oldukları, "sosyal beceriler" alt boyutunda kadın sporcular lehine ($\bar{X}=10.933\pm 2.503$) anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p=0,030$). Bu anlamlı farklılığın, kadın sporcuların erkek sporculara göre duygusal özelliklerinin ağır basması, duygularını daha derinden yaşamaları ve sosyal beceri anlamında da daha girişken bir yapıya sahip olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tatar ve ark. (2011)'nin gözden geçirilmiş Schutte duygusal zekâ ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi çalışmasında araştırmaya katılan kadınların erkeklere göre daha yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı olduğu görülmüştür. Van Rooy ve ark. (2005)'nin yapmış oldukları çalışmada, kadınların erkeklere göre daha yüksek ortalamayı aldıkları ve duygusal zekâ puanlarının yaş ile beraber artma eğiliminde olduğu görülmüştür. Literatürde yer alan; Schutte ve ark. (1998), Mandell ve Pherwani (2003), Bender (2006), Kırtıl (2009), Sevindik ve ark. (2012), Özdenk (2015)'in çalışmaları yapılan bu çalışmayla paralellik göstermektedir.

Özdayı ve Yoncalık (2017)'in elit sporcuların duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi çalışmasında cinsiyet değişkenine göre tüm alt boyutlarda kadın sporcuların yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı olmadıkları görülmüştür. Acar (2002)'in yapmış olduğu çalışmada, kadınların erkeklere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları ve anlamlı olmadıkları görüşmüştür. Literatürde yer alan; Kanellakis ve ark. (2018), Al-Nasser ve Al-Enezy (2018)'in çalışmaları ortalamalar bakımından benzerlik gösterirken anlamlılık bakımından farklılık göstermektedir.

Yazıcı (2016)'nın profesyonel basketbol oyuncularında zihinsel dayanıklılık ve duygusal zekânın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi çalışmasında sporda duygusal zekâ envanterinin alt boyutlarında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık görülmezken, sporda duygusal zekâ envanterinin güven alt boyutu puanlarının erkekler lehine anlamlı olduğu görülmüştür. İşliel (2013)'in yapmış olduğu çalışmada, kadın yöneticilerin erkeklere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları ve duygusal zekâ düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı olmadığı görülmüştür. Fakat genç ve yetişkin kayakçılarda duygusal zekâ ortalama değerleri arasında erkek sporcuların kadınlara göre yüksek ortalamaya sahip ve anlamlı olduğu görülmüştür. Literatürde yer alan; Azimkhani (2014), Halilbeyoğlu (2015) ve Süslü (2016)'nın çalışmaları yapılan bu çalışmayla paralellik göstermemektedir.

Tablo 8'de, liderlik yönelim envanteri'nde cinsiyet değişkenine göre; kadın sporcuların erkek sporculara göre daha yüksek aritmetik ortalamayı aldıkları, “insana yönelik liderlik” alt boyutundan kadın sporcular lehine ($\bar{X}=31.758\pm 4.142$) anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p=0,025$). Söz konusu anlamlı farklılığın, kadınların aileci yapılarının daha belirgin olması, toplum ve çevre tarafından korunma iç güdüsü altında olmaları nedeniyle, aldıkları kararlara göre; bir çalışma veya eğitim ortamında iş tatmini, karar verme, takım çalışması, grup dinamiği ve grup ruhundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Özdenk (2015)'in bireysel ve takım sporuyla uğraşan sporcular ile spor yapmayan bireylerin duygusal zekâ ve liderlik özelliklerinin incelenmesi çalışmasında araştırmaya katılan takım sporcularının yapıya yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik ve karizmatik liderlik alt boyutlarında kadın sporcuların erkeklere göre daha yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı olduğu görülmüştür. Çelik ve Sünbül (2008)'ün yapmış oldukları çalışmada, lise öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre kadınların erkeklere göre daha yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı oldukları görülmektedir. Literatürde yer alan; Özdenk (2015), Çelik ve Sünbül (2008)'ün çalışmaları yapılan bu çalışmayla paralellik göstermektedir.

Güngör (2016)'ün beden eğitimi öğretmen adaylarının epistemolojik inançları ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi çalışmasında kadınların erkeklere göre daha yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı olmadıkları görülmüştür. Özkan (2012)'in

yapmış olduğu çalışmada, kadınların erkeklere göre yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı olmadıkları görülmektedir. Literatürde yer alan; Şirin (2008), Roddy (2010), Semiz (2011), Cengiz ve ark. (2012)'nin çalışmaları ortalamalar bakımından benzerlik gösterirken anlamlılık bakımından farklılık göstermektedir.

Efekan (2007)'in kara harp okulu olimpik spor branşlarında yapılan bireysel sporlar ile takım sporlarının Harbiyelilerin liderlik özelliklerine sağladığı etkilerin incelenmesi çalışmasında yapıya yönelik liderlik ve karizmatik liderlik alt boyutlarında erkeklerin kadınlara göre daha yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı oldukları görülmektedir. Sporun özellikle bireyin özgüvenini geliştirdiği ve bu yüzden bireyin karizmatik özellikler sergilemesindeki sıklığının arttığı düşünölebileceğini ifade etmiştir. Özmütlu (2008)'nun yapmış olduğu çalışmada, politik çerçeve alt boyutunda erkeklerin, sembolik çerçeve alt boyutunda kadınların yüksek ortalamaya sahip ve anlamlı oldukları görülmektedir. Literatürde yer alan; Yücel (2011), Çar (2013) ve Aydın (2016)'ın çalışmaları yapılan bu çalışmayla paralellik göstermemektedir.

Tablo 14'de, sporda sürekli kendine güven ölçeği'ne göre; erkek sporcuların kadın sporculara göre daha yüksek aritmetik ortalamayı aldıkları ($\bar{X}=81.397\pm 17.342$) ve erkek sporcular lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p=0,000$). Ülkemizdeki toplum yapısı, çocukların yetiştirilme tarzı ve ortak yaşam biçimlerimiz düşünöldüğünde, erkeklerin kadınlara göre daha özgür yetiştirilmesi, erkeklerin sporda sürekli kendine güvenlerinin yüksek olmasının nedeni olarak düşünölmektedir.

Çetinkaya (2015)'nin takım sporlarında sporcu kimliği ve sürekli sportif kendine güven ilişkisi çalışmasında; cinsiyet değişkeni ile sürekli sportif kendine güven arasında anlamlı farklılık olduğu ve erkek sporcuların kadın sporculara göre daha yüksek ortalamayı aldığı belirtilmiştir. Vurgun (2010)'un çalışmasında, cinsiyet değişkenine göre özgüvenleri birbirleri arasında farklılık göstermektedir. Cinsiyet değişkenine göre yaş ile birlikte sportif güvenin arttığı, 20 yaş ve altı ve 21-24 yaş kategorilerinde erkek sporcuların sportif güven düzeyinin kadınlara göre daha olduğu görülmektedir. 25 yaş ve üzeri kategorisinde kadınların sportif güven düzeyinin erkeklerden fazla olduğu görülmektedir. Literatürde yer alan; Çetinkaya (2015) ve Vurgun (2010)'un çalışmaları yapılan bu çalışmayla paralellik göstermektedir.

Öztürk ve ark. (2016)'nın judocuların problem çözme becerilerinin ve sportif güven düzeylerinin incelenmesi çalışmasında erkek sporcuların kadın sporcuların göre daha düşük ortalamaya sahip oldukları, cinsiyet değişkeninin anlamlı olmadığı görülmüştür. Karagül (2014)'ün yapmış olduğu çalışmada, araştırmaya katılan kadın sporcuların erkek sporculara göre daha yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı oldukları belirtilmiştir. Literatürde yer alan; Merey (2010)'in çalışması bu çalışmayla paralellik göstermemektedir.

Tablo 3'de, sporda duygusal zekâ envanteri'nde yaş değişkenine göre; "kendi duygularını değerlendirme ($\bar{X}=11.387\pm 2.092$) ve duyguları düzenleme ($\bar{X}=7.677\pm 1.681$)" alt boyutlarında 26 yaş ve üzerinde olan sporcuların diğer yaş gruplarına göre en yüksek aritmetik ortalamayı aldıkları ve anlamlı oldukları tespit edilmiştir ($p<0,05$). Yaşamın en belirgin özelliklerinden biri yaş faktörüdür. Bireyin olgunlaşmasıyla birlikte öğrenilen kazanılmış duygular belirgin şekilde görülmektedir. Bu yüzden sporcuların kendi duygularını değerlendirme ve duyguları düzenleme alt boyutlarında 26 yaş ve üzerindeki sporcuların yüksek ortalamayı aldıkları düşünülmektedir.

Tatar ve ark. (2011)'nin gözden geçirilmiş Schutte duygusal zekâ ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi çalışmasında yaş değişkenine göre 23 ve 32 yaşlarındaki bireylerin en yüksek ortalama puanı aldıkları ve yaş değişkeninin anlamlı olmasına rağmen yaş grupları arasında puan farklılığı açısından eğilim olmadığı görülmüştür. Tatar ve ark (2011)'nin çalışması yapılan bu çalışmayla paralellik göstermektedir.

Özdayı ve Yoncalık (2017)'in elit sporcuların duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi çalışmasında yaş değişkenine göre tüm alt boyutlarda 18-23 yaş aralığındaki sporcuların yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı olmadıkları görülmüştür. Bender (2006)'in yapmış olduğu çalışmada, toplam duygusal zekâ düzeylerinde tüm yaş gruplarına göre anlamlı farklılık görülmemiştir. Literatürde yer alan; Sevindik ve ark. (2012), Halilbeyoğlu (2015) ve Süslü (2016)'nün çalışmaları yapılan bu çalışmayla aynı doğrultuda olmadığı görülmektedir.

Tablo 9'da, liderlik yönelim envanteri'nde yaş değişkenine göre; "insana yönelik liderlik ($\bar{X}=33.000\pm 4.209$), yapıya yönelik liderlik ($\bar{X}=32.000\pm 4.383$), dönüşümsel liderlik ($\bar{X}=30.621\pm 4.379$) ve karizmatik liderlik ($\bar{X}=31.069\pm 4.667$)" alt boyutlarında 26

yaş ve üzerinde olan sporcuların diğer yaş gruplarına göre en yüksek aritmetik ortalamayı aldıkları ve anlamlı oldukları tespit edilmiştir ($p<0,05$). Yaş faktörü ile birlikte olgunlaşan birey, ahlak, başarı, grup olma, değişim, problem çözüme gibi özelliklerin yer aldığı insana yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik ve karizmatik liderlik alt boyutlarında 26 yaş ve üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Güngör (2016)'ün beden eğitimi öğretmen adaylarının epistemolojik inançları ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi çalışmasında yaş değişkenine göre 26 yaş ve üzerindeki bireylerin diğer ya gruplarına göre yüksek ortalamaya sahip oldukları ve anlamlı olmadığı görülmüştür. Güngör (2016)'ün çalışması ortalamalar bakımından benzerlik gösterirken anlamlılık bakımından farklılık göstermektedir.

Özkan (2012)'nın hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve motivasyon düzeylerinin incelenmesi çalışmasında yaş değişkeni ile liderlik puanları arasında anlamlı ilişki olmadığı görülmüştür. Çar (2013)'ün yapmış olduğu çalışmada, yaş değişkenine göre; 23-25 yaş aralığındaki üniversite öğrencilerinin en yüksek ortalamaya sahip oldukları ve anlamlı olmadıkları görülmüştür. Literatürde yer alan; Şirin (2008), Özkan (2012), Çar (2013), Kul ve Bensiz (2018)'in çalışmaları yapılan bu çalışmayla aynı doğrultuda olmadığı görülmektedir.

Tablo 15'de, sporda sürekli kendine güven ölçeği'nde yaş değişkenine göre; 26 yaş ve üzerinde olan sporcuların ($\bar{X}=85.690\pm 13.903$) en yüksek aritmetik ortalamayı aldıkları ve anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p=0,000$). Yaş ilerledikçe bireyin yaşam ve spordaki tecrübelerinin artması, kendini kanıtlama isteği ve yaşanmışlıklar nedeniyle, araştırmamızdaki en yüksek yaş grubu olan 26 yaş ve üzerinin sporda sürekli kendine güven düzeylerinin yüksek olduğu düşünülmektedir.

Çetinkaya (2015)'nin takım sporlarında sporcu kimliği ve sürekli sportif kendine güven ilişkisi çalışmasında; 26-30 yaş aralığında yer alan sporcuların sürekli sportif güven düzeylerinin diğer yaş gruplarında yer alan sporculara daha yüksek ortalamaya sahip oldukları ve sürekli sportif güven düzeylerine göre anlamlı olduğu bulunmuştur. Bu durumu ilerleyen yaşla birlikte artan sportif tecrübelerin bireyde olumlu bir spor güveni algısı oluşturabileceği şeklinde açıklanmaktadır. Çetinkaya (2015)'nin çalışması yapılan bu çalışmayla paralellik göstermektedir.

Merey (2010)'in yetişkinlerde özgüven duygusu ile anksiyeti düzeyi arasındaki ilişkinin karşılaştırılması ve kültürlerarası bir yaklaşım çalışmasında 31-40 yaş aralığındaki bireylerin en yüksek özgüvene sahipken, 25-30 yaş aralığındaki bireylerin özgüvenlerinin en düşük olduğu fakat anlamlı olmadığı görülmüştür. Vurgun (2010)'un çalışmasında, 20 yaş ve altı ve 24 yaş aralığındaki kategorilerde erkeklerin sportif güven düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğu, 25 yaş ve üzeri kategoride kadın sporcuların sportif güven düzeyinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürde yer alan; Merey (2010) ve Vurgun (2010)'un çalışması yapılan bu çalışmayla paralellik göstermemektedir.

Tablo 4'de, sporda duygusal zekâ envanteri'nde şehir değişkenine göre; “başkalarının duygularını değerlendirme ($\bar{X}=19.083\pm 3.784$), duyguları düzenleme ($\bar{X}=8.018\pm 1.490$) ve sosyal beceriler ($\bar{X}=11.110\pm 2.412$)” alt boyutlarında Ankara ilinde yaşayan sporcuların, duyguları kullanımı ($\bar{X}=19.349\pm 3.791$) alt boyutunda İzmir ilinde yaşayan sporcuların en yüksek aritmetik ortalamayı aldıkları ve anlamlı oldukları tespit edilmiştir ($p<0,05$). Başka bireylere ait duyguları anlama, hissetme, uyum sağlama, davranışları kontrol etme ve iletişim kurma gibi yetkinlikler doğrultusunda başkalarının duygularını değerlendirme, duyguları düzenleme ve sosyal beceriler alt boyutuyla anlamlı bir ilişkinin, Türkiye’de buz hokeyi tarihinde Ankara ilinin önemli bir yere sahip olması ve Ankara ilinde yaşayan sporcuların buz hokeyiyle ilgilendikleri süreden kaynaklandığı düşünüldüğünde, İzmir ilinde yaşayan sporcuların kendilerini ifade etme ve anlama yeteneklerinin gelişmiş olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 10’da, liderlik yönelim envanteri’nde şehir değişkenine göre; “insana yönelik liderlik ($\bar{X}=32.837\pm 3.598$) alt boyutunda İzmir ilinde yaşayan sporcuların, yapıya yönelik liderlik ($\bar{X}=31.525\pm 4.034$) ve karizmatik liderlik ($\bar{X}=30.182\pm 4.935$)” alt boyutlarında İstanbul ilinde yaşayan sporcuların en yüksek aritmetik ortalamayı aldıkları ve anlamlı oldukları tespit edilmiştir ($p<0,05$). İzmir ilinde yaşayan sporcuların, insana yönelik liderlik alt boyutunun yüksek olması İzmir ilinde yaşayan sporcuların iletişim becerilerine, iş tatminine önem vermesinden, Ankara ilinde ki sporcuların geçmişteki deneyimleri düşünüldüğünde grup ruhu, problem çözme konusundaki deneyimlerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 16’da, sporda sürekli kendine güven ölçeği’nde şehir değişkenine göre; İstanbul ilinde yaşayan sporcuların ($\bar{X}=81.162\pm 19.100$) en yüksek aritmetik ortalamayı aldıkları fakat anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($p=0,192$). Sporcuların yaşadıkları iller düşünüldüğünde İstanbul ilinde yaşayan sporcuların sosyal imkanlar ve spor olanakları bakımından diğer illere oranla daha fazla imkanlara sahip olması söz konusu tespiti destekler niteliktedir.

Tablo 5’de, sporda duygusal zekâ envanteri’nde eğitim durumu değişkenine göre; lisans ve üzeri programdan mezun olan sporcuların lise mezunu sporculara göre daha yüksek aritmetik ortalamayı aldıkları, “başkalarının duygularını değerlendirme ($\bar{X}=18.526\pm 3.778$) ve sosyal beceriler ($\bar{X}=10.763\pm 2.515$)” alt boyutlarında eğitim durumu lisans ve üzeri olan sporcular lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu anlamlı farklılığın eğitim düzeyinin vermiş olduğu yetkinlik, bilgi ve birikim doğrultusunda başka bireylerin duygularını anlama ve iletişim becerilerindeki kazanımlardan olacağı düşünülmektedir.

Tatar ve ark. (2011)’nin gözden geçirilmiş Schutte duygusal zekâ ölçeğinin Türkçe’ye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi çalışmasında araştırmaya katılanların eğitim durumu üniversite olanlar lehine anlamlı olduğu görülmüştür. Eğitim düzeyi arttıkça ölçek puanının arttığını ifade etmiştir. Bender (2006)’in yapmış olduğu çalışmada, eğitim durumu değişkeninde toplam duygusal zekâ düzeylerinde mezun oldukları lise türüne göre anlamlı farklılık görülmezken, öğrenim gördükleri üniversiteye göre anlamlı farklılık görülmüştür. Literatürde yer alan; Tatar ve ark. (2011) ve Bender (2006)’in çalışmaları yapılan bu çalışmayla paralellik göstermektedir.

Özdayı ve Yoncalık (2017)’in elit sporcuların duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi çalışmasında eğitim durumu değişkenine göre genel duygusal zekâlarının ve duygusal zekâ alt boyutlarında kendi duygularını değerlendirme, sosyal beceriler alt boyutunda lisans mezunu olan sporcular lehine anlamlı oldukları görülmüştür. İşliel (2013)’in yapmış olduğu çalışmada, doktora mezunu yöneticilerin diğer eğitim düzeyine sahip olan yöneticilere göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları ve duygusal zekâ düzeylerinin eğitim düzeylerine göre anlamlı olmadığı görülmüştür. Literatürde yer alan; Usta (2015) ve Süslü (2016)’nün çalışmaları yapılan bu çalışmayla paralellik göstermemektedir.

Tablo 11’de, liderlik yönelim envanteri’nde eğitim durumu değişkenine göre; lisans ve üzeri programdan mezun olan sporcuların lise mezunu sporculara göre yüksek aritmetik ortalamayı aldıkları ($\bar{X}=31.385\pm4.580$), “insana yönelik liderlik” alt boyutunda lisans ve üzeri eğitim durumuna sahip sporcular lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p=0,006$). Eğitim düzeyindeki artışla bireyin bilgi, tecrübe, iletişim ve etkileşiminin güçlendiği, böylelikle bireylerin, sporcuların yönetim ve idare kabiliyetlerinin geliştiği düşünülmektedir.

Güngör (2016)’ün beden eğitimi öğretmen adaylarının epistemolojik inançları ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi çalışmasında öğrenim görülen üniversiteye, öğrenim görülen sınıf düzeyine ve mezun olunan lise türüne göre anlamlı farklılık görülmemiştir. Efekan (2007)’in yapmış olduğu çalışmada, Harbiyelilerin sınıflarına göre yapıya yönelik liderlik alt boyutunda 2. sınıfların diğer sınıflara göre daha yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı oldukları görülmüştür. Literatürde yer alan; Semiz (2011), Yücel (2011), Özkan (2012), Çar (2013)’ün çalışmaları yapılan bu çalışmayla paralellik göstermemektedir.

Tablo 17’de, sporda sürekli kendine güven ölçeği’nde eğitim durumu değişkenine göre; lise mezunu sporcuların lisans ve üzeri programdan mezun olan sporculara göre yüksek aritmetik ortalamayı aldıkları ($\bar{X}=86.333\pm16.758$) ve lise mezunu sporcuların lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p=0,000$). Lise mezunu eğitim durumuna sahip sporcuların buldukları yaş itibari ve çevre faktörü nedeniyle lisans ve üzeri programdan mezun olanlara göre güvenlerinin yüksek olduğu düşünülmektedir.

Merey (2010)’in yetişkinlerde özgüven duygusu ile anksiyeti düzeyi arasındaki ilişkinin karşılaştırılması ve kültürlerarası bir yaklaşım çalışmasında eğitim ve özgüvenin birbiri ile aynı doğrultuda arttığını, lisansüstü program mezunlarının en yüksek özgüvene sahip oldukları görülürken, lise mezunlarının düşük özgüvene sahip oldukları görülmüştür. Sevindik ve ark. (2012)’nin yapmış oldukları çalışmada, sağlık yüksekokulu 2. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre daha yüksek ortalamayı aldıkları ve tüm sınıfların anlamlı olmadıkları görülmüştür. Literatürde yer alan; Merey (2010), Sevindik ve ark. (2012) ve Karagül (2014)’ün çalışmaları yapılan bu çalışmayla aynı doğrultuda olmadığı görülmektedir.

Tablo 6’da, sporda duygusal zekâ envanter’nde buz hokeyi ile ilgilendikleri süre değişkenine göre; “başkalarının duygularını değerlendirme ($\bar{X}=19.035\pm 3.379$)” alt boyutunda 1 ay-1 yıl aralığında buz hokeyi sporuyla ilgilenen sporcuların diğer sürelerle göre en yüksek aritmetik ortalamayı aldıkları ve anlamlı oldukları tespit edilmiştir ($p<0,014$). Bireylerin buz hokeyi ile ilgilendikleri süre göz önünde bulundurulduğunda spora yeni başlayan bireyin takım ruhunu gerçekleştirmek ve takım olma adına diğer bireylerin duygularını anlaması önemli bir etken olmaktadır. Bu nedenden dolayı, sonra ki süreçlerde bireyin kendini daha fazla geliştirme isteği sonucunda sadece 1 ay-1 yıl aralığında ki sporcuların en yüksek ortalamayı aldıkları düşünülmektedir.

Özdayı ve Yoncalık (2017)’ın elit sporcuların duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi çalışmasında aktif olarak spor yapma süresine göre genel duygusal zekâ ve alt boyutlardan başkalarının duygularını değerlendirme ve sosyal beceriler alt boyutlarında 6-10 yıl aralığında spor yapanlar lehine, kendi duygularını değerlendirme alt boyutlarının 16 yıl ve üzerinde aktif olarak spor yapanlar lehine anlamlı olmadıkları görülmüştür. Elit düzeyde spor yapma sürelerine bakıldığında, anlamlı olmadıkları görülmüştür. Halilbeyoğlu (2015)’nin yapmış olduğu çalışmada, sporculuk yaşı değişkeninde alt boyutlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Literatürde yer alan bu çalışmalar; Özdayı ve Yoncalık (2017) ve Halilbeyoğlu (2015)’nin çalışmaları yapılan bu çalışmayla paralellik göstermemektedir.

Tablo 12’de, liderlik yönelim envanteri’nde buz hokeyi ile ilgilendikleri süre değişkenine göre; “yapıya yönelik liderlik ($\bar{X}=30.655\pm 4.721$), karizmatik liderlik ($\bar{X}=30.040\pm 4.564$)” alt boyutlarında 6 yıl ve üzerinde buz hokeyi sporuyla ilgilenen sporcuların diğer sürelerle göre en yüksek aritmetik ortalamayı aldıkları ve anlamlı oldukları tespit edilmiştir ($p<0,005$). Buz hokeyi sporcularının yapıya yönelik liderlik ve karizmatik liderlik alt boyutları dahilinde kendilerine olan inançları, grup ruhu, belirlenen hedefler, buz hokeyi ile ilgilendikleri süre doğru orantılı olduğu düşünülmektedir. Bireyin spor branşıyla geçirdiği süre ne kadar artarsa kendine karşı liderlik özelliklerinde de etki ve gelişimin etkili olacağı düşünülmektedir.

Efekan (2007)’ın kara harp okulu olimpiik spor branşlarında yapılan bireysel sporlar ile takım sporlarının Harbiyelilerin liderlik özelliklerine sağladığı etkilerin incelenmesi çalışmasında karizmatik liderlik alt boyutlarında spor yapma süreleri 10 yıl ve üzeri

olanların en yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı görülmüştür. Yücel (2011)'in yapmış olduğu çalışmada, liderlik davranış düzeylerinin aktif olarak spor yapma süresi dönüşümcü liderlik ve etkileşimci liderlik alt boyutlarında 3 yıl ve üzerinde spor yapanların yüksek ortalamaya sahip olduğu ve anlamlı oldukları görülmüştür. Literatürde yer alan; Efekan (2007) ve Yücel (2011)'in çalışmaları yapılan bu çalışmayla kısmen paralellik göstermektedir.

Semiz (2011)'in ortaöğretim öğrencilerinde sporun liderlik üzerine etkisi çalışmasında spor yaptığı süre değişkenine göre; 5 yıl ve üzerinde spor yapmış olanların en yüksek ortalamayı aldıkları ve anlamlı olmadıkları görülmüştür. Çar (2013)'in yapmış olduğu çalışmada, spor yapma süresi 10 yıldan fazla olanların diğer sürelerle göre daha yüksek ortalamaya sahip oldukları ve anlamlı olmadıkları görülmüştür. Literatürde yer alan; Semiz (2011) ve Çar (2013)'in çalışmaları ortalamalar bakımından kısmen benzerlik gösterirken anlamlılık bakımından farklılık göstermektedir.

Tablo 18'de, sporda sürekli kendine güven ölçeği'nde buz hokeyi ile ilgilendikleri süre değişkenine göre; 6 yıl ve üzerinde ($\bar{X}=84.710\pm 15.426$) buz hokeyi sporuyla ilgilenen sporcuların diğer sürelerle göre en yüksek aritmetik ortalamayı aldıkları ve anlamlı oldukları tespit edilmiştir ($p<0,005$). Süre kavramı arttıkça branşı tanıma, doğru zamanda ve doğru şekilde kendini ifade etme, yeterlilik duygusuna sahip olma, sporda sürekli kendine güven düzeylerinin süre değişkeniyle arasında doğru orantı olmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 7'de, sporda duygusal zekâ envanteri'nde milli sporcu durum değişkenine göre; milli olan sporcuların milli olmayan sporculara göre daha yüksek aritmetik ortalamayı aldıkları, "kendi duygularını değerlendirme ($\bar{X}=11.220\pm 2.468$) ve duyguları düzenleme ($\bar{X}=7.572\pm 2.033$)" alt boyutlarında milli olan sporcular lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$). Milli sporcuların kendilerini ifade etme, duygularına yön verebilme gibi duygusal zekâ özelliklerine, deneyime ve başarıya sahip olmalarının, yüksek ortalamayı elde etmelerine katkı sağladığı düşünülmektedir.

Halilbeyoğlu (2015)'nin badminton sporcularının duygusal zekâ düzeylerinin bazı kriterlere göre incelenmesi çalışmasında millilik durumu değişkeninde alt boyutlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Halilbeyoğlu (2015)'nin çalışmasının yapılan bu çalışmayla aynı doğrultuda olmadığı görülmektedir.

Tablo 13’de, liderlik yönelim envanteri’nde milli sporcu durum değişkenine göre; milli olan sporcuların milli olmayan sporculara göre daha yüksek aritmetik ortalamayı aldıkları, “karizmatik liderlik” alt boyutundan milli olan sporcular lehine ($\bar{X}=30.310\pm 5.373$) anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p=0,001$). Milli sporcuların deneyimleri sonucunda ani gerçekleşen durumlar karşısında hızlı kararlar alarak, var olan problemi çözüme ulaştırma da milli olmayan sporculara göre daha etkili oldukları düşünülmektedir.

Tablo 19’da, sporda sürekli kendine güven ölçeği’nde milli sporcu durum değişkenine göre; milli olan sporcuların milli olmayan sporculara göre yüksek aritmetik ortalamayı aldıkları ($\bar{X}=87.538\pm 15.338$), milli olan sporcular lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p=0,000$). Toplumsal yapının gereği ve tüm bireylerde var olan milli duygular nedeniyle, milli olan sporcuların kendilerini kanıtlama, ülkesini temsil etme, kazanacağı madalya ile ülke bayrağını dalgalandırma iç güdüsünün etkili olduğu düşünülmektedir.

Vurgun (2010)’un sporda imgeleme anketinin Türkçeye uyarlanması ve sporda imgelemenin yarışma kaygısı ile sportif güven üzerindeki etkisi çalışmasında; milli olma değişkenine göre sportif güven düzeyini arasında farklılık bulunmamıştır. Literatürde yer alan; Öztürk ve ark. (2012) ve Çetinkaya (2015)’nin çalışması yapılan bu çalışmayla aynı doğrultuda olmadığı görülmektedir.

Araştırma sonucunda: Duygusal zekâ envanterinde cinsiyet değişkenine göre; sosyal beceriler alt boyutunda kadın sporcuların, yaş değişkenine göre; kendi duygularını değerlendirme ve duyguları düzenleme alt boyutunda 26 yaş ve üzerindeki sporcuların, yaşadığı il değişkenine göre; başkalarının duygularını değerlendirme, duyguları düzenleme ve sosyal beceriler alt boyutlarında Ankara ilinde, duyguların kullanımı alt boyutunda İzmir ilinde yaşayan sporcuların, eğitim durumu değişkenine göre; başkalarının duygularını değerlendirme ve sosyal beceriler alt boyutunda lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip olan sporcuların, buz hokeyi yaptıkları süre değişkenine göre; başkalarının duygularını değerlendirme alt boyutunda 1 ay-1 yıl aralığında buz hokeyi yapanların, milli sporcu olma durumuna göre; kendi duygularını değerlendirme ve duyguları düzenleme alt boyutlarında milli olan sporcuların en yüksek aritmetik ortalamayı alarak anlamlı oldukları görülmüştür ($p<0,05$).

Liderlik yönelim envanterinde cinsiyet değişkenine göre; insana yönelik liderlik alt boyutunda kadın sporcuların, yaş değişkenine göre; insan yönelik liderlik, yapıya yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik ve karizmatik liderlik alt boyutunda 26 yaş ve üzerindeki sporcuların, yaşadığı il değişkenine göre; insan yönelik liderlik alt boyutunda İzmir ilinde, yapıya yönelik liderlik ve karizmatik liderlik alt boyutunda İstanbul ilinde yaşayan sporcuların, eğitim durumu değişkenine göre; insan yönelik liderlik alt boyutunda lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip olan sporcuların, buz hokeyi yaptıkları süre değişkenine göre; yapıya yönelik liderlik ve karizmatik liderlik alt boyutunda 6 yıl ve üzerinde buz hokeyi yapan sporcuların, milli sporcu olma durumuna göre; karizmatik liderlik alt boyutunda milli olan sporcuların en yüksek aritmetik ortalamayı alarak anlamlı oldukları görülmüştür ($p<0,05$).

Sporda sürekli kendine güven ölçeğine göre; cinsiyet değişkenine göre erkek sporcuların, yaş değişkenine göre 26 yaş ve üzerindeki sporcuların, eğitim durumu değişkenine göre; lise mezunu olan sporcuların, buz hokeyi yaptıkları süre değişkenine göre; 6 yıl ve üzerinde buz hokeyi yapan sporcuların, milli sporcu olma durumuna göre; milli olan sporcuların en yüksek aritmetik ortalamayı alarak anlamlı oldukları görülmüştür ($p<0,05$). Yaşadığı il değişkenine göre İstanbul ilinde yaşayan sporcuların en yüksek aritmetik ortalamayı almalarına rağmen anlamlı olmadıkları görülmüştür ($p>0,05$).

Sporda sürekli kendine güven bağımlı değişkenin, sporda duygusal zekâ bağımsız değişkeni arasında; sporda duygusal zekâ alt boyutlarından “başkalarının duygularını değerlendirme (BDD), kendi duygularını değerlendirme (KDD) ve duyguların kullanımı (DK)” alt boyutları ile sporda sürekli kendine güven arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Sporda duygusal zekâ alt boyutlarından duyguları düzenleme (DD) ve sosyal beceriler (SB) alt boyutlarının sporda sürekli kendine güven değişkenleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Sporda sürekli kendine güven değişkenin %17’si sporda duygusal zekâ alt boyutları içerisinde yer alan; başkalarının duygularını değerlendirme (BDD), kendi duygularını değerlendirme (KDD) ve duyguların kullanımı (DK) alt boyutlarıyla açıklanabilmektedir. Başkalarının duygularını değerlendirme, kendi duygularını değerlendirme ve duyguların kullanımı alt boyutları arttıkça sporda sürekli kendine güven özelliklerinin arttığı görülmüştür. Bunun nedeni; duygularını kullanan

bireyin kendini tanınması, ani gelişen duygular karşısında vereceği tepkileri bilmesi sonucunda kendine güven duyan birey veya sporcu olacağı düşünülmektedir.

Sporda sürekli kendine güven bağımlı değişkenin, liderlik bağımsız değişkeni arasında; liderlik yönelim envanteri alt boyutlarından “insana yönelik liderlik (İYL), dönüşümsel liderlik (DL) ve karizmatik liderlik (KL)” alt boyutları ile sporda sürekli kendine güven arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Liderlik yönelim envanteri alt boyutlarından yapıya yönelik liderlik (YYL) alt boyutunun sporda sürekli kendine güven ile arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Sporda sürekli kendine güven değişkenin %28’si sporda duygusal zekâda yer alan; insana yönelik liderlik (İYL), dönüşümsel liderlik (DL) ve karizmatik liderlik (KL) alt boyutlarıyla açıklanabilmektedir. İnsana yönelik liderlik, dönüşümsel liderlik ve karizmatik liderlik alt boyutları arttıkça sporda sürekli kendine güven özelliklerinin arttığı görülmüştür. Bireyin iletişim becerileri, yenilikçi yapısı, problem çözme becerisine sahip olması, mevcut liderlik özellikleri sayesinde var olan yönetim şeklinde kendini daha fazla güvende hissedeceği düşünülmektedir.

Liderlik ve sporda duygusal zekâ envanterlerine ait alt boyutların sporda sürekli kendine güven özelliğindeki değişimin %45’lik önemli bir kısmını açıklamıştır.

Öneriler

- ❖ Duygusal zekâ ve liderlik ile sportif güven arasındaki ilişkiyi detaylı araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmayla ilgili bilimsel çalışmaların yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle, farklı spor branşları örneklem grubuna dahil edilerek bu konu ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır.
- ❖ Yönetim ve yöneticilik alanı içerisinde yer alan liderlik, psikoloji alanı içerisinde yer alan zekâ, duygusal zekâ, güven ve sportif güven kavramlarının antrenörlere, sporculara doğru şekilde anlatılması, onların bilinçli fertler olarak yetişmeleri sağlanmalıdır.
- ❖ Liderlik ve sporda duygusal zekâ envanterlerine ait alt boyutların sporda sürekli kendine güven özelliğindeki değişimin %45’lik önemli bir kısmını açıklamıştır. Geri kalan %55’ini açıklayabilmek için sporda duygusal zekâ ve liderlik ile ilişkisi olduğu düşünülen farklı değişkenlerin katkısı incelenmelidir.

KAYNAKÇA

- Acar, F. (2002). *Duygusal Zekâ ve Liderlik*. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 1(12), 53-68.
- Adair, J. (2009). *Leadership and Motivation*. Kogan Page, London and Philadelphia. 26.
- Adiloğulları, İ., Görgülü, R. (2015). *Sporda Duygusal Zekâ Envanteri'nin Uyarlama Çalışması*. Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi. 1(2), 83-94.
- Al-Nasser, A. M., Al-Enezy, M. (2018). *The Big Five Factors of Personality and Its Relation to Emotional Intelligence Among Leaders of Educational Institutions in the State of Kuwait*. Psychology. 9, 1680-1694.
- Aslan, Ş. (2009). *Duygusal Zekâ ve Dönüştürücü, Etkileşimci Liderlik*. Nobel Yayıncılık, Ankara. 110.
- Aşkun, İ. C., Tokat, B. (2017). *İşletmelerde Örgüt Yapısı ve Yönetimi*. Ekin Yayınevi, Bursa. 225-233.
- Aydın, R. (2016). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Eğitim Gören Bireysel ve Takım Sporlarıyla Uğraşan Öğrencilerin Liderlik Özelliklerinin Karşılaştırılması*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Bartın: Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Azimkhani, A. (2014). *Genç ve Yetişkin Kayakçılarda Zihinsel Beceri, Duygusal Zekâ ve Yarışma Kaygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Baltaş, A. (2016). *Ekip Çalışması ve Liderlik*. Remzi Kitabevi, İstanbul. 155.
- Bar-On, R. (1997). *The Emotional Quotient Inventory (EQ-i): a Test of Emotional Intelligence*. Multi-Health Systems, Inc. Toronto, Canada.
- Bar-On, R., Handley, R., Fund, S. (2006). *The Impact of Emotional Intelligence on Performance, Linking Emotional Intelligence and Performance at Work*. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, New Jersey. 3-19.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: a Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

- Bandura, A. (1994). *Self-Efficacy*. In V.S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of Human Behavior*. Academic Press, New York. 4, 71–81.
- Bandura, A. (1995). *Self-Efficacy in Changing Societies*. Cambridge University Press, New York. 1-3.
- Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy, The Exercise of Control*. W.H. Freeman and Company, New York.
- Bender, M. T. (2006). *Resim-İş Eğitimi Öğrencilerinde Duygusal Zekâ ve Yaratıcılık İlişkileri*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Biasca, N., Wirth, S., Tegner, Y. (2005). *Head Injuries and Facial Injuries in Ice Hockey: Role of the Protective Equipment*. *European Journal of Trauma*. 31(4), 369-374.
- Bolman, L. G., Deal, T. E. (1991). *Leadership and Management Effectiveness: a Multi-Frame, Multi-Sector Analysis*. *Human Resource Management*. 30, 509-534.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi, Ankara. 15-17.
- Bloch, S., Whiteley, P. (2007). *Kusursuz Liderlik*. Çev: Ümit Şensoy. Optimist Yayınları, İstanbul. 65.
- Caruso, D. R., Salovey, P. (2007). *Duygusal Zekâ Yöneticisi*. Çev: Hale Kayra. Crea Yayıncılık, İstanbul. 24-39.
- Celep, V. (2004). *Dönüşümsel Liderlik*. Anı Yayıncılık, Ankara. 10-25.
- Cengiz, R., Aytan, G. K., Abakay, U. (2012). *Taekwondo Sporcularının Algıladığı Liderlik Özellikleri İle Öz Yeterlilik Düzeyleri Arasındaki İlişki*. *E-Journal of New World Sciences Academy-Sports Sciences*. 7(4), 68-78.
- Cobb, C. D., Mayer, J. D. (2000). *Emotional Intelligence: What the Research Says?*. *Educational Leadership*. 58(2), 14-18.
- Cohen, R. (2016). *Sport Psychology: The Basics Optimising Human Performance*. *Bloomsbury Sport*. London-New York. 14-16.

- Cooper, R. K., Sawaf, A. (1997). *Executive E.Q: Emotional Intelligence in Leadership and Organizations*. Grosset/Putnum, New York.
- Çar, B. (2013). *Spor Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin Liderlik Özelliklerinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çelik, C., Sünbül, Ö. (2008). *Liderlik Algulamalarında Eğitim ve Cinsiyet Faktörü: Mersin İlinde Bir Alan Araştırması*. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 13(3), 49-66.
- Çelik, V. (1999). *Eğitimsel Liderlik*. Pegem Akademi, Ankara. 4-137.
- Çeşitçioğlu, M. (2003). *Kaliteli İnsan*. Alfa Yayınları, İstanbul. 146.
- Çetinkaya, T. (2015). *Takım Sporlarında Sporcu Kimliği ve Sürekli Sportif Kendine Güven İlişkisi*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dereli, M. (2003). *A Survey Research of Leadership Styles of Elementary School Principals*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğan, O. (2015). *Spor Psikolojisi*. Detay Yayıncılık, Ankara. 181-182.
- Doğan, S., Şahin, F. (2007). *Duygusal Zekâ: Tarihsel Gelişimi ve Örgütler İçin Önemine Kavramsal Bir Bakış*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 16(1), 231-252.
- Dolphin, C. (2010). *Ice Hockey By the Numbers*. Abdo Publishing Company, Minnesota. 4-7.
- Edizler, G. (2010). *İnsan Kaynakları Yönetiminde 'Duygusal Zekâ' Ölçüm ve Modelleri*. Journal of Yasar University. 18(5), 2970-2984.
- Efekan, H. (2007). *Kara Harp Okulu Olimpik Spor Branşlarında Yapılan Bireysel Sporlar ile Takım Sporlarının Harbiyelilerin Liderlik Özelliklerine Sağladığı Etkilerin İncelenmesi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

- Farrukh, A. H. (2015). *Textile in Ice Hockey: a journey of Safety*. Gent University, Belgium. 6-9.
- Frijda. N. H. (1986). *The Emotions*. Cambridge University Press, Cambridge. 257.
- Halilbeyoğlu, F. H. (2015). *Badminton Sporcularının Duygusal Zekâ Düzeylerinin Bazı Kriterlere Göre İncelenmesi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Aksaray: Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hance, A. (2015). *Slap Shot Science: a Curious fan's Guide to Hockey*. Johns Hopkins University Press. Baltimore, Maryland.
- Harari, P. J., Ominsky, D. (2002). *Ice Hockey Made Simple: A Spectator's Guide*. First Base Sports, Inc. California. 2-4.
- Gardner, J. W. (1990). *On Leadership*. The Free Press, New York. 1-2.
- Goleman, D. (2013). *Duygusal Zekâ: Neden IQ'dan daha önemlidir?*. Çev: Banu Seçkin Yüksel. Varlık Yayınları, İstanbul. 73-375.
- Güngör, N. B. (2016). *Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Epistemolojik İnançları ile Liderlik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Harter, S. (1978). *Effectance Motivation Reconsidered: Toward a Developmental Model*. Human Development. 21, 34-64.
- IIHFa. (2018). *International Ice Hockey Federation*. <http://www.iihf.com/iihf-home/the-iihf/>. Erişim Tarihi: 20.07. 2018.
- IIHFb. (2018). *International Ice Hockey Federation*. <http://www.iihf.com/iihf-home/history/the-iihf/>. Erişim Tarihi: 20.07. 2018.
- IIHFc. (2018). *International Ice Hockey Federation*. <http://www.iihf.com/iihf-home/history/>. Erişim Tarihi: 20.07. 2018.
- İmamoğlu, A. F., Ekenci, G. (2014). *Spor Örgütleri İçin İşletme Yönetimi*. Berikan Yayınevi, Ankara. 101.
- İrfan, O. (2011). *Kurumsal Eğitmenin El Kitabı*. Cinius Yayınları, İstanbul. 50-51.

- İşliel, K. (2013). *Duygusal Zekâ ve Liderlik*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kanellakis, K., Karakasidou, E., Koutsoukis N-S. (2018). *The Role of Occupational Stress and Emotional Intelligence in Working Health-Care and Medical Environments*. *Psychology*. 9, 1516-1529.
- Karagün, E. (2014). *Self-Confidence Level in Professional Athletes; an Examination of Exposure to Violence, Branch and Socio-Demographic Aspects*. *International Journal of Human Sciences*. 11(2), 744-753.
- Karsantık, İ. (2017). *Liderlik Kuramları*. Münevver Ölçüm Çetin (Ed.), *Güncel Liderlik Kuramları*. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara. 1-30.
- Kırtıl, S. (2009). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Yaşam Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kirkpatrick, S. A., Locke, E. A. (1991). *Leadership: Do Traits Matter?* *Academy of Management Executive*. 5(2), 48-60.
- Koçel, T. (2011). *İşletme Yöneticiliği*. Beta Yayın, İstanbul. 576-593.
- Konrad, S., Hendll, C. (2003). *Duygularla Güçlenmek*. Çev: Meral Taştan. Hayat Yayınları, İstanbul. 17-54.
- Köknel, Ö. (1999). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 42.
- Kul, M., Bensiz, A. (2018). *Amatör Futbolcuların Algularına Göre Antrenörlerin Liderlik Özelliklerinin İncelenmesi*. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 5(21), 179-193.
- Lane, A.M., Meyer, B.B., Devonport, T.J., Davies, K. A., Thelwell, R., Gill, G.S., Diehl, C. D. P., Wilson, M., Weston, N. (2009). *Validity of the Emotional Intelligence Scale for Use in Sport*. *Journal of Sport Science and Medicine*. 8, 289-295.
- Locke, E. A., Kirkpatrick, S., Wheeler, J.K., Schneider, J., Niles, K., Goldstein, H., Welsh, K. and Chah, D. (1999). *The Essence of Leadership: The Four Keys to Leading Successfully*. Lexington Books. New York. 3.

- Mandell, B., Pherwani, S. (2003). *Relationship Between Emotional Intelligence and Transformational Leadership Style: a Gender Comparison*. Journal of Business and Psychology. 17(3), 387-404.
- Marquis, B. L., Huston, C. J. (2009). *Leadership Roles and Management Functions in Nursing*. Wolters Kluwer Health. Lippincott Williams and Wilkins. 32-39.
- Mayer, J. D., Salovey, P. (1997). *Emotional Development and Emotional Intelligence. Educational Implications*. BasicBooks, New York. 5.
- Mayer, J. D., Salovey, P., Caruso, D. R. (2000). *Models of Emotional Intelligence Handbook Of Intelligence*. Cambridge University Press, New York. 396-420.
- Merey, B. (2010). *Yetişkinlerde Özgüven Duygusu ile Anksiyeti Düzeyi Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması ve Kültürlerarası Bir Yaklaşım*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- McNair, F. (2010). *Yöneticiler İçin Altın Kurallar*. Çev: Eda Aksan. Crea Yayıncılık, İstanbul. 189-213.
- Nightingale, S. C. (2014). *A Strength and Conditioning Approach for Ice Hockey*. Strength and Conditioning Journal. 36(6), 28-36.
- Oktay, E., Akan, Y., Çalmaşur, G. (2007). *Erzurum İl Merkezinde Yaşayan Yetişkin Bireylerin Erzurum'dan Memnuniyetleriyle İlişkili Faktörlerin Araştırılması*, Atatürk Üniversitesi. Yayın No: 959, Erzurum. 3.
- Olympic. (2018). *International Olympic Committee*. <https://www.olympic.org/ice-hockey>. Erişim Tarihi: 20.07. 2018.
- Owen, H., Hodgson, V., Gazzard, N. (2007). *Liderlik El Kitabı*. Çev: Münevver Çelik. İstanbul. Optimist Yayın. 176-181.
- Özdayı, N., Yoncalık, O. (2017). *Elit Sporcuların Duygusal Zekâ Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Diyalektolog Sosyal Araştırmalar Hakemli Dergisi. 16, 85-98.

- Özdenk, S. (2015). *Bireysel ve Takım Sporuyla Uğraşan Sporcular ile Spor Yapmayan Bireylerin Duygusal Zekâ ve Liderlik Özelliklerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özkan, N. Ö. (2012). *Hemşirelik Öğrencilerinin Liderlik Yönelimleri ve Motivasyon Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Özmutlu, İ. (2008). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Liderlik ve Yaratıcılık Özelliklerinin Karşılaştırılması (Gazi Üniversitesi Örneği)*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Öztürk, A., Bayazıt, B., Gencer, E. (2016). *Judocuların Problem Çözme Becerilerinin ve Sportif Güven Düzeylerinin İncelenmesi (Trabzon Olimpik Hazırlık Merkezi Örneği)*. Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi. 14(2), 145-151.
- Paslı, F. (2002). *Buz Hokeyinin Temel Prensipleri*. Evren Yayınevi, Ankara. 2-11.
- Peters, C. (2015). *Great Moments in Olympic Ice Hockey*. Abdo Publishing, Minnesota, 4-16.
- Planalp, S., Fitness, J. (1999). *Thinking/Feeling About Social and Personal Relationships*, Journal of Social and Personal Relationships. 16(6), 731-750.
- Roddy, T. P. (2010). *Frame Analysis of the Self-Perceived Leadership Orientations of Headmasters of the Independent Schools Association of the Southwest, Southern Association of Independent Schools, and the Association of Independent Schools of Greater Washington Member Schools*. (Doctoral Thesis). University of New Orleans.
- Rowitz, L. (2018). *Essentials of Leadership in Public Health*. Jones and Bartlett Learning. Burlington. 73.
- Sabuncuoğlu, Z., Tüz, M. (2005). *Örgütsel Psikoloji*. Alfa Aktüel Yayıncılık, Bursa. 205-217.
- Sadler, P. (2003). *Leadership*. MBA Master Class. Kogan Page, London and Sterling. 63.

- Salovey, P., Sluyter, D. J. (1997). *Emotional Development and Emotional Intelligence*. BasicBooks. New York. 183.
- Segal, J. (2009). *Duygusal Zekânızı Yükseltmek*. Çev: Selin/Pelin Öztürk. Nokta Kitap, İstanbul. 15-20.
- Semiz, H. (2011). *Ortaöğretim Öğrencilerinde Sporun Liderlik Üzerine Etkisi (Hendek Örneği)*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sevindik, F., Uncu, F., Dağ, D. G. (2012). *Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi. 26(1), 21-26.
- Sunay, H. (2017). *Spor Yönetimi*. Gazi Kitabevi, Ankara. 183.
- Süslü, S. B. (2016). *Duygusal Zekâ ve Örgütsel Stres: Örgütlerde Hemşirelerin Duygusal Zekâ Becerileri ve Stresle Başa Çıkma Düzeyleri Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Schulze, R., Roberts, R. D. (2005). *Emotional Intelligence*. Hogrefe and Huber Publishers, Germany. 265.
- Schutte, N.S., Malouff, J.M., Hall, L.E., Haggerty, D. J., Cooper, J.T., Golden, C.J., Dornheim, L. (1998). *Development and Validation of a Measure of Emotional Intelligence*. Personality and Individual Differences. 25, 167-177.
- SGM. (2018). *T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Genel Müdürlüğü, Sporcu Sayıları:2017*. <http://sgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/175/105/Istatistikler>, Erişim Tarihi: 01.08.2018.
- Şimşek, M. Ş., Akgemci, T., Çelik, A. (2008). *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*. Gazi Kitabevi, Ankara. 245-268.
- Şirin, E. F. (2008). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Yöneticilerinin Liderlik Stilleri ve Çatışma Yönetimi Stratejilerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Tatar, A., Tok, S., Saltukoğlu, G. (2011). *Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi*. Klinik Psikofarmakoloji Bülteni. 21(4), 325-338.
- Tod, D., Thatcher, J., Rahmen, R. (2010). *Sport Psychology*. Palgrave Macmillan, New York. 97-98.
- Tuominen, M. (2017). *Injuries in the International Ice Hockey Federation World Championships and Olympic Winter Games*. Tampere University Press, Tampere. 30.
- TBHF. (2018). *Türkiye Buz Hokeyi Federasyonu*. <http://tbhf.org.tr/Sayfa?id=11458>. Erişim Tarihi. 20.07. 2018
- Thorndike, E. L. (1920). *Intelligence and Its Uses*. *Harper's Magazine*. 140, 227-235.
- Van Rooy, D. L., Alonso, A. Viswesvaran, C. (2005). *Group Differences in Emotional Intelligence Scores: Theoretical and Practical Implications*. *Personality and Individual Differences*. 38, 689-700.
- Vealey, R. S. (1986). *Conceptualization of Sport-Confidence and Competitive Orientation: Preliminary Investigation and Instrument Development*. *Journal of Sport Psychology*. 8(3), 221-246.
- Vealey, R. S. (1988). *Sport-Confidence and Competitive Orientations: an Addendum on Scoring Procedures and Gender Differences*. *Journal of Sport and Exercise Psychology*. 10(4), 471-478.
- Vealey, R. S. (2001). *Understanding and Enhancing Self-Confidence in Athletes*. *Handbook of Sport Psychology*. Second Edition (edited by R.N. Singer, H.A. Hausenblass, C.M. Janelle), 550-565.
- Vealey, R., and Chase, M.A. (2008). *Self-Confidence in Sport*. Conceptual and Research Advances. In Horn, T. S. (ed.), *Advances in Sport Psychology*, (3rd edn). Champaign, IL. Human Kinetics. 65-97.
- Vural, Z. B. A. (2016). *Kurum Kültürü*. İletişim Yayınları, İstanbul.

- Vurgun, N. (2010). *Sporda İmgeleme Anketinin Türkçeye Uyarlanması ve Sporda İmgelemenin Yarışma Kaygısı İle Sportif Güven Üzerindeki Etkisi*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Usta, Ç. Y. (2015). *İlkokul Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Okul Müdürlerinin Liderlik Stillerini Algılayışları Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yavuz, K. E. (2009). *Duygusal Zekâ*. Hayat Yayınları, İstanbul. 30-157.
- Yaylacı, G. Ö. (2006). *Duygusal Zekâ*. Hayat Yayınları, İstanbul. 39-45.
- Yazıcı, A. (2016). *Profesyonel Basketbol Oyuncularında Zihinsel Dayanıklılık ve Duygusal Zekânın Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım F. (2013). *Sportif Sürekli Kendine Güven Alt Ölçeğinin Uyarlanması ve Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerde Sportif Sürekli Kendine Güvenin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Mersin: Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yücel, Y. (2011). *Orta Öğretim (Lise) Kurumlarında Eğitim Gören, Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Liderlik Özelliklerinin Araştırılması (Kars Örneği)*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zel, U. (2011). *Kişilik ve Liderlik*. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara. 110-114.
- Zeisler, L. (2013). *Historical of Ice Hockey*. The Scarecrow Press, United Kingdom.
- Western, S. (2013). *Leadership*. Sage Publications, Great Britain. 28.
- Wibbeke, E. S. (2009). *Global Business Leadership*. Elsevier, Oxford. 37-38.

EKLER**EK 1. Kişisel Bilgi Formu**

Değerli arkadaşlar,

Bu ölçme araçları, Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü Spor Yönetimi Anabilim Dalı Doktora tez çalışması kapsamında "*Buz Hokeyi Sporcularının Duygusal Zekâ ve Liderlik Özelliklerinin Sportif Sürekli Kendine Güven Üzerine Etkisi*"ni tespit etmeye yönelik bir çalışmadır.

Ölçme araçları kişisel değerlendirme gayesi taşımadığından dolayı isim yazmanıza gerek yoktur. Araştırmanın amacına ulaşılması sorulara vereceğiniz yanıtların doğru ve eksiksiz olmasına bağlıdır. Yardımlarınız ve içtenliğinizden dolayı teşekkür ederim.

Murat AYGÜN

Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü

Spor Yönetimi Anabilim Dalı

1. Cinsiyetiniz? : K ( ) E ( )
2. Yaşınız? : .....
3. Yaşadığınız İl? : .....
4. Eğitim durumunuz? : .....
5. Ne kadar süredir buz hokeyi yapıyorsunuz? : .....
6. Milli sporcu musunuz? : Hayır ( ) Evet ( )

LÜTFEN ARKA SAYFAYA GEÇİNİZ

EK 2. Sporda Duygusal Zekâ Envanteri

SPORDA DUYGUSAL ZEKÂ ENVANTERİ	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1-Birinin duygularını, onun yüz ifadelerine bakarak söyleyebilirim.					
2-Başka biri yaşamıyla ilgili önemli bir olayı bana anlattığında, bu olayı neredeyse kendim yaşamış gibi hissedirim.					
3-Başka insanların ne hissettiğini sadece onların yüz ifadelerine bakarak anlarım.					
4-İnsanların kendilerini nasıl hissettiklerini onların ses tonlarını dinleyerek söyleyebilirim.					
5-Duygularımı yaşadıkça, onların farkında olurum.					
6-Duygularımın neden değiştiğinin farkında olurum.					
7-Duygularımı yaşadıkça, onları kolaylıkla tanıırım.					
8-Duygularım üzerinde kontrole sahibim.					
9-Beni mutlu eden aktiviteleri arar bulurum.					
10-Duygularımı başkalarıyla paylaşmak hoşuma gider.					
11-Başkalarının hoşlanacağı aktiviteleri düzenlerim.					
12-Diğer insanlara üzgün olduklarında kendilerini daha iyi hissetmeleri için yardım ederim					
13-Ruh halim değiştiğinde yeni olasılıkları görürüm.					
14-Olumlu bir duygu yaşadığımda onu nasıl devam ettireceğimi bilirim.					
15-Olumlu bir duygu durumunda olduğumda, problemleri çözmek benim için kolaydır.					
16-Ruh halim olumlu olduğunda yeni fikirler bulabilirim.					
17-Duygularımda bir değişim hissettiğimde yeni fikirler bulmaya eğilimliyimdir.					
18-Engeller karşısında kararlılığımı sürdürmek için iyi ruh hallerimi kullanırım.					

EK 3. Liderlik Yönelim Envanteri

LİDERLİK YÖNELİM ENVANTERİ	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık Sık	Her Zaman
1.Net ve mantıklı bir biçimde düşünürüm.					
2.Diğer insanları büyük ölçüde destekler ve onların sorunlarına karşı ilgi gösteririm.					
3.İşlerin yerine getirilmesi amacıyla insanları harekete geçirme ve kaynakları etkili kullanma gibi bir yeteneğim vardır.					
4.Ellerinden gelenin en iyisini yapmaları konusunda diğer insanlara ilham veririm.					
5.Dikkatli planlamamın ve planlanan işlerin zamanında bitirilmesinin önemini vurgularım.					
6.Açık ve işbirliğine dayalı ilişkiler yoluyla güven yaratırım.					
7.Karşıt görüşlere sahip kişileri ikna etmede başarılı ve yetenekliyimdir.					
8.Karizmatik bir insanımdır.					
9.Problemlerin mantıklı çözümlene ve dikkatli düşünmeyle çözülebileceğine inanırım.					
10.Diğer insanların ihtiyaç ve duygularına karşı duyarlılık gösteririm.					
11. İkna kabiliyetim iyi ve etkileyiciyim.					
12.Diğer insanlar için ilham kaynağıyım.					
13.Net,akilci politikalar geliştirir ve uygularım.					
14.Kararlarda insanların aktif rol almasını ve katılımlarını desteklerim.					
15.Kurumiçi çatışmaları ve anlaşmazlıkları önceden görür ve çözüme konusunda yılmadan çalışırım.					
16.Hayalgücüm kuvvetli ve yaratıcıyım.					
17.Problemlere gerçekçi ve mantıklı bir biçimde yaklaşırım.					
18.Tutarlı bir biçimde başkalarına karşı açığım ve yardım ederim.					
19.Etki ve güç sahibi başka insanların desteğini kazanmada etkiliyim.					
20.Güçlü ve iddali bir misyon ve vizyon duygusu aşılarım.					
21.Açık ve ölçülebilir hedefler ortaya koyarım ve kişileri sonuçlardan sorumlu tutarım.					
22.İyi bir dinleyiciyim; diğer insanların fikirlerine ve katkılarına genellikle açığım.					
23.Politik davranma konusunda duyarlı ve yetenekliyimdir.					
24.Mevcut gerçeklerin ötesini görerek yeni ve heyecan verici fırsatlar yaratırım.					
25.Detaya önem veririm.					
26.İyi yapılan işler konusunda insanları takdir ederim.					
27.Yeterli desteği sağlamak için kurum içi ve dışı ilgi grupları (paydaşlar) ile koalisyonlar geliştiririm.					
28.Sadakat ve sevk aşılarım.					
29.Net bir kurumsal yapı ve kurumsal yapıda ast-üst hiyerarşisinin gerekliliğine inanırım.					
30.Katılımı destekleyen bir yöneticiyim.					
31.Çatışma ve muhalefete rağmen başarıya ulaşıırım.					
32.Çevremdeki insanlar için kurumsal değer ve amaçları kişiliğimde yansıtan model/örnek bir yöneticiyim.					

LÜTFEN ARKA SAYFAYA GEÇİNİZ

EK 4. Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği

SPORDA SÜREKLİ KENDİNE GÜVEN ÖLÇEĞİ	Düşük			Orta			Yüksek		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1-Başarılı olmak için gerekli becerileri uygulamadaki yeteneğinize olan güveninizi, tanıdığımız kendine en fazla güven duyan sporcu ile kıyaslayınız.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2-Yarışma sırasında önemli kararlar almadaki yeteneğinize olan güveninizi tanıdığımız kendine en fazla güven duyan sporcu ile kıyaslayınız.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3-Baskı altında oyun oynama yeteneğinizi tanıdığımız kendine fazla güven duyan sporcu ile kıyaslayınız.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4-Başarılı bir taktik uygulamadaki yeteneğinize olan güveninizi tanıdığımız kendine en fazla güven duyan sporcu ile kıyaslayınız.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5-Başarılı olmak için yeterince konsantre olma konusundaki yeteneğinize olan güveninizi tanıdığımız kendine en fazla güven duyan sporcu ile kıyaslayınız.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6-Farklı oyun durumlarına uyum sağlama ve buna rağmen başarılı olmadaki yeteneğinize olan güveninizi tanıdığımız kendine en fazla güven duyan sporcu ile kıyaslayınız.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
7-Yarışma hedeflerine ulaşmadaki yeteneğinize olan güveninizi tanıdığımız kendine en fazla güven duyan sporcu ile kıyaslayınız.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
8-Başarılı olmadaki yeteneğinize olan güveninizi tanıdığımız kendine en fazla güven duyan sporcu ile kıyaslayınız.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
9-Sürekli başarılı olma yeteneğinize olan güveninizi tanıdığımız kendine en fazla güven duyan sporcu ile kıyaslayınız.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
10-Yarışma sırasında düşünüp ve başarılı bir şekilde karşılık verebilme yeteneğinize olan güveninizi tanıdığımız kendine en fazla güven duyan sporcu ile kıyaslayınız.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
11-Yarışmanın zorluğunu göğüsleyebilmedeki yeteneğinize olan güveninizi tanıdığımız kendine en fazla güven duyan sporcu ile kıyaslayınız.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
12-Başarı olasılığınız düşük olduğunda bile başarılı olma yeteneğinize olan güveninizi tanıdığımız kendine en fazla güven duyan sporcu ile kıyaslayınız.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
13-Kötü oynarken toparlanıp başarılı olma yeteneğinize olan güveninizi tanıdığımız kendine en fazla güven duyan sporcu ile kıyaslayınız.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

İLGİYLE CEVAPLADIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM.

EK 5. Envanter Kullanım İzin Yazısı (Sporda Duygusal Zekâ Envanteri)

25.05.2017

Sayın Murat AYGÜN,

Atatürk Üniversitesi Spor Yönetimi Anabilim Dalı Doktora tez çalışması kapsamında, Türkçe formunun geçerliliği ve güvenilirliği Adiloğulları ve Görgülü tarafından yapılan, 2015 yılında Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi'nde basılan "Sporda Duygusal Zeka Envanteri"ni kullanabilirsiniz.

Doç. Dr. İlhan ADİLOĞULLARI

EK 6. Envanter Kullanım İzin Yazısı (Liderlik Yönelim Envanteri)

12.05.2017

Sayın Murat AYGÜN,

Atatürk Üniversitesi Spor Yönetimi Anabilim Dalı Doktora tez çalışması kapsamında, Türkçeye çevrilmesi ve geçerlilik güvenirliği 2003 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi bünyesinde Yüksek lisans tezi kapsamında Prof. Dr. Hasan Şimşek önderliğinde tarafımda hazırlanan "Liderlik Yönelim Envanteri"ni kullanabilirsin.

Mahçe DERELİ

EK 7. Ölçek Kullanım İzin Yazısı (Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeği)

18.05.2017

Sayın Murat AYGÜN,

Atatürk Üniversitesi Spor Yönetimi Anabilim Dalı Doktora tez çalışması kapsamında, Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği 2013 yılında Mersin Üniversitesi bünyesinde Yüksek lisans tezi kapsamında Yrd. Doç. Dr. Manolya AKIN önderliğinde tarafımda hazırlanan "Sporda Sürekli Kendine Güven Ölçeğini"ni kullanabilirsin.

Fırat YILDIRIM

EK 8. Türkiye Buz Hokeyi Federasyonu Uygulama İzni

Sayı : TBHF/1720
Konu : Uygulama İzni

TÜRKİYE BUZ HOKEYİ FEDERASYONU BAŞKANLIĞI

27.2/2018

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ'NE ERZURUM

İlgi: 1700149244 sayılı ve 23.05.2017 tarihli yazınız.

"Buz Hokeyi Sporcularının Duygusal Zeka ve Liderlik Özelliklerinin Sportif Sürekli Kendine Güven Üzerine Etkisi" konulu doktora tez çalışmasında uygulanacak ölçme araçlarının Türkiye Buz Hokeyi Federasyonu 2016-2017/2017-2018 sezonu içerisinde Türkiye'de aktif olarak Buz Hokeyi sporu ile ilgilenen sporculara yapma isteğiniz federasyonumuzca uygun görülmüştür.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Nasuh KIRIT
Genel Sekreter

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler
<p>Adı Soyadı : Murat AYGÜN</p> <p>Doğum tarihi : 18.07.1990</p> <p>Doğum yeri : Sarıkamış</p> <p>Medeni hali : Bekar</p> <p>Uyruğu : T.C.</p> <p>E-mail : aygunmurat06@gmail.com</p>
Eğitim
<p>Lise : Erzurum Spor Lisesi (Derece Öğrencisi) (2004-2007)</p> <p>Lisans : Atatürk Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölümü (2007-2011)</p> <p>Yüksek lisans : Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Yönetim Bilimleri (2013-2015)</p> <p>Doktora : Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü Spor Yönetimi Anabilim Dalı (2015-2018)</p>
Yabancı Dil Bilgisi
<p>İngilizce : İyi derecede</p>
Çalıştığı Kurumlar
<p>Ardahan Üniversitesi (Araştırma Görevlisi)</p> <p>Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu (Çizgi Hakemi)</p> <p>Türkiye Buz Hokeyi Federasyonu (Uluslararası Hakem)</p> <p>Türkiye Buz Hokeyi Federasyonu (Erzurum Bölgesi İl Hakem Kurulu Başkanı)</p>
Stajlar ve Projeler
<p>Berlin Athletic Sport Klub e.V.07/ALMANYA</p> <p>Türkiye Buz Hokeyi Federasyonu/ANKARA</p> <p>Kış Sporları Eğitim Projesi (Proje Danışmanı)</p>